

NIC

and slava

**Ježíš
Rumi
Kabir
Nanak
Krišna
Buddha
Ramdas
Sai Baba
Džanaka
Upasáni M.
R. Maháriši
Rámakrišna
a další**

NIC A SLOVA

M. M. Lahevala

*Jediným jazykem Nejvyššího je Ticho.
Proto se říká, že Ticho je Nejvyšší.*

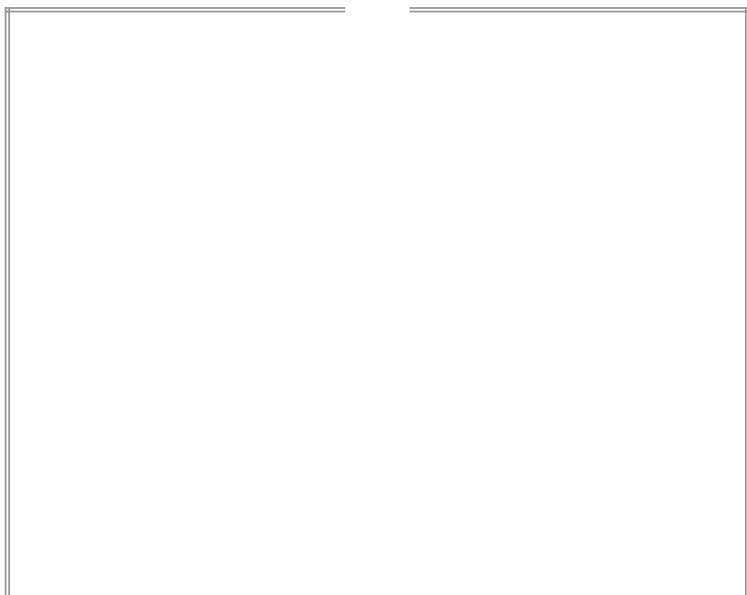

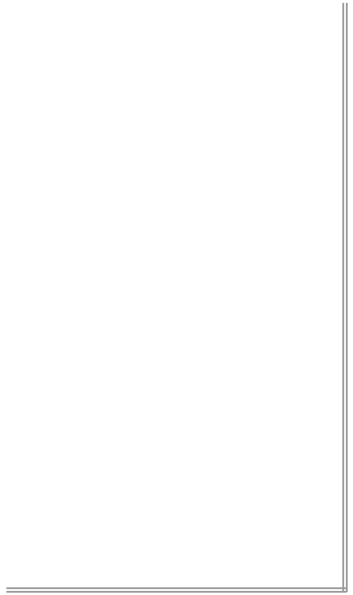
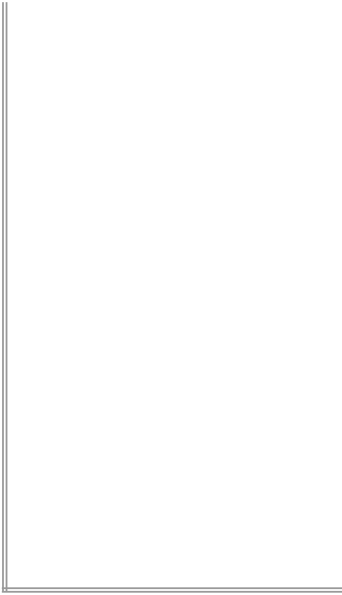
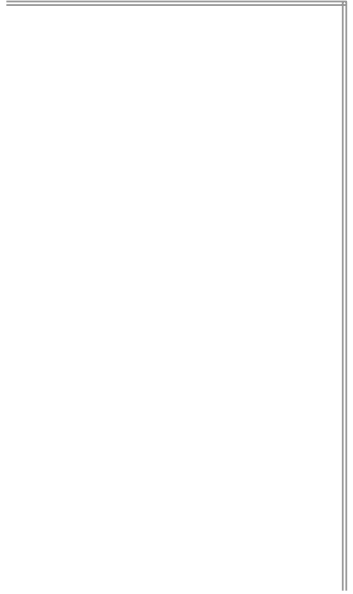
PRAHA 1995

© Jaico Publishing House, Bombay

© Translations M. Matoušová

ISBN 80-901653-7-0

ÚVOD

Tato kniha je výsledkem nového pokusu o sebrání a vytištění velkých a věčných duchovních pravd, které máme od svatých a mudrců z Indie i odjinud. Ale až čtenáři otočí stránku, budou příjemně překvapeni, že objevili něco, co vůbec neočekávali, a co je na této knize tak zvláštního – hluboké duchovní pravdy, ukryté v odtažitě duchovní atmosféře různých svatých písem, spirituality a mystiky, které jsou dostupné jen pokročilým hledačům pravdy, jsou nyní sneseny na zem a oděny do jednoduché povídkové formy, která je dělá lehce srozumitelnými a připravenými k duchovnímu vstřebání.

Mnozí duchovní mistři, kteří si uvědomili potřebu zjednodušit hluboké duchovní pravdy, často vyučovali a předávali své zkušenosti formou příběhů a podobností. Z duchovních velikánů, kteří používali tento způsob vyjádření, můžeme citovat například Ramana Mahářišiho, Swámiho Ramdase, Ježíše, Buddhu nebo samozřejmě Ramakrišnu Paramahansu.

V této knize čtenář najde výběr z velkých nadčasových duchovních pravd, které jsou zaznamenány formou povídek vytvořených proslulými i méně známými superhvězdami duchovního nebe. Je zde připojeno také několik inspirujících anekdot a zkušeností ze života osvícených, protože dobře poslouží k přímému objasnění a dokreslení některých důležitých aspektů duchovního života. Jednotlivé části knihy byly uspořádány tak, že slouží jako žebřík – vedou čtenáře od jedné příčky ke druhé, krok za krokem od jednoho duchovního stupínku ke druhému tak, že čtenářovo pochopení s pokračujícím čtením pozvolna stoupá k vyšším duchovním rozměrům. Abychom udělali esoterický námět této knihy lehce srozumitelným i běžnému čtenáři, používali jsme výklady, komentáře a citace, kdekoli toho bylo zapotřebí.

Protože nežádoucí plody takzvané civilizace pronikají do nejzazších koutů dnešního světa, je tu i rostoucí nespokojenost s běžným, stereotypním, materialistickým a světským způsobem života a zvětšující se hlad po duchovnu, který volá

po nasycení. U velké většiny lidí však zůstane tento hlad neutišen, protože jen málokteří mají čas, sklony či schopnosti ponořit se do duchovní oblasti.

Pro zasvěcené i nezasvěcené bude tato kniha jakýmsi „Sezame, otevři se!“ do duchovní říše divů, kde je pro ducha připravena hostina a čeká tam na něj. A co víc, v časech dávno minulých se dali najít vynikající duchovní mistři, kteří poskytli požadované vedení, ale dnes je tolik široce propagovaných mistrů, kteří nejsou o nic lepší než vlci v rouše beránčím, že je lepší držet se od nich stranou a hledat osvětlení raději u těch skutečně věčných svatých a mudrců, kteří tu dnes již nejsou ve fyzickém těle, nicméně duchovně jsou vždy přítomní. O pravdě tohoto tvrzení se přesvědčí každý čtenář, který bude číst dál a zjistí, že tato podobenství, alegorie, rčení, anekdoty a zkušenosti duchovních vůdců lidstva jsou jako mocné majáky svítící na cestu k duchovní rovině existence, kde kraluje klid a štěstí a kde je Jedno jediné jsoucí.

M. M. Lahevala

ČÁST PRVNÍ

MNOHO JMEN

Jednou žil král, který měl obrovskou říši. Skládala se z desítek království a provincií rozprostírajících se tisíce mil na všechny strany. Tomu králi se narodil syn. Byl to dědic, na kterého čekali devět let – tak dlouho bylo manželství bezdětné. Při příležitosti této slavné události pozval král zástupce ze všech koutů své říše na velikou oslavu, při které měl být jeho syn pojmenován. Královi poddaní přišli z nejrůznějších částí říše a mluvili rozdílnými jazyky. Každá skupina, která přišla z určitého kraje, uspořádala poradou, aby vybrala jméno pro královského dědice.

Po několika dnech měla každá ze skupin vybrané jméno a její zástupce ho šel ve stanovený den oznámit na královský dvůr. Protože král neuměl mluvit všemi jejich různými jazyky, pozval si tlumočníka, aby mu předložená jména rozluštil. Tlumočník začal svou práci. Velitel každé skupiny se ho snažil přesvědčit, že jím navrhované jméno je pro prince to nejlepší a jediné správné. Při tomto prosazování se mluvčí začali rozčilovat a vzájemně se na sebe vrhli. Musela zasáhnout palácová stráž, aby rvačka nepřerostla v bouři. Krále ta hloupá potyčka velice pobavila. S úsměvem se obrátil na svého ministra a řekl mu: „Je to opravdu směšné, že tito pošetilí lidé tak zbytečně bojují kvůli pouhým jménům. Když svého prince milují opravdovou láskou, co na tom záleží, jestli mu dají jméno takové nebo makové? Vždyť on tu leží na mém klíně přímo před nimi, ale oni jsou tak zaměstnaní dohadováním se o jeho jméně, že nikdo ani nepřišel blíž, aby se na něj podíval!“

Tak jako byl princ v předchozí povídce pořád jeden a ten samý, pouze mu dávali různá jména, zrovna tak je tu jedna, jediná Skutečnost, které se dávají mnohá jména jako například *Bhagavan* (Bůh), Pravda, Božství, Duch, *Átman* (Já), Všemohoucí, Absolutno, Božská přirozenost, Nejvyšší, Transcendentno, Nejvyšší Božství, *Sat-čit-ánanda* (Bytí–Vědomí–Blaženost) a tak dále. To jenom neznalost tohoto základního faktu podněcuje netoleranci a fanatismus mezi členy

různých náboženství, komunit a sekt po celém světě. Kdyby tak lidé porozuměli této prosté pravdě, tyto uměle vytvořené bariéry, které oddělují jedny lidi od druhých, by se rozpadly v nicotu a mezi lidmi by nastalo skutečné bratrství.

Rámakrišna to vysvětloval svým charakteristicky jednoduchým způsobem: „Pravda je jedna; je jenom nazývána různými jmény. Jediná *Sat-čit-ánanda* je některými oslovována jako Bůh, některými jako Alláh, některými jako Jehova, některými jako Hari a některými jako *Brahman*.“ Ve skutečnosti je nejvyšší realita bezejmenná a všechna tato jména jsou pouhé nálepky vytvořené člověkem a používané pro jeden a týž prvek velmi podobně, jako když novorozeně přichází na tento svět – také není orazítkované žádným jménem. Jsou to jen rodiče, kdo mu dají jméno, a tímto jménem je pak toto dítě nazýváno.

BEZBARVÝ VIDĚNÝ V NEJRŮZNĚJŠÍCH BARVÁCH

Jistý muž jednou viděl na stromě maličké stvoření. Vrátil se a řekl svému sousedovi, že viděl na jednom stromě krásné červené stvoření. Jeho soused o tom pochyboval a řekl: „Proč to nazýváš červeným? Já jsem to stvoření také viděl a má zelenou barvu, ne červenou.“ Jiný muž, který byl u jejich sporu, si trval na tom, že bylo žluté. Brzy přijeli další a dušovali se, že bylo modré, fialové, oranžové a tak dále. Byla z toho velká hádka o barvu toho stvoření. Aby se nějak dohodli, odebrali se všichni ke stromu, kde to stvoření žilo. Pod stromem našli sedícího muže. Řekli mu tedy, proč se přou, a zeptali se ho, jaký má názor na barvu toho stvoření. Muž odpověděl: „Ano, já znám toto stvoření velmi dobře. Má všechny barvy, o kterých jste se zmínili. Někdy se objeví jako červené, někdy je zelené, někdy modré, jindy zase fialové, oranžové, hnědé a tak dále. A někdy není vidět vůbec žádná barva. Tohle zvíře je známé jako chameleon.“

Stejným způsobem ti, kteří se přou o podstatu Skutečnosti a říkají, že jejich popis Pravdy je ten jediný správný, zažili pouze jediný aspekt reality, která má mnoho tváří. Neznají všechny další dimenze té samé reality. Je to jedno a to samé Bytí, zažívané mnoha mystiky jako nadané jménem a formou stejně tak jako bezejmenné a beztvaré, s přívlastky a zrovna tak i bez nich, osobní i neosobní, imanentní a přitom transcendentní, relativní a absolutní zároveň. Tak jako muž sedící pod stromem v předchozí povídce viděl chameleona barevného i bezbarvého, tak jedině osvícený ví, že Nejvyšší je zažíváno lidmi v celé škále aspektů, ale zároveň to není na tyto aspekty omezeno. Je to ve skutečném smyslu slova transcendentní, to znamená nad veškerým lidským vnímáním a mimo něj, neomezitelné klasifikacemi, kategoriemi, jakýmikoli aspekty či přívlastky.

MÁJA, ZÁLIBA V NESKUTEČNÉM

Jistý muž měl zvláštní schopnost chrochtat jako prase. Jeho vynikající chrochtání bylo velkým lákadlem pro lidi. Vždy, když měl mít představení, seběhla se spousta lidí, aby si ho poslechla. V jedné vesnici, přímo naproti stanu, kde měl prasečí imitátor své představení pro mnoho lidí, si postavil svůj stan nějaký světec a začal prohlašovat, že jestli přijdou lidé k němu, uslyší lepší prasečí chrochtání a ještě k tomu zdarma. Jakmile to lidé uslyšeli, pospíchali do stanu světce. Světec si potichoučku přivedl živé prase. Začal mu lehce kroutit ušima a přinutil tak prase chrochtat a kvičet. Když tohle lidé viděli, byli velmi roztrpčeni a zklamáni, nadávali si a hned zase běželi naproti do stanu prasečího imitátora. Potom už se nikdo nenamáhal vstoupit do stanu světce, zatímco protější stan byl stále nacpán k prasknutí.

Lidé dnes nejsou o nic lepší než vesničané z předešlé povídky. Jsou přesyceni monotónní rutinou svých duchovně prázdných životů, vyhlížejí nové a nové zábavy a vzrušení, aby se zbavili své nudy. Je však správné ukázat, že to není jejich vina. Je to vinou máji, kosmického iluzorního vlivu, kvůli kterému se skutečné jeví jako neskutečné, neskutečné se jeví jako skutečné, a tak lidé vyhledávají zázraky.

Vjasa, velký světec, autor *Mahábháraty*, řekl: „Lidé málokdy dbají na realitu, ale vždy se starají o imitaci. Proto tento svět také existuje jako pouhá imitace, odraz v překrucujícím zrcadle *máji*, projevujícího se velkého *Átmana*. K zažití své podstaty není potřeba žádná vnější pomoc, ale jen málokdo o to stojí, a i když to dychtivě hlásáte, nepřijde k vám nikdo kromě těch, kteří milují pravdu pro ni samotnou.“

ŠTĚSTÍ A ROZKOŠ

Kdysi dávno žil muž, který měl dvě ženy. První žena se jmenovala Anandi a druhá Maza. Každá byla přesným opakem té druhé. Anandi byla vzorem oddané, milující manželky, vždy stála při svém muži, ve všem mu pomáhala a dělala všechno možné, aby byl šťastný. Ale stalo se, že její přílišná starostlivost a věrnost manžela zkazily. Namísto toho, aby ocenil její skvělé přednosti, bral vše jako samozřejmost a vůbec se nesnažil oplatit jí lásku a oddanost. Naopak, byl velmi poblázněn Mazaou, která se chovala více jako vládkyně než jako manželka. Tato žena vyžadovala neustálou přízeň a chtěla, aby jí manžel vyplnil každé přání. Její touhy nebraly konce. Ať se manžel snažil sebevíc, přece byla vždy s něčím nespokojená a prahla po něčem jiném. Nakonec byl jejím chováním tak znechucený, že si jí přestal všimnout, a poznal, jak hloupě se zachoval, když zanedbával Anandi, svou první ženu. Požádal Anandi, aby mu odpustila, a od té doby s ní začal žít nový život.

Význam tohoto příběhu je očividný. Dvě ženy, Anandi a Maza, jsou jako štěstí a rozkoš, jsou to protiklady. Štěstí je obsaženo v lidské přirozenosti, ale člověk ho nehledá v sobě samém, raději se pachtí za nejrůznějšími rozkošemi, které mu nabízejí svět, poháněn falešným dojmem, že tak získá trvalé štěstí. Avšak všeobecná zkušenost říká, že žádné množství rozkoše a požitkářství nemůže vést ke štěstí. Když tento fakt člověku jednou dojde, člověk se přestane honit za rozkoší a objeví zdroj štěstí v sobě samém, což je to jediné, co ho může učinit neustále šťastným.

K tomuto tématu Ramana Mahářiši správně říkával: „Jediné štěstí, které tu je, je v sobě samém. Taková je pravda. Neexistuje žádné štěstí v žádném předmětu na světě. To jen díky naší nevědomosti si představujeme, že si bereme štěstí odněkud.“ Je to podobné, jako když pes kouše ostrou kost. Jak ji tak kouše, špičatý konec kosti mu poraní dásně a krev mu stéká do tlamy. Pes cítí krev, a tak kouše kost s ještě větší

chutí. Vůbec si není vědom toho, že krev, kterou vychutnává, je jeho vlastní, že nemá s tou krví nic společného.

To svými slovy potvrzuje i Šrí Čandrasekhara Bharati Swámigal, který říká: „Naše vlastní přirozenost je štěstí samo – je vždy s námi, ale my si to neuvědomujeme. Naopak, začínáme ho hledat někde jinde v objektivním světě vně nás, právě tak, jako člověk, který neví o pokladu ve vlastním domě, chodí žebrotou. Svět nás přitahuje pouze kvůli této naší nevědomosti.“

ZAPOMENUTÉ POSLÁNÍ

Jeden guru měl mezi několika žáky i mladého chlapce. Po zasvěcení se mladý žák podle pokynů svého mistra odebral na místo vzdálené od lidských obydlí. Usadil se v malé chatrči pod stromem, aby zde pokračoval ve svých duchovních cvičeních. Každé ráno, když se vykoupal, pověsil mokrý ručník a bederní roušku na strom a odebral se do nedaleké vesnice poprosit o něco k jídlu. Jednoho dne po návratu zjistil, že mu křesy jeho roušku rozkousaly. Příštího dne byl tedy nucen poprosit vesničany o oblečení. Za pár dnů však našel své oblečení opět roztrhané na cáry. Šel tedy znovu do vesnice, aby si vyprosil další oblečení. Když řekl vesničánům o tom, co mu křesy provedly, jeden z nich mu poradil, aby si opatřil kočku, že mu potom křesy dají pokoj. Takové řešení se sádhuovi zalíbilo, a tak si kočku z vesnice domů odnesl. Jenomže kočku bylo potřeba něčím krmit. Sádhu tedy musel denně navíc žebrot o mléko. Proto mu jeden vesničan řekl: „Kdo ti bude každý den dávat mléko? Raději by sis měl chovat krávu, její mléko nakrmí tebe i tvou kočku.“ Nějaký laskavý vesničan daroval sádhuovi krávu a ten si ji odvedl domů. Následujícího dne musel sádhu prosit vesničany o novou věc – slámu na krmení krávy. Po několika dnech mu kdosi řekl, že má přece blízko své chatrče spoustu neobdělané půdy, kterou si může lehce obdělávat, a získat tak slámu pro svou krávu. Sádhu si dal poradit a pustil se do obdělávání půdy. Když sklídl úrodu, musel vystavět stodoly, aby měl úrodu kam schovat. Protože na všechnu tu práci nestačil, musel si najmout nějaké pomocníky. Ale ti byli nespolehliví a začali mu ze stodol ukrádat. Sádhu se s tím svěřil jednomu vesničanovi a ten mu poradil, aby si opatřil ženu a děti, ti že mu mnoho pomohou a také se na ně bude moci spolehnout. Tak se za nějaký čas ze sádhu stal velký vlastník půdy s rozsáhlými pozemky a mnoha stavebními a také otec sedmi dětí.

Za mnoho let se bývalý sádhuův guru rozhodl, že by rád viděl svého žáka, a tak se za ním vypravil. Když přišel k onomu stromu, byl zmaten, protože našel velkou farmu s mnoha sta-

veními. Zeptal se sloužícího, který seděl venku, zda neví něco o sádhuvovi, který kdysi pod tím stromem žil. Sloužící zavrtěl hlavou, že neví. Guru tedy vstoupil do velikého stavení a ocitl se tváří v tvář svému žáku. Překvapený guru řekl: „Můj synu, co to má všechno znamenat?“ Žák, plný studu, padl na kolena a řekl: „Můj pane, to všechno je kvůli bederní roušce!“ a vyprávěl mu celý svůj příběh – jak pomalu jedna věc vedla ke druhé, až to nakonec vyústilo v nynější stav.

Tato povídka názorně zobrazuje, jak nevinná, nevědomá duše postupně a nepozorovaně upadá do nástrah světa, zapomíná na důvod, kvůli kterému se do tohoto světa vtělila, na duchovní osvícení. V této souvislosti Rámakrišna často varoval: „Jako ten, který stojí na okraji hluboké studně je vždy opatrný, aby do ní nespadol, zrovna tak by se člověk žijící ve světě měl mít na pozoru před jeho lákadly.“

Swámi Ramdas poukazuje na pravý účel života, když říká: „Ráma, Krišna, Buddha, velcí rišiové, mahátmové a svatí ukazují na jediný a nejzazší vrchol jako nejvyšší cíl v životě – je jím osvobození a sjednocení s Bohem. Lidský život je jako jediný zaměřen na dosažení tohoto požehnaného stavu.“

CESTA K MÍRU

Jedna vrána, která měla v zobáku kus masa, byla ostře pronásledována hejnem ostatních vran, které jí chtěly maso ukrást. Vrána různě kličkovala, schovávala se v korunách stromů, vyletěla vysoko do vzduchu, ale její pronásledovatelé se nevzdávali a ani tam jí nedali pokoj. Nakonec se vrána vyčerpaná vším tím poletováním rozhodla, že bude lepší, když ten kousek masa upustí a trochu si odpočine. Jakmile maso pustila, chytila ho jiná vrána a celé hejno se teď pustilo za ní. První vrána teď nebyla nikým rušena, a tak si v klidu poodlétla do stínu stromu, usadila se na větvi a poklidně si vychutnávala svůj odpočinek a ticho.

Tento jednoduchý příběh ukazuje, že naše touhy nám brání žít v poklidu a že zánik tužeb vede k míru. Jak říká Swámi Ramdas: „Dokud člověk tvrdošíjně lpí na pomíjivých světských věcech, nemůže poznat pravý mír a štěstí. Mír skutečně přijde, až se vzdáme touhy po dočasných věcech světa.“ Pro názorný příklad si představte touhy jako mraky, které zakrývají sluneční paprsky; když jsou touhy odstraněny, člověk jednoduše zažívá onen mír, který je jeho podstatou, ale který byl na nějaký čas zastíněn mraky tužeb.

Swámi Ramdas to také objasňuje tak, že z hlediska skutečné pravdy je mír nedílnou součástí původní lidské přirozenosti, a ne cosi vnějšího, co musí být získáno. Prohlašuje: „Tento věčný mír je vaše pravá Podstata – není to stav nebo pravda, která má být dosažena, ale má být zrealizována, protože vy jste jí vždy byli.“

ODEVZDÁNÍ

Nevzdělaný vesničan nastoupil do vlaku na svou první cestu vlakem. Jeho jediné zavazadlo byl malý ranec, který si, místo toho, aby jej odložil na zem, položil na hlavu, protože byl zvyklý ho tak nosit. Když tu směšnou věc uviděl spolucestující, který seděl naproti, řekl mu, že není potřeba, aby držel svůj ranec na hlavě. Jestli dá ranec dolů, zjistí, že vlak ho doveze i s jeho zavazadlem do cíle a on bude moci pohodlně sedět. Tím, že si dal ranec na hlavu, nezmenšil náklad vlaku, pouze se zbytečně namáhá. Legrační vesničan si hned dal poradit a byl šťastný, že je osvobozen od svého břemene.

Ramana Mahářiši toto přirovnání jasně vysvětluje svými slovy: „Bůh ponese jakýkoli náklad, který na Něj naložíme. Všechny věci jsou nesené všemocnou silou Nejvyššího Boha. Proč se Mu raději také nepodřídíme místo toho, abychom stále plánovali, co všechno bychom měli ještě udělat. Když už víme, že vlak poveze všechny náklady, proč bychom v něm měli cestovat s ranečky na hlavě, když je můžeme ve vlaku položit a být šťastní... Nechte všechno pouze na Něm. On ví, co je nejlepší a kdy a jak to udělat. To břemeno je Jeho a vy už nemáte více starostí. Všechny vaše starosti jsou Jeho.“

NEROZLUČNÁ DVOJČATA

Jistý ženatý muž byl bezdětný a měl velice rád děti ze sousedství. Často si je zval k sobě domů, hrál si s nimi a dával jim sladkosti, hračky a knížky s různými příběhy. Jednoho rána potkal na cestě syna svého souseda a tu ho něco pobídlo a on pozval chlapce na ten den k obědu. Chlapec měl však dvojče, bratra, se kterým měli k sobě velmi silný vztah. Byli téměř neoddělitelní. Když se muž vrátil domů, řekl své ženě, aby uvařila jedno jídlo navíc, že pozval k obědu sousedovic chlapce. Žena, která měla víc rozumu než její manžel, začala připravovat o dvě jídla víc. Když se jí muž zeptal, proč připravuje dvě další jídla místo jednoho, řekla mu: „Sousedovic chlapec nepříjde sám, jistě si k nám přivede i svého bratra – dvojče.“

To nám má ukázat, že stejně jako sousedovic dvojčata, tak i dualita radosti a bolesti vždy chodí pospolu; člověk nemůže mít jedno bez druhého. Světské radosti jsou svou přirozeností krátkodobé a je zcela běžné, že se radost a bolest neustále doplňují jako světlo a stín. Všechny radosti jsou prchavé a pomíjivé jako blesk na nebi. Moudrý člověk, který si je vědom jejich prchavosti, se nesnaží je vyhledávat. Má zájem pouze o trvalé štěstí a s tímto cílem na paměti se snaží mít zkušenost Boha nebo Podstaty, zdroj nevyčerpatelného štěstí. Jak varuje Swámi Ramdas: „Musíme se proto povznést nad dvojice protikladů, jít hluboko do srdce a objevit věčný zdroj radosti ve svém nitru.“

PLNÁ MOC

Jeden ženatý muž měl hodně povinností. Musel řídit svůj podnik, věnovat se své ženě a šesti dětem, starat se o své staré rodiče a příbuzné a také si musel najít čas pro psaní, protože byl také spisovatelem. Všechny povinnosti mu zabíraly tolik času a odčerpávaly tolik energie, že byl stále zaměstnán a zřídka-kdy měl minutku na odpočinek. Po mnoha letech takovéto dřiny mu přítel, který viděl, v jak zuboženém je stavu, navrhl, aby předal své povinnosti nejstaršímu synu, který mezitím už dospěl, a aby šel do důchodu. Utahaný muž ten návrh velice uvítal a hned druhý den si zavolal nejstaršího syna, dal mu plnou moc a řekl mu, ať se stará o všechnu tu práci místo něj. Od toho dne ho opustila únava i všechno trápení. Zbytek života strávil v tichém poklidu a vychutnával si svou největší zálibu – psaní.

Zde předání plné moci symbolizuje úplné odevzdání se do Boží vůle. Vzdání se své osobní vůle automaticky vede k zániku všech stresů a starostí. Jak radí Rámakrišna: „Všechno Mu odevzdejte, i sebe, a žádné jiné starosti už tu mít nebudete. Potom budete vědět, že všechno se děje Jeho vůlí.“ Když člověk odevzdá Božství svou plnou moc a řekne: „Buď vůle Tvá“, Božská síla se stará o všechny jeho záležitosti nejlepším možným způsobem a člověk je opravdu v klidu, protože ví, že všemocné, přemoudré a milostiplné Bytí se stará o něj i o jeho zájmy s bezchybnou přesností.

ŠŤASTNÝ ČLOVĚK

Jeden bohatý král měl všechno, na co by si jen člověk mohl vzpomenout: nesmírné bohatství, manželky a děti, čest a slávu, vzdělání, moc – a vůbec kdeco. Ale stále se necítil být šťastný. Jednoho dne se s tím svěřil jogínovi, který přišel na královský dvůr. Jogín pokýval hlavou a řekl: „Jestliže chceš být šťastný, musíš udělat pouze jedinou věc – obléknout si košili šťastného člověka.“ Když to král uslyšel, měl velkou radost, ale později zjistil, že co se na první pohled zdálo být jednoduché, byl ve skutečnosti úkol velmi nesnadný. Zeptal se tolika lidí, zda neviděli skutečně šťastného člověka, ale nikdo mu v jeho hledání nemohl pomoci. Nakonec, když už král hledání takového člověka skoro vzdal, svěřil mu jeho holič, který měl vztah k duchovnu, že slyšel, že v blízkém lese žije poustevník, o kterém se říká, že je to nejšťastnější člověk v celém království.

Hned druhý den vyklouzl dychtivý král v převleku se svým holičem z paláce. Ušli několik mil lesem a nakonec přišli k malé chatrči pod stromem. Král plný vzrušení popoběhl dopředu a zaklepal na dveře. Ale nikdo se neozýval. Po několika zaklepáních vběhl netrpělivý král dovnitř. Když si královy oči po chvíli zvykly na přítmi, které v chatce panovalo, mohl si pořádně prohlédnout jejího obyvatele. Měl jenom pruh látky kolem pasu, seděl se zkříženýma nohama, ponořený v samádhi. Na krále však nejvíce zapůsobil vnitřní klid a blaženost, která přímo vyzařovala z celé jeho bytosti. Neztrácel čas, poklonil se až k zemi a dotkl se nohou Mudrce. V tu chvíli mudrc otevřel oči a pohlédl na krále. Tento jediný pohled zalil krále vlnou blaženosti, která se rozlévala celým jeho tělem. Král opět padl tváří k zemi. Král byl tak vzrušený, že nebyl schop slova, až se zdálo, že se namíste pomátl. Když holič viděl, k čemu došlo, začal vyprávět celý příběh a nakonec požádal mudrce, aby věnoval králi svou košili. Když mudrc uslyšel toto zvláštní přání, začal se smát a řekl: „Můj příteli, moc rád bych ti tu košili dal, ale jak vidíš, tento kus hadru kolem pasu je vše, co nosím.“ Tato slova otevřela králi oči a hned na tom

místě si uvědomil, že měl všechno, co mu svět nabízel, a přesto nebyl šťastný, a tento muž s pouhým kusem hadru si sedí na vrcholu blaha. Pln odhodlání řekl mudrci, že se chce vzdát kralování a následovat ho. Mudrc mu však odpověděl, že takový krok není nutný, a vysvětlil mu to: „Sanjása spočívá ve zřeknutí se. Není však potřeba zřící se materiálních věcí, ale musíme se vzdát své připoutanosti k nim. Dokud pro všechny věci tohoto světa neodumřete, nebudete skutečně šťastní. Proto se odpoutejte od každého a ode všeho.“ Když to král uslyšel, jeho touha zřící se světa ho opustila. Odešel od mudrce a dál vládl své zemi, ale v duchu naprosté nepřipoutanosti. Byl milostí mudrce úplně proměněn a brzy našel štěstí, po kterém tolik toužil.

Tuto povídku zcela vystihují slova Ramana Mahárišiho: „Kdyby lidské štěstí záviselo na vnějších příčinách – tak, jak si to člověk obvykle představuje – mohli bychom si z toho odvodit, že jeho štěstí se stále větším majetkem poroste a naopak. Proto, když člověk nic nemá, mělo by být jeho štěstí nulové. Jaká je však skutečná lidská zkušenost? Potvrzuje tento předpoklad? V hlubokém spánku je člověk zbaven všeho vlastnictví, včetně svého těla. Namísto toho, aby byl nešťastný, je úplně šťastný. Každý si přeje pořádně spát. Z toho plyne, že štěstí je uvnitř nás a není způsobené vnějšími příčinami.“

TOUHA PO MATCE

Jedna žena, která měla malé dítě, měla velké problémy s prací v domácnosti, protože dítě k ní velmi přílnulo a chtělo být stále s ní. Matka, aby odlákala pozornost dítěte a zabavila ho něčím jiným, koupila nějaké hračky a jednou po ránu, když začala s prací, je dala dítěti. Několik dní bylo dítě tak zabrané do hraní, že na matku úplně zapomnělo a vesele si hrálo. Avšak asi po týdnů hračky pro dítě ztratily nádech něčeho nového, dítě už mělo dost hraní si se starými hračkami a začalo matku znovu zlobit. Matka šla tedy podruhé na trh a koupila nějaké neokoukané hračky malované jasnými barvami. Dítě bylo znovu plně upoutáno novými hračkami, ale tentokrát mu to vydrželo pouze pár dnů. Matka tedy pospíchala na trh do třetice, aby sehnala nějaké ještě novější hračky. Jenomže dítě už prohlédlo matčiny záměry a když dostalo zcela nové hračky, ani se na ně nepodívalo, odhodilo je do kouta a začalo natahovat: „ma–ma“. Matka trpělivě posbírala odhozené hračky a znovu je dala dítěti. Ale dítě nemělo na hraní už vůbec náladu a začalo brečet: „ma–mí“ dokonce ještě silněji než předtím, vrhlo se na zem a začalo bít pěstičkami do podlahy a kopat. Když matka viděla, že už dítě nezabaví, vzala je do náruče, něco hezkého mu povídala, až ho ukonejšila, a něžně si ho přivinula k srdci. A od té doby si najala pomocnici, která se jí starala o domácí práce.

Člověk, když přijde na tento svět, je jako malé dítě z tohoto příběhu. Také je zaujat hraním si s hračkami jako jsou sláva a pověst, bohatství a čest, síla a postavení, žena a děti. Avšak dříve či později se všechna jeho světská přání naplní a jeho světské vytržení se chýlí ke konci. V tomto stadiu pro něj veškeré pozemské statky ztrácejí svůj půvab a běžné lidské vztahy už ho více nepoutají. Hračky, které mu tento svět nabízí, už ho nezaujmu a on nedočkavě touží po Božské Matce. Jeho neuhasínající touha přitahuje Matku stále blíž a blíž k němu, až nastane den, kdy už se Ona od něj nemůže dál odtahovat. Když mluvil Rámakrišna o „radosti ze světských věcí“, zmiňoval se o tom, že člověk může nastoupit duchovní cestu teprve tehdy, když se radoval z tisíce a jednoho rozmanitého potěšení, které tento svět nabízí.

OTEC A DVA SYNOVÉ

Otec šel se svými dvěma malými syny přes pole. Menší dítě se neslo v otcově náruči, zatímco to druhé řapalo po svých a drželo se otce za ruku. Obě děti najednou uviděly létajícího draka a větší chlapec nechal tátovu ruku rukou, vesele zatleskal a volal: „Tati, podívej, to je skvělý drak!“ Jenomže hned potom zakopl a upadl na zem, protože už se nedržel táty za ruku. Menší chlapec také radostně tleskal ručičkami, ale na zem nespádl, protože spočíval bezpečně v tátově náruči.

Oba chlapci z předchozí povídky mají představovat dva typy duchovně usilujících lidí – ty, kteří spoléhají sami na sebe, a ty, kteří se v každém ohledu plně spoléhají na Všemohoucího. Ti, kteří se spoléhají sami na sebe, často klopýtnou a spadnou, ale ti, kteří se svěřili do rukou Božského Otce jsou jím bezpečně nesení a nemají strach z pádu. O těch druhých řekl vynikající sufista Al Ghazzali: „Hledající, který se plně odevzdá Bohu ve všem, co dělá nebo nechá nedodělané, je v rukou božích jako mrtvé tělo v rukou člověka, který je myje a obléká na pohřební obřad.“

MODLITBA FORMÁLNÍ A MODLITBA SRDCE

Mojžíš, starý židovský prorok, cestoval přes palestinskou poušť, když najednou narazil na chlapce, pasáčka, který se vroucně a hlasitě modlil. Zdálo se, že pasáček byl negramotný a nevzdělaný. Jeho modlitba zněla asi takto: „Ó Bože, kde jsi? Tolik po Tobě toužím. Prosím pocti mě Svou návštěvou, abych Ti mohl sloužit, zašívát Ti roucho, česat Ti vlasy a prát Ti oblečení; abych Ti mohl nosit mléko na pití, líbat Tvé milé ruce a třít Tvé unavené nohy.“ Na konci této jednoduché modlitby otevřel pasáček oči a překvapeně hleděl na velkého proroka stojícího před ním. Mojžíš neztrácel čas a prostému pasáčkovi vynadal: „Ty hloupý! Co to je za nesmysly? Copak takhle se modlíš k největšímu z králů? Cožpak On, kterému patří celý svět, potřebuje tvou službu a kozí mléko? Měj se na pozoru, aby ses už příště nemodlil takovým hloupým způsobem.“

Když Mojžíš odcházel od pasáčka, měl zjevení: „Mojžíši! Byl jsi seslán, abys Mé oddané sjednotil, nebo abys je ode Mě oddělil? Proč jsi rozesmutnil mého oddaného? Pamatuj si, Mojžíši, já se dívám pouze na srdce a pranic se nestarám o slova. Milující modlitba, která jde od srdce prosáčka je mi dražší než všechny ty pompézní formální modlitby všech vzdělaných a moudrých dohromady. Srdce zapálená láskou ke mně se nestarají o konvence a náležitosti. Co je mi do líbivých slovíček a sáhodlouhých pustých frází? Já stojím o planoucí lásku a ne o suché formality. Ach, Mojžíši! Rozdmýchej oheň lásky ve své duši a sprátel se s ním.“

Tento příběh je z „The Masnavi“, mistrovského epického díla vynikajícího perského básníka a mystika Jalal-ud-din Rumiho. Tento příběh pojednává o oblíbeném tématu sufistů – láska je nade všechny duchovní vztahy. Láska je nejvyšší.

MUŠLE A PERLY

Jeden muž šel po pláži až k mořskému břehu, protože se chtěl potápět a přinést si ze dna oceánu nějaké perly. Jenomže jak tak šel po pláži, uviděl překrásné mnohobarevné mušle, které se tu a tam různě povalovaly. Jejich krása ho tak přitahovala, že se zastavil a nabral si nějaké do tašky. Šel dál a viděl mušle ještě půvabnější než ty, které už měl. Zastavil se tedy znovu a ještě nějaké si do tašky přibral. Tak to pokračovalo, až měl tašku i kapsy úplně plné mušlí. Potom se vrátil domů. Když ukázal tu hromadu mušlí své ženě, nazlobeně zvolala: „Pche! Asi ses zbláznil. Šel jsi k moři pro perly a namísto nich jsi domů přinesl hromadu těchtohle bezcenných mušlí.“

Muž v naší povídce byl okouzlen krásou mušlí. Někteří duchovně hledající jsou také takoví – velmi je přitahují takzvané okultní nebo psychické či nadpřirozené síly jako jsou jasnozřivost, telepatie, předpovídání budoucnosti a podobně. Mají mylný dojem, že takové síly jsou známkou duchovnosti, ale pravda je taková, že takovéto síly nemají vůbec žádnou duchovní hodnotu a stejně jako ty mušle slouží pouze k tomu, aby hledajícího, který se vydal za perlami božského klidu a štěstí, svedly mimo cestu. Krišna jednou varoval před okultními silami takto: „Jestliže si přeješ dojít ke Mně, věz, že to nebude možné tak dlouho, dokud budeš vlastnit byť i jedinou z osmi psychických sil.“ Z toho je vidět, že se vlastnictví takových sil neslučuje s žádným duchovním ziskem, naopak, odvádí to hledajícího od božského cíle.

ZAMILOVANÝ A MUSLIMSKÝ UČENEC

Jistý muž měl milou, jejíž přednosti ho tak přitahovaly, že nebylo dne, aby ji nenavštívil. Jednoho dne se vše tak seběhlo, že se objevila nějaká nepředvídaná práce a on šel na návštěvu se zpožděním. Jak tak pospíchal, úplně zabraný do myšlenek na svou milou, ocitl se najednou před váženým muslimským učencem, který zrovna klečel na modlicím koberečku před svým domem a modlil se tak, jak se vyznavači islámu obvykle modlí. Když učenec uviděl zamilovaného, rozzlobil se a ostře zamilovanému vyčetl jeho bezohledné chování. Zamilovaný provinilec, nyní již opět při smyslech, řekl: „Prosím za odpuštění, ale mohu se vás na něco zeptat? To, že jsem byl úplně pohlcený myšlením na svou milou, způsobilo, že jsem vůbec nevnímal své okolí, a vy, přestože se tu modlíte k Němu, si pořád uvědomujete, co se děje kolem vás. Jak je to možné?“

Tento příběh naráží na to, že síla lásky automaticky zaměňuje lidské vnímání pouze na milovaný objekt a všechno ostatní jde stranou. Rumi to říká takto:

*„Láska je plamen, který když vzplane,
spálí úplně všechno kromě milovaného.“*

A sufiové, když si uvědomili tuto moc, kterou má láska, přijali Cestu Lásky jako stezku k božskému cíli. Pro sufisty byla pozemská láska, ať je jakkoli nedokonalá, základním kamenem pro vyšší, opravdovou lásku. Nějaký sufijský básník to vyjádřil takto:

*„Láska, ať už je typu nebeského či pozemského,
přece nás nakonec vede do onoho.“*

Známý turecký básník a mystik Fazil popsal lásku velice hezkým způsobem s hlubokým duchovním náhledem asi takto:

„Láska je průvodce do světa nad námi, schodiště vedoucí nahoru ke vchodu do nebes; ohněm lásky je železo přetaveno ve zlato a tmavá hmota v zářící drahokam. Je to láska, co činí z nepozorných moudré a mění nevědomé ve vyznavače božských mystérií; láska je to, co odhaluje pravdu, skrytá cesta do svatyně Boha. A ten, kdo doopravdy miluje, má čisté srdce a posvátný život, světské věci pro něj nic neznamenají, prach a zlato jsou v jeho očích stejné; vyznačuje se šlechtností a laskavostí; pohlavní touhy s ním necloumají.“

KLEPÁNÍ NA DVEŘE

Jedna mimořádně krásná dívka žila úplně sama, protože rodiče jí nedávno zemřeli a další příbuzné neměla. Její ohromující krása způsobovala, že všichni mladíci z jejího města ztráceli hlavu a snili o tom, že se do nich někdy zamiluje. Ona však byla velice stydlivá a skromná a tak, aby unikla pozornosti případných nápadníků, často se zamykala ve svém domě, věnovala se domácím pracem, šila nebo si ve volném čase četla. Mnoho Romeů kroužilo kolem jejího domu po celý den, jako když včely obletují voňavou květinu, ale málokdy se jim podařilo ji třeba i jen zahlédnout. Jeden chlapec však byl neobyčejně vytrvalý. Když už se jednou na něco zaměřil, nikdy by se nevzdal. Tento mladý muž se tedy rozhodl, že si získá lásku té dívky. Brzy ráno odešel z domova a po několika mílích chůze došel až k dívčinu domu. Vyšel po schodech nahoru a zafukal na dveře. Nikdo se však neozýval. Zaklepal ještě několikrát, potom se sebejistě usadil na prahu a čekal, až se otevrou dveře. Ranní chlad ustoupil polednímu horku, dveře se však stále neotvíraly. Chlapec si byl přesto stále jistý, že dívka je uvnitř a dříve či později vyjde ven. V tom se nemýlil. Opakované klepání tohoto výjimečného nápadníka vzbudilo dívčinu zvědavost. Každou chvilku se přikradla k oknu, poodhřnula záclony a poočku nakoukla, jestli tam pořád je. Při západu slunce viděla, že stále sedí na prahu. Byla si však jistá, že mladík je vyhládlý, má žízeň a po tomto celodenním utrpení si půjde odpočinout domů. To však podcenila chlapcovu vytrvalost a odhodlání. Když nastala noc, byla udivena, že mládenec poklidně spí na prahu, pranic si nevšímá vlezlé zimy ani studeného zimního větru. Jeho neochvějná oddanost a obětavost vzbudily v jejím srdci obdiv a ona strávila zbytek noci převalováním se na posteli a přejímáním o zamilovaném, který mrzne venku na prahu jejích dveří. Ráno už to nemohla déle vydržet, a tak otevřela okno a promluvila k němu: „Proč si trváš na tom, že tady budeš? Jdi prosím tě domů, jinak tu umrzneš.“ Spící zamilovaný se rázem posadil a drkotaje zuby odpověděl: „Prosím, nedělej si se mnou starosti. Hořící pla-

men mojí lásky mě zahřívá a já bych raději zemřel na tvém prahu, než bych odešel pryč, aniž bych se s tebou setkal.“ Tato slova zasáhla dívčino srdce jako šíp a ona již nemohla déle odolat, otevřela dveře a setkala se se svým oddaným milovníkem.

Úspěšný milovník z předešlé povídky má představovat ty opravdové mystiky, kteří, když jednou dají své srdce Milovanému Božství, nikdy si nedají pokoj, dokud se s Ním nesetkají. Jako to říká Rumi v jedné ze svých básní:

*„Ať jsi v jakémkoli stadiu, pokračuj v hledání!
I když máš suché rty, stále hledej vodu!
Toto hledání je požehnaný neklid.
Ten, kdo hledá, se dříve či později stane tím, kdo nalezne.“*

Ježíš řekl tu samou věc těmito slovy: „Proste, a bude vám dáno; hledejte, a naleznete; tlučte, a bude vám otevřeno.“

ŽÍZNĚNÍ PO LÁSCE

Jednou se stádo ovcí páslo na lukách. Jak se blížilo poledne, bylo jim velké teplo, měly žízeň, a tak začaly hledat vodu. S vyplazenými jazyky bloumaly neklidně sem a tam v okruhu několika mil, hledaly drahocennou vodu, ale neviděly ani rybník, ani kaluž. Nakonec, když byly na kopci, vyslídily říčku s čistou vodou třpytící se ve slunečním světle. Všechny ovce do jedné, zkrátka celé stádo, běžely dolů s kopce k té říčce v radostném očekávání. Když tam přiběhly, vrřítily se všechny do vody, sklonily hlavy do vody a pily tak dlouho, dokud svou žízeň neuhasily. Když se napily, co hrdlo ráčilo, ještě chvíli postály v průzračné osvěžující vodě a vychutnávaly si její chlad. Když byla jejich žízeň uspokojena, voda už je tolik nezajímala. Některé ovce do ní začaly močit a ostatní ji šplíchaly po okolí. To vedlo k tomu, že pramínek kdysi průzračně čerstvé vody byl teď celý špinavý, kalný a voda už se nehodila k pití. Když ovce skončily s touto neplechou, vylezly z vody, obrátily se k pramínku zády a šly pryč.

Toto je poměrně příznačná alegorie lidské lásky. Dvojice mladých lidí, kteří se do sebe zamilují, je k sobě zpočátku velmi přitahována, jako ovce žíznící po vodě. Milující a milovaný naleznou ráj v náručí toho druhého a vzájemné odloučení nemohou snést. Tak jako ovce pijící vodu, co hrdlo ráčí, tak si zamilovaní dál užívají radostí lásky. Jenomže tento druh lásky a zamilovanosti nemůže trvat věčně, protože světská láska je svou vlastní povahou přechodná, pomíjivá. Když štěstí dvojice dosáhne svého vrcholu, láska jim postupně zevšední a oni se pomalu vrátí zpátky na zem. Jejich láska, kdysi hořící, se ochlazuje a uvolní místo soužití. Po nějaké době se i toto soužití začne vytrácet a je nahrazeno obyčejným zvykem, místo sladce něžných slovíček se objeví nedorozumění a hádky. Kdysi čistý pramen svěží nové lásky je teď zakalený a plný nečistot a žádný z dvojice se o něj už víc nezajímá, jako ovce, které se ke špinavé bahnitě vodě obrátily zády.

Takzvaná láska mezi mužem a ženou je obvykle nejnižším

projevem lásky. Tento druh lásky je založený na sobectví a muži i ženy ho vyhledávají jen proto, aby uspokojili své osobní fyziologické a psychologické potřeby. Tato láska však nikdy nemůže uspokojit hlubokou lidskou potřebu duchovna a vrozená žízeň duše po nekonečné dokonalé lásce zůstává jako vždy neuhasena. Tento sobecky omezený druh lásky založený na citech naopak působí jako překážka v prožívání opravdové a nesobecké univerzální božské lásky. Svatý Jan z Kříže, nadšený křesťanský básník a mystik, to vysvětluje takto:

„Duše, která je k čemukoli připoutaná, ať je to jakkoli dobré, nemůže svobodně spočinout v božském sjednocení. Protože nezáleží na tom, zda je to silné lano nebo jemný tenký provázek, co poutá ptáka, pokud ho drží skutečně pevně. Dokud není provaz přetržen, pták nemůže létat. Takže duše, držaná v poutech lidské náklonnosti, ať jsou tato pouta jakkoli jemná, se nemůže dostat k bohu, dokud nejsou pouta zpřetrhaná.“

Lidská láska je svou přirozeností nedokonalá a krátkodobá a je pouze jako stín nápodobou lásky absolutní. Lidé při svém vyhledávání lásky nevědomě hledají onu jedinou dokonalou věčnou lásku, která nemůže být nikdy nalezena mezi lidskými bytostmi. Když si toto člověk uvědomí, jeho honba za lidskou láskou skončí a on je přitahován láskou dokonalou. Rumi to napsal v jednom ze svých dvojverší takto:

*„Člověk může dychtit po té či oné lásce,
ale nakonec ho přivábí Královna Láska.“*

SKUTEČNÉ OPOJENÍ

Kdesi žil muž, který doslova propadl vínu, ženám a zpěvu. Spolu se svými společníky byl stálým hostem v různých hospodách, divadlech a vykřičených domech a bláhově věřil tomu, že si už vychutnal radosti až do dna. Jednou večer, když si šel svou cestou do baru, uslyšel nějakou hudbu a zpěv linoucí se z nedalekého pole. Protože měl hudbu moc rád, vydal se blíž, aby si ji poslechl. Když přišel na pole, uviděl skupinu zbožných lidí zpívajících boží jména za zvuku bubínků a cimbálu. Jedna věc ho však velice překvapila. Ti lidé poskakovali, tancovali a vůbec se chovali tak, jako by byli opilí. Šel tedy blíž a přeptal se na to jednoho diváka. Ten mu vyložil, že vedoucí těch oddaných vyznavačů není nikdo jiný než samotný Čaitanja, známý, Bohem opojený, svatý muž a ti lidé nejsou opojeni vínem, ale extatickým spojením s božstvím. Zpěv i hudba byly podmanivě nakažlivé, a protože se i ostatní okolostojící přidávali, muž zapomněl sám na sebe a začal s nimi také zpívat a tančit. Tak rychle utekl celý večer. A když setkání končilo, byla už noc. Na závěr všichni lidé sklonili tvář k zemi a dotkli se nohou Čaitanji a muž to udělal také tak. Když se potom vrátil domů, uvědomil si, že se po celý svůj život necítil šťastnější. A příštího večera ho něco táhlo zpět na to místo, jako by byl očarován. Znovu se ponořil do zbožných písní a duchovně prozářené atmosféry a přišel k sobě zase, až když program končil, dlouho po západu slunce. Od té doby dělal každý večer to samé a úplně ztratil zájem o své dřívější společníky i zábavy.

Jednoho dne, když šel kolem hospody, zastavil ho jeden z těch, s nimiž dřív popíjel, a řekl mu: „Ahoj! Co se s tebou děje? Dlouho jsme tě neviděli. Pojď dovnitř na skleničku.“ Ale bývalý opilec odpověděl: „Ne, díky. Jak vidíš, už jsem opilý – vínem božské blaženosti.“

Duchovní opojení je v mystické literatuře dobře známý jev. Rámakrišna jednou mluvil o své zkušenosti těmito slovy: „Když se dosáhne božské blaženosti, je tím člověk úplně opojený; i bez pití vína vypadá, jako by byl úplně namol. Když vidím nohy své Božské Matky, cítím se opilý, jako bych vypil pět lahví vína... spojení s Bohem je opravdové víno, víno ex-

tatické lásky.“ Tuto zkušenost opěvuje Hafíz, geniální básník perské mystické poezie, který v jedné básni říká:

*„My opravdu nepijeme víno, a přesto jsme opilí;
to, co máme na mysli, není šťáva z hroznů, ale víno Lásky.“*

Zrovna tak jako muž v předchozí povídce po svém obrácení úplně ztratil chuť na dřívější smyslová potěšení, tak také člověk, který jednou okusil nejvyšší duchovní štěstí, zjistí, že světské potěšení, ze kterého se kdysi radoval, už ho nepřitahuje tak jako dříve a už se za ním nehoní. Rámakrišna názorně vyjádřil jalovost světského potěšení v porovnání s radostí ducha, když řekl: „Ten, kdo jednou žije v paláci, nenalezne zalíbení v životě ve špinavé chatrči. Duše, která okusila sladkost božské blaženosti, nenalézá žádné štěstí v laciných bezcenných zábavách tohoto světa.“ Ve stejném duchu to popsal i význačný súfijský učitel Farid-ud-din Attar:

„Ten Nejvyšší je široký oceán; ráj pozemské blaženosti je jenom malá kapička; vše, co není tímto oceánem, je šilenství. Když máte oceán, proč byste vyhledávali kapku večerní rosy? Bude se ten, který zná tajemství slunce, zabývat zrníčkem prachu? Znepokojuje se ten, který má všechno, nějakou částičkou?“

Abych nezapomněl, námět předchozí povídky nám umožňuje porozumět motivaci, která člověka ponouká k tomu, aby vyhledával světská potěšení. Následující řádky odhalují tajemství ukryté v neustálém a nenasytném lidském hladu po pozemských radostech:

Od dávných dob cítil člověk tíživé uvěznění svého egocentrického bytí a hledal únik z tohoto nešťastného, nedokonalého a omezeného stavu do stavu štěstí, dokonalosti a svobody. K dosažení tohoto cíle, totiž překročení ega, se obvykle utíká k pití, drogám a sexu. Alkoholik, náruživý kuřák, narkoman, nymfomanka nebo chlípník – ti všichni mají podobnou motivaci, ale bohužel nechápou, že překročení ega, kterého dosáhnou těmito prostředky, je jen dočasné a svou podstatou velmi omezené. Pravá transcendence se dá najít pouze v duchovní oblasti a jako jediná přirozená a stálá stojí za zkušenost. Všechny ostatní uměle vyvolané zkratky do transcendentna jsou jenom jako zavádějící slepé uličky, které nikam nevedou.

VE TVÉM SRDCI

Byl jeden nadšený stoupenec Krišny, kterého najednou posedla touha spatřit Jeho zjevení. Začal jezdit po celé Indii a navštěvoval všechny chrámy zasvěcené Krišnovi. Stále Ho však nemohl najít. Potom mu někdo poradil, že by měl navštívit všechna stará místa, kde Krišna za svého života často pobýval. Vypravil se tedy do Brindavanu, Gokulu, Govardhanu, Dwarky, Mathury i na jiná místa, ale ani tam Ho nespatřil. Nakonec se po všech těch dlouhých cestách vrátil domů, celý otrhaný a posmutnělý. A vtom zevnitř promluvil jemný hlas: „Mé dítě, jak mě můžeš nalézt vně sebe samého? Já jsem tady, ve tvém srdci.“

K této povídce existuje stará hindská kresba, na které je kabar pižmový, jak se toulá po lesích a hledá omamnou pižmovou vůni, která je ve středu jeho samého. Nejvyšší duch je uvnitř každého člověka, ale vlivem máji se člověk potlouká sem a tam, hledá ho jinde než v sobě. Krišna to říká v Gítě takto: „Já jsem To, co sídlí v srdcích všech bytostí.“ A Ježíš to objasnil těmito slovy: „Království nebeské je ve vás.“ Kabír, velký mystický básník, to vyjádřil velmi poeticky: „Benares je na východě, Mekka na západě; ale prozkoumejte své vlastní srdce, protože tam je Ráma i Alláh.“

V souvislosti s předchozí povídkou si čtenáři pod slovem srdce obvykle představují fyzický orgán v našem těle. Ale tak to ve skutečnosti není. Duchovní srdce je úplně odlišné od svalů, který pumpuje krev a má stejné jméno. Duchovní srdce není tělesný orgán. Ramana Mahářiši ho podle své zkušenosti lokalizuje v prsou, dva palce napravo od středového nervu. O tomto srdci se říká, že je sídlem Boha, pravého Já či Vědomí. Ničemně je třeba poukázat na to, že předchozí definice je platná pouze při relativním způsobu pohledu. Rámakrišna to objasňuje takto: „Bůh sídlí ve vašem srdci asi tak, jako vy sídlíte ve svém těle. Srdce totiž není místo. Ale nějaké místo se musí označit jako příbytek Boha pro ty, kteří se ztotožňují s tělem a chápou pouze relativní vědění. Pravda je,

že ani Bůh ani my nezabíráme žádné místo.“ Z pohledu absolutní pravdy to vyjevuje těmito slovy: „Jak může ten, ve kterém je všechno obsaženo, být upoutaný k droboučké části uvnitř fyzického těla, které není ničím jiným než nekonečně malým jevovým projevením jediné skutečnosti?“ Takže je zcela jasné, že ze skutečně absolutního hlediska nemůžeme jediné transcendentní skutečnosti přidělit žádné určité místo ve fyzickém těle. To jenom na úrovni běžného chápání se říká, že sídlí v srdci.

ÚTĚK OD SKUTEČNOSTI

Nějaký pták se jednou usadil vysoko na stěžni lodi, která kotvila blízko mořského břehu. Pták ukolébaný rytmickým pohupováním lodi usnul a loď mezitím bez jeho vědomí vyplula daleko na volné moře. Když se pták probudil, podivil se, že je uprostřed oceánu. Ať se podíval kterýmkoliv směrem, na všechny strany až k horizontu byla jenom samá voda. Pták se rozhodl, že poletí hledat zemi, a tak opustil lodní stěžň. Letěl poměrně daleko na sever, ale když viděl, že všude je jen voda bez konce, vrátil se na stěžň lodi. Když si trochu odpočinul, letěl jižním směrem, ale opět nemohl najít v rozlehlém oceánu ani stopy po pevné zemi a znovu se vrátil na loď a usedl na stěžň. Letěl i na východ a na západ, ale výsledek byl stále stejný. Nakonec, když zjistil, že je ze všech stran obklopen nekonečnou vodou, usadil se klidně na stěžň lodi.

V této povídce představuje pták uvelebený na stěžni lodi člověka, jehož veškerá existence se opírá o Boha nebo o sebe samého. Jako pták, který opustil stěžň lodi a létal všemi směry, tak také člověk zapomíná na svou božskou podstatu a vyletí hledat světské činnosti. Útěkem od skutečnosti vletí do tenat sexu, lásky, pití a drog, nebo, je-li silnější povahy, snaží se ponořit do práce či malování, literatury, hudby, vědy anebo humanismu. Ale i když se člověk pohrouží do všech těchto světských činností, je stále stejně nepokojný a izolovaný jako dříve, protože jeho vnitřní tendence směřuje k nekonečnému dobru a světské činnosti mu nemohou nikdy dát trvalé uspokojení. Člověk se může zatoulat, kam je mu libo, ale nakonec ho bolestná prázdnota v jeho duši donutí uvědomit si marnost všech těch činností a on se vrátí domů, k Bohu, ke svému pravému Já a jedině tam najde stálý klid a mír.

Starý tibetský mistr Milarepa říkal o světských činnostech toto: „Všechny světské činnosti mají pouze jeden jediný nevyhnutelný a neodvratitelný konec a tím je smutek. Zisky se nakonec rozkutálejí, budovy spadnou, setkání končí v odloučení, ptáci zemřou.“ Moudrý muž, když si tuhle pravdu zažije,

se už dál nezapojuje do soutěživého materialistického života, nehoní se za kariérou a drží se stranou všech světských zájmů, protože tak, jak Jóga–Vašišta správně poukazuje: „Pouze po vymizení všech světských zájmů se objeví znalost univerzálního transcendentálního ducha.“

Swámi Ramdas, který sledoval cestu duše až k jejímu konečnému návratu k Němu, říká: „Řeka života se prodírá všemi překážkami a podmínkami, aby dosáhla širého nekonečného oceánu bytí – Boha. Nepoznává odpočinek, svobodu a klid, dokud se nesmíchá s vodami nesmrtelnosti a netěší se zřením nekonečna.“

DVA PLODY

Jistý světec si jednoho dne k sobě zavolal svého nejbližšího žáka a řekl mu: „Mám u sebe dva plody. Když sníš první z nich, dokonale porozumíš tomu, co je to láska, a když sníš ten druhý, budeš naplněn nejvyšší láskou, ale co to je láska, vědět nebudeš. Vyber si, který z plodů chceš.“ A žák odpověděl bez jediného záváhání: „Chtěl bych raději ten druhý plod a byl bych navýsost šťastný, než abych si vybral plod první, protože nemá žádný význam rozumět lásce a nemít ji.“ Svatý muž byl velice potěšen žakovou moudrostí a řekl: „Správně, můj synu! Vybral sis správně.“

Jako žák z této povídky, který si vybral plod lásky, může nevyčísitelnou cenu lásky skutečně ocenit pouze vyvolená skupina těch, kteří jsou opojeni láskou k Bohu a jsou ponořeni v oceánu lásky. Je však potřeba zdůraznit, že láska, o které se tady mluví, není ta láska, jakou si lidé obyčejně pod tímto slovem představují. Láska ve své pravé duchovní podstatě je stejně rozdílná od běžné světské lásky jako kukačka od vrány, přestože obě mohou vypadat na první pohled podobně. Pravá láska je jen taková láska, která je naprosto nesobecká, univerzální, všeobsahující a všedávající, ne-smyslná a nevášnivá, neměnná a čistá.

Málo známý islámský světec Hujwiri oslavoval božskou podstatu lásky těmito slovy: „Láska je božský dar; není to věc, která by se dala získat lidským úsilím bez milosti boží. I kdyby si celý vesmír přál přivolat lásku, nebyl by toho schopen. I kdyby vyvinul sebevětší možné úsilí, aby ji odehnal, nedokázal by to.“ Svatý Pavel vyjádřil cenu lásky velmi působivě takto: „Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon. Kdybych měl dar proroctví, rozuměl všem tajemstvím a obsáhl všechno poznání, ano kdybych měl tak velikou víru, že bych hory přenašel, ale lásku bych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdál všechno, co mám, ano kdybych vydal sám sebe k upálení, ale lásku bych neměl, nic mi to neprospěje.“ Svatý Jan

mluví o lásce následovně: „Kdo nemiluje, nepoznal Boha, protože Bůh je láska. A kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm.“

Pravda vyslovená v závěrečných řádcích předchozího odstavce má přesnou paralelu v básni starého tamilského básníka. Příslušná sloka zní takto:

*„Nevědomí říkají, že Láska a Bůh jsou dvojí,
ale málokterí skutečně vědí, že ti dva jsou jedno.
Protože Láska je Bůh;
A kdo to ví,
spočívá v Lásce – v Bohu.“*

PROMĚNA

Ve veliké královské říši byla jedna malá, docela obyčejná vesnička, ale obyvatelé té vesničky velice milovali svého krále a měli ho ve velké vážnosti. Jednou dali králi na vědomí, že by si přáli, aby je poctil svou návštěvou, a král hned souhlasil. Vesnička však vůbec nebyla v tak dobrém stavu, aby mohla přijmout královskou návštěvu. Všude se povalovaly hromady smetí, nebyly tam pořádné cesty ani pitná voda. Lidská obydlení byla úplně zchátralá a bandité terorizovali obyvatelstvo. Nadcházející králova návštěva tohle všechno změnila. Nejdříve přišla králova stráž a zahнала bandity. Potom přijeli královští inženýři, architekti, zedníci a tesaři. Hned se pustili do práce – stavěli cesty a mosty, kopali nové studně a nádrže a opravovali lidem staré domy. Byly vysázeny nové stromy, všechny ulice byly vyčištěny, všechny domy dostaly nový nátěr a všude byly sváteční plakáty, praporky a vlaječky se ve-sele třepotaly. Nikdo nemohl uvěřit, že to je ta samá stará vesnice. Když byly všechny přípravy u konce, král přišel a splnil tak vesničánům jejich přání.

Když člověk touží po příchodu Všemohoucího, On sám vykoná všechny přípravy nutné k Jeho příchodu. Očistí člověka od nevědomosti, vyžene jeho lidské slabosti, přemění jeho předchozí život a naplní ho božskými vlastnostmi. Potom je jasně zakoušena Jeho přítomnost. Rámakrišna mluví o božské transformaci takto: „Ten, kdo viděl Boha, je proměněná bytost.“ A svatý Pavel po svém obrácení vyjádřil tento stav dnes již známými slovy: „... nežiji už já, ale žije ve mně Kristus.“

ODMĚNA PŘIJDE JEN PO TVÉ „SMRTI“

Jistý súfijský učitel jednou nařídil svému žákovi, aby šel žebrat do ulic. Po celodenním žebrání se žák vrátil s prázdnými rukama ke svému mistrovi a řekl mu, že nedostal ani jedinou almužnu. Dostal radu, aby si příštího dne lehl jako mrtvý na té samé ulici a přikryl si tělo plachtou. Žák tiše ležel celý den, jak mu bylo nařízeno, a k večeru měl přikrývku celou pokrytou mincemi, které tam naházeli kolemjdoucí, protože si mysleli, že by měli něčím přispět na pohřeb chudého mrtvého, který ležel na cestě. Když se žák vrátil k mistrovi s náručí plnou peněz, mistr se usmál a řekl: „Tohle je pro tebe nádherná lekcce. Vidíš, odměna přijde, teprve až zemřeš.“

Podobenství nám objasňuje tuto pravdu: egocentrický život člověka je jedinou překážkou, která člověku brání zažít jeho vlastní božskou přirozenost, a jenom když zemře takzvané ego, může si člověk uvědomit svou vnitřní božskou podstatu. Rámakrišna říkal: „Lidské ego jako takové je *mája*. Je to závoj, který zakrývá světlo. Je to tak: se smrtí ega všechny starosti ustanou.“ Ježíš vyjádřil tuto pravdu velice záhadně a dramaticky takto: „Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život (egocentrický život), ten o něj přijde (život Ducha); kdo však ztratí svůj život pro mne, nalezne jej.“ Jinými slovy: když člověk zemře svému sobeckému egocentrickému životu, zažije skutečný, nekonečný a věčný život Ducha. Attar říká: „Ten, kdo najde smrt, nalezne nesmrtelnost.“

ŽIVOT O SAMOTĚ

Jeden muž kdysi žil ve veliké smíšené rodině se svými prarodiči, rodiči, strýčky, bratry a jejich ženami a dětmi a samozřejmě i se svou ženou a devíti dětmi. Tato obrovská rodinná armáda pro něj znamenala velký společenský handicap a nikdo z jeho přátel a příbuzných ho k sobě nikdy nepozval, protože se bál, že by přišel v doprovodu celé armády svých rodinných příslušníků. Dokonce i při takových příležitostech, jako je svatba, recepce nebo oslava narozenin, se nikdo neodvážil mu poslat pozvánku. Kdykoli napsal svým příbuzným na venkově, že by se chtěl na pár dní přijet nadýchat čerstvého vzduchu, vždy mu taktně odpověděli, buď že se sami chystají odcestovat, nebo že se jejich děti pilně učí na zkoušky, nebo se jinak vymluvili, aby se vyhnuli jeho návštěvě.

Po mnoha letech se všechno zcela změnilo. Už jsou po smrti všichni prarodiče, rodiče a dokonce i jeho žena, a protože všechny děti už byly dospělé a odešly a založily si své vlastní rodiny, opustil muž dům svých předků a žil o samotě v bytě, který si pronajal. Nyní, když žil úplně sám, jeho příbuzní a známí už neváhali ho pozvat, a tak jej každou chvíli někdo zval na oběd, večeři, večírek nebo recepce a byl velmi žádaný.

Muž z povídky, který měl spoustu rodinných příslušníků, symbolizuje člověka žijícího světským životem. Takového člověka svazuje příliš mnoho slabostí, přání, vášní a vazeb. Ale když projevení jeho vnitřní božskosti způsobí, že jeho lidské vlastnosti a slabosti zemřou nebo ho opustí, potom začne žít sám v pokoji, v božském vědomí. Je to, jako když rozkvetou růže a včely se slétnou ze všech stran nikým nezvané – zrovna tak jsou k takovému člověku lidé silně přitahováni a často ho potom vyhledávají. Známý sufista Ibn-al-Arabi popisuje člověka žijícího o samotě, v Bohu, následovně:

„Jako ten, který zemře smrtí těla, ztratí všechny vlastnosti – jak chvályhodné, tak i ty zavrženíhodné, tak také při duchovní smrti zaniknou vlastnosti kladné i záporné a v člověku je vše, co bylo smrtelné, nahrazeno božským. Tak je zde místo jeho vlastní podstaty podstata božská a namísto jeho vlastních rysů jsou zde vlastnosti Boha.“

JEDNO A TO SAMÉ

Jedno dítě dostalo od svého táty k narozeninám hromadu hraček. Byly to hračky na povrchu potažené látkou a uvnitř vycpané vatou. Měly nejrůznější tvary a barvy a byly vyrobeny tak, aby vypadaly jako různé živé bytosti i předměty. Hračky měly připomínat lidi, zvířata, ptáky, rostliny, stromy, auta, vlaky, domy a podobně. Po mnoha měsících už byly hračky trochu opotřebené a látka se na nich trhala. Jednou se dítě při hraní podívalo pod natrženou látku a zjistilo, že hračka je vyrobena z vaty. Prohlédlo si i ostatní hračky a vidělo, že i ony jsou ze stejné vaty. Rozběhlo se za maminkou a vzrušeně volalo: „Mami, podívej! Všechny hračky jsou stejné; všechny jsou udělané z vaty.“

Jako byly v předchozí povídce všechny dětské hračky naplněny vatou, zrovna tak – jak prohlašují svatí a mudrci – je jedno a to samé, božské, uvnitř kohokoli a čehokoli, co v tomto světě vnímáme. Rámakrišna o tom mluvil takto: „Bůh se ukazuje v různých formách. Všechny věci jsou Jeho rozmanité podoby a projev Jeho slávy.“ Nadaná anglická básnířka Elizabeth Browning vyjádřila stejný fakt poeticky v jedné sloce:

*„Svět je přeplněný nebem;
a každíčké stébélko hoří Bohem,
avšak jen ten, kdo vidí, si zouvá boty.“*

Ramana Maháriši mluvil o samé podstatě této pravdy velice stručně: „Není zde žádné všechno, čím by mohl Bůh prostupovat – kromě Boha. Jedině On je.“ Toto prohlášení vyvrací všeobecně přijímanou víru, že Bůh je všepromikající – že jsou zde tedy jiné věci kromě Boha, kterými On prostupuje. Vlastně když existuje jedině Bůh, není zde nic jiného, čím by měl pronikat. Ze skutečně absolutního stanoviska to vyjádřil Šankara takto: „Já je Brahman, Já je Višnu, Já je Indra, Já je Šiva; Já je celý tento vesmír. Neexistuje nic jiného než Já.“

MÍSTO POUZE PRO JEDNOHO

Jeden nadšený stoupenec Višny byl touhou po Něm plně pohlcen. Toužil jít do Jeho příbytku a přebývat u Jeho požehnaných nohou. Celé dny trávil čekáním na chvíli, kdy opustí tento svět a půjde ke svému Milovanému. Jednou v noci měl zcela nečekaně sen o tom, že Višnu seslal velkého zlatého orla, aby ho donesl do Jeho Království. Orel mu ve snu řekl, aby si mu sedl na záda, a když to udělal, orel vzlétl. Letěl rychlostí blesku a za okamžik přeletěl hranice tohoto světa. Letěli přes mnoho jiných světů. Velmi brzy donesl orel oddaného do příbytku jeho Mistra. Oddaný slezl v nadějném očekávání z orla a postavil se před nádherný palác svého Milovaného. V tu chvíli se z paláce ozval melodický hlas, který se ptal: „Kdo je to?“ A znepokojený obdivovatel horlivě odpověděl: „To jsem já.“ Hlas okamžitě řekl: „Jdi pryč! Tady není místo pro dva.“ Když to oddaný uslyšel, byl celý posmutnělý. Nedokázal pochopit, proč byl odmítnut navzdory vši své lásce a oddanosti k Němu. Jak tak o tom uvažoval, najednou se sen přetrhl, on se probudil a zjistil, že spal ve své posteli.

Brzy ráno se vydal do ášramu za svým guruem, protože byl moc zvědavý, co měl jeho sen znamenat. Když přišel do ášramu, poklekl před svého mistra a hned mu začal vyprávět svůj sen. Když ho dovyprávěl, požádal mistra, aby ho osvětlil, že chce pochopit skrytý smysl toho snu. Mudrc se se zájmem podíval na svého žáka a řekl mu: „Tvůj sen znamená, že jsi teď připraven na nejvyšší pravdu *Advaity* neboli ne-duality. Když jsi řekl „to jsem já“, nevědomky jsi potvrdil svou zdánlivě oddělenou takzvanou existenci. Pravda je však taková, že jedině On existuje a není nic kromě Něho. Na úrovni skutečnosti je zde pouze jedno jediné bytí a není tu místo pro žádné další. To měl hlas na mysli, když řekl: „Jdi pryč! Tady není místo pro dva.“ Když si uvědomíš svou vlastní nicotu, svou osobní ne-existenci, teprve potom si můžeš uvědomit bytí Jeho samotného.“

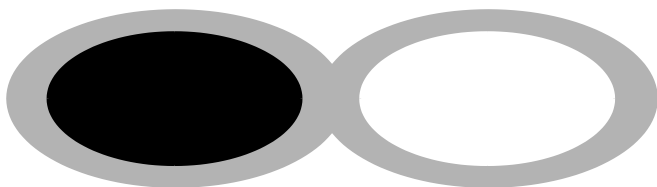
Mudrcova zasvěcená slova žáka osvětlila. Se slzami vděčnosti od svého učitele odešel. Hned příští noci k němu ve snu

opět přiletěl zlatý orel a on se znovu ocitl přede dveřmi svého milovaného. Znovu ten samý hlas volal jako předtím: „Kdo je to?“ Tentokrát osvícený odpověděl: „To jsi jen Ty sám. Není tu nikdo jiný než Ty sám, ó milovaný!“ Když domluvil, dveře se rozletěly a zbožňovatel radostně vešel dovnitř.

Kabir, známý indický mystický básník, vyjádřil pravdu o ne-dualitě v následujícím verši:

*„Velmi úzká je cestička lásky,
nikdy nemůže obsahovat dva;
když jsi zde ty, nelze Ho najít,
ale když ty nejsi, je tu On!“*

Swámi Ramdas to říkal takto: „Jediná věc, které se musí člověk vzdát, když si přeje dosáhnout nejvyšší pravdy, je představa individuality – nic jiného.“ Rámakrišna mluvil o nejvyšší pravdě následovně: „Ve skutečnosti nejsou dva. Je tu pouze Jeden.“

NEJDŘÍVE UVNITŘ A POTOM VENKU

Jeden oddaný stoupenec Křišny byl jednou zachvácen silnou touhou po odříkání. Zřekl se proto světa a začal žít v horské jeskyni jako poustevník. Jeho oddanost a zbožnost se soustavným zaměřením se na Křišnu brzy přinesly plody – jednoho dne, když Jím byl pohlcen, uviděl Jej uvnitř svého srdce v oblíbené pozici, jak hraje na flétnu. Po této vizi pociťoval poustevník velikou blaženost a od té doby žil ještě více v ústraní ve své jeskyni a ponořil se do blaženého zření Křišny ve svém srdci. Už nechtěl dokonce ani vystrčit nos ze své jeskyně, aby se podíval ven na okolní svět. Ale Křišna brzy ukončil tuto jednostrannou zkušenost, kterou s Ním jeho oddaný měl. Jednoho dne nastalo zemětřesení a hora, ve které poustevník žil, se začala otřásat a posouvat. Poustevník vyběhl ze své jeskyně ven – a jak tak stál venku, najednou se s vrcholku hory přivalil veliký balvan a zatarasil mu vchod. Poustevník se snažil najít jinou jeskyni, ale nepodařilo se mu to. Cestou dolů přišel k malé vesničce, která ležela při úpatí hory. Vešel do té vesničky, aby poprosil o trochu jídla a pití. Zničehonic, bylo to jako blesk, měl pocit, jako by někdo odstranil tmavý závoj před jeho očima a on spatřil všechno ozářené podivným novým světlem. Vesničané, jejich domy, zvířata, stromy i pole – všechno se zdálo proměněné, a ať se podíval kamkoli, ve všem viděl přítomnost svého milovaného Křišny. Když odešel z této vesnice, cestoval ještě po mnoha vesnicích, městech a metropolích, ale ta samá zkušenost ho doprovázela, ať šel, kudy chtěl. Nyní již rozuměl tomu, že na celém světě není nikdo kromě Něho, a že tedy není potřeba stranit se světa.

S ohledem na správné duchovní nazírání „*Jóga Vašišta*“ říká: „Když je vesmír viděn správně, je to *Átman* a úplná blaženost, ale když je to viděno nesprávně, jeví se to jako svět plný utrpení.“ Zde je podle slov Swámího Ramdase změněné vnímání světa, jaké člověka přivítá po osvícení: „Svět bude najednou úplně proměněn ve vyjádření nebo projevu Boha.“

Všude vás bude oslepovat světlo Boha – dokonce ve zdánlivé různorodosti a činnosti přírody si budete zvláště vědomi všepronikající tichosti a klidu věčnosti – a bude to vědomí, které je neotřesitelně stálé. Budete také pocíťovat, že jste osvobozeni od trýznivých dualit života, následovat bude vrcholné zažívání trvalého stavu nepopsatelného vytržení.“

O tomto stavu Rámakrišna řekl: „Po dosažení nejvyššího stavu může člověk také žít ve světě, protože potom jasně vnímá, že Sám se jeví jako svět živé i neživé hmoty, že není mimo svět. Vidí, že je to Bůh Sám, kdo se projevuje jako vesmír, všechny živé bytosti a čtyřicet vesmírných principů.“

OSVÍCENÍ KOZÍHO TYGRA

Tygřice jednou napadla stádo koz. Když se vrhala na svou kořist, porodila najednou tygříka a na místě zemřela. Tygřík potom vyrůstal mezi kozami. Díval se, jak mláďata sají mléko své kozí mámy a dělal to samé. Bral si příklad z ostatních koz – naučil se jíst trávu i mečet jako ony, přestože to už nyní byl dospělý tygr. Uplynula nějaká doba a na stádo koz se vrhl jakýsi starý tygr. Protože kozy utíkaly, aby si zachránily život, běžel tygr, odnaučený masožravec, spolu s nimi a také mečel jako ony. Tygr–útočník byl velice překvapen, že vidí příslušníka svého druhu, který se chová úplně jako koza. Začal proto mečícího kozího tygra pronásledovat a chytil ho za krk. Potom ho odtáhl k nedalekému rybníku, ukázal mu odraz jich obou na vodní hladině a řekl mu: „Podívej, vypadáš úplně jako já. Jsi také tygr jako já. Teď sněz tenhle kousek masa.“ Když nacpal starý tygr mladému do krku kousek masa, spící instinkt se v kozím tygru probudil a on si začal vychutnávat chuť krve. Potom divoký tygr řekl: „Nyní vidíš, že mezi námi není žádný rozdíl. Pojď se mnou tedy do lesů.“

Tento klasičtý příběh zdůrazňuje základní pravdu o božské přirozenosti všech lidí, která, když je na nějaký čas skrytá, nutí člověka, aby se choval jako kozí tygr v naší povídce. Když však přijde čas k probuzení, objeví se na scéně guru – jako starý tygr v povídce – a pomůže člověku uvědomit si svou nekonečnou a nesmrtelnou přirozenost. Rámakrišna k předchozímu podobenství říká: „Nemůže zde být žádný strach, jestliže na člověka sestoupí guruova milost. On vám dá poznat, kdo jste a co je vaše pravá přirozenost.“

SMÍTKO NEVĚDOMOSTI

Nějakému muži, který seděl v rozjetém vlaku u okna, spadlo do oka jakési smítko. Snažil se ho odstranit pomocí kapesníku, ale nepovedlo se mu to. Zrnko prachu mu tak silně podráždilo oko, že bylo celé zarudlé a slzelo mu. Cítil se nepohodlně, byl celý nespokojený a toužebně očekával chvíli, kdy se dostane domů. Hned když přišel domů, ukázal mámě své zanícené oko. Máma mu přinesla malou nádobku se studenou vodou a řekla mu, aby si opláchl oko vodou. Po několika minutách se prach z oka vyplavil a podrážděné oko se uklidnilo. Muž byl nyní moc šťastný a cítil se velice dobře. Odstranění smítka z oka mu nepřidalo žádné nové štěstí – ve skutečnosti jen získal zpět své původní štěstí, kterému bránilo podráždění oka vyvolané malým smítkem prachu.

Podobně je tomu i s osvícením – nepřináší nám žádné nové štěstí. Osvícení pouze člověku umožňuje, aby zažíval svou vlastní božskou a blaženou podstatu. Swámi Ramdas k této povídce říká: „Když jakákoli vnější věc spadne do vašeho oka, pocítujete velké podráždění. Když je odstraněna, vaše bolest poleví a vy se cítíte, jako byste dostali něco nového. Ve skutečnosti jste se jen navrátili do normálního stavu, který jste na čas ztratili. V případě nevědomé duše odstranění nevědomosti znamená obnovení božského vědomí, které se zdálo být ztracené, protože bylo zachváčeno iluzí. Jsme s Bohem věčně sjednoceni a falešný pocit oddělenosti musí ustoupit.“

Sai Baba ze Širdi vykládá stejnou pravdu těmito slovy: „Nevědomost zakrývá již dříve existující znalost, jako když vodní rostliny pokrývají vodní hladinu rybníka. Odklidíte rostliny a máte vodu. Nemusíte si ji vytvořit, ona už tu je. *Džňána* není něco, čeho by mělo být dosaženo, je věčná a ničím nezapříčiněná. Naproti tomu nevědomost má příčinu a konec. Jejím kořenem je představa, že oddaný je oddělený od Boha. Odstraňte tuto představu a to, co vám zbyde, je *džňána*.“

NEJSOU ZDE ŽÁDNÍ OSTATNÍ

Ve starověké Indii žil král, který měl velkou zálibu ve všem novém a neobyčejném. Ve svém paláci měl jednu místnost, která byla do posledního místečka vyzdobená malinkými zrcadly. Když někdo do toho pokoje vstoupil, uviděl svou vlastní podobu odražející se v tisíci maličkých zrcadlech – nad sebou, pod sebou a ze všech stran. Ten pohled stál za to a král měl vždy radost, když to mohl předvést všem svým přátelům a návštěvníkům.

Jednoho dne se však stalo to, že dveře do toho pokoje zůstaly otevřené, a pes, který byl královým mazlíčkem, vběhl do pokoje. Jakmile pes pohlédl na svůj vlastní odraz v zrcadlech, začal štěkat, skákal na zrcadla a bojoval s tím, o čem se domníval, že jsou to ostatní psi. A štěkal a bojoval tak dlouho, až se úplně vyčerpal a nakonec padl na zem mrtvý.

Několik dní po této příhodě se do stejného pokoje zatoula- lo malé štěně. Tohle štěňátko bylo miloučké a nevinné, a když se uvidělo v tisíci zrcadlech, mělo velikou radost, zavrtělo svým maličkým ocáskem, rozběhlo se k zrcadlům a začalo si hrát se svými vlastními odrazy a lízalo je. Mělo opravdovou radost z toho, že se v zrcadlech vidí v myriádách forem.

Swámi Ramdas v komentáři k tomuto příběhu poznamenal: „Člověk, který ve své nevědomosti bojuje se živými tvory – svými společníky, si myslí, že jsou od něho odděleni. Když si uvědomí, že všechny bytosti jsou podoby jeho samého, tak místo toho, aby se s nimi hádal a neměl je rád, bude je všechny stejně milovat.“ Jak napovídá název této povídky, existuje pouze Já, nejsou zde žádní ostatní. Chování dnešního člověka k jeho společníkům a bytostem stejného druhu je založeno na předpokladu vyplývajícím z nevědomosti. Člověk si myslí, že jsou něco jiného než on a cokoli jim udělá, že se ho nedotkne. Kdyby však chápal, že je to jeho vlastní Já, které se projevuje ve všech lidech a ve všech tvorech, nikdy by se nechoval tak, jak se chová.

Tento příběh objasňuje, co měl Ježíš na mysli, když říkal: „Miluj svého bližního jako sám sebe.“ Na bližního se nemáme dívat s nevědomostí jako na někoho jiného, ale máme ho milovat, protože je to naše vlastní Já projevené ve formě bližního. Rámakrišna mluvil o této pravdě následovně: „Když majitel domu dává almužny a je přitom odpoutaný, doopravdy koná dobro sobě a ne jiným.“ Jednou, když jakýsi návštěvník poznamenal před Ramanou Mahárišim, že by svět hodně získal z toho, kdyby se mudrc stýkal s ostatními namísto toho, aby zůstal v ústraní, mudrc odpověděl: „Nejsou zde žádní ostatní, Já je jedna jediná skutečnost.“

DESÁTÝ MUŽ

Jednou žilo deset bláznů, kteří cestovali od jedné vesnice ke druhé. Po cestě narazili na potok. Když ho přeplavali, chtěli se ujistit, že se všichni dostali vpořádku na druhou stranu. Proto začal jeden z nich počítat, aby zjistil, jestli jich tam je všech deset. Ale při počítání započítal všechny ostatní, jenom sebe vynechal. Vykřikl: „Je nás jenom devět! Jeden z nás se určitě utopil.“ Blázni se začali jeden po druhém přepočítávat, ale všichni došli ke stejnému výsledku, protože každý zapomněl započítat sám sebe. Najednou se dal jeden rozcitlivělý blázen do usedavého pláče nad údajnou ztrátou jednoho z nich, ostatní blázni se také přidali a tak tam všichni ronili slzy a naříkali.

Zrovna tudy ale náhodou procházel pocestný, kterému se jich zzelelo. Když viděl, jak pláčou, zeptal se jich na důvod. Nato mu jeden blázen začal vyprávět celý příběh – jak přeplavali potok, spočítali se a zjistili, že jeden z nich chybí. Poutník však viděl před sebou všech deset a hned se dovtípil, co se asi přihodilo. Řekl jim, aby se netrápili, a ujistil je, že přivede zpátky chybějícího desátého muže. Přiměl je k tomu, aby se postavili do řady jeden vedle druhého, a řekl jim, aby počítali tak, jak se jich bude popořadě dotýkat. Potom šel podél řady, dotkl se hlavy prvního blázna a ten nahlas zavolal: „jedna“, když se dotkl druhého muže, druhý blázen zvolal: „dva“, a tak to šlo dál, až přišel k desátému muži, který počítání ukončil tím, že zavolal: „deset“. Všichni blázni z toho měli obrovskou radost – moc je potěšilo, že našli chybějícího kamaráda.

Desátý muž v předcházejícím podobenství nebyl nikdy doopravdy ztracený, to jenom jejich nevědomost způsobila, že si to mysleli. Zrovna tak je tady a teď v každém člověku přítomné božské vědomí, a jenom nevědomost člověka způsobuje, že si není tohoto faktu vědom. Ramana Mahářiši k tomuto podobenství dodával: „Vždy jste tím Já a ničím jiným než oním Já. Proto nemůžete být nikdy ohledně tohoto Já skutečně nevědo-

mí. Vaše nevědomost je jenom nevědomostí formální, stejně jako byla nevědomost těch deseti bláznů o jejich ztraceném desátém muži.“

Ramana Mahářiši jednou mluvil o tom, jak si člověk není vědom své vlastní božské přirozenosti, a divil se nahlas: „Není zde většího tajemství, než je toto: Přestože naše Já je skutečnost, my se snažíme získat skutečnost. Myslíme si, že je tu něco, co naši skutečnost skrývá, a že to něco musí být zničeno, než tu skutečnost získáme. Je to směšné. Přejde den, kdy se vy sami budete smát svým dřívějším snahám. Ten, který tu bude toho dne, kdy vy se budete smát, je také nyní a je tady.“

OSUD UČENÉHO PANDITY

Jeden velice učený pandita kdysi cestoval vesnickou loďkou spolu s cestujícími, kteří byli většinou negramotní a nevzdělaní. Po nějaké době se nafoukaný učenec rozhodl ohromit spolucestující svými rozsáhlými znalostmi, a tak se jich začal vyptávat, zda někdo z nich četl *Védy*, *Upanišády*, *Sútry*, *Védantu* a tak podobně. Na každou otázku se mu – jak také očekával – dostalo záporné odpovědi. To jeho pocit nadřazenosti ještě umocnilo. V té chvíli se přes bok loďky převalila obrovská vlna a loď se začala potápět. Když to pandita uviděl, strašlivě vykřikl. Jeden cestující se ho proto zeptal, jestli umí plavat. Teď byla řada na panditovi, aby řekl ne. Cestující vyskočil z loďky a zavolal na učence: „My neznáme celou tu tvoji filozofii, ale zato víme, jak plavat!“ Loď se pomalu potápěla, i ostatní pasažéři si zachránili život tím, že plavali ke břehu, jenom panditovi nebyla jeho filozofie nic platná – nemohla ho naučit plavat, a tak šlo jeho tělo s lodí ke dnu.

Tato povídka ukazuje, jak je pouhá intelektuální znalost zbytečná, když není uvedena do praxe. Pouhé studování knih samo o sobě, ať je rozsah načteného jakkoli velký, není člověku nijak užitečné, když má plavat napříč mořem *samsáry*, neboli světského života, ke břehu božství. Rámakrišna říkával: „Granthas (knihy) jsou někdy granthis (pouta). Jsou dobré jen tehdy, když vedou k vyššímu poznání.“ Sai Baba jednou vtipně vyjádřil svůj názor na formální studium a učinnost takto: „Lidé doufají, že v těchto knihách naleznou Brahman, ale to, co nacházejí, je pouze brahma (zmatek), nikoli Brahman (Transcendentno).“

Slovy Ramana Mahárišiho: „Vědění je vždy omezené, protože vědění znamená neznalost toho, co leží mimo poznané.“ Rámakrišna vyzýval své žáky, aby překročili relativní dualitu znalosti a nevědomosti a přebývali v přirozeném ne-duálním stavu vlastní Podstaty. Aby poukázal na omezenost znalosti, řekl: „Tam, kde je vědění, je také nevědomost. Mudrc Vašistha byl nadán velkým věděním, a přece plakal nad smrtí

svých synů. Proto po vás chci, abyste šli za obojí – za vědění i nevědomost. Jestliže trn nevědomosti zranil byť i jednu z nohou člověka, potřebuje člověk trn vědění, aby ho vytáhl. Potom oba trny zahodí.“

Ramana Mahářiši to vyjádřil takto: „Tvá Podstata je nad obojím: jak nad vědáním – tak nad nevědomostí.“

TICHO JE NEJVYŠŠÍ ANEB O NEVYJÁDRITELNÉ PŘIROZENOSTI ABSOLUTNA

Jeden muž měl dva syny a oba je poslal k duchovnímu učiteli, aby studovali Védantu. Po několika letech byla jejich studia u konce a oba se vrátili domů. Otec chtěl vědět, jaký udělali pokrok, a proto si k sobě zavolal staršího syna a zeptal se ho: „Studoval jsi všechna písmena – tak mi tedy pověz, jaká je podstata Brahman.“ (Védantický termín pro nepodmíněné ne-duální Absolutno.) Chlapec mu přeříkal několik různých popisů Brahman, jak je znal z písem. Potom si otec zavolal svého mladšího syna a položil mu stejnou otázku. Ale chlapec zůstal úplně potichu. Neřekl ani slovo a ani se nepokusil cokoliv říct. To otce velmi potěšilo a řekl: „Ano, můj chlapče, máš pravdu. Skutečnost nemůže být popsána slovy. Absolutno přesahuje mysl, takže je úplně přirozené, že lidský intelekt nemůže popsat TO, co leží mimo jeho dosah. A nemůžeš o TOM mluvit, aniž bys Nekonečné nepopisoval termíny pro konečné, Absolutno nelíčil slovy relativními, a to, co je nepodmíněné, nevyjadřoval termíny podmíněného.“

Stav zažívání Brahman, který se vymyká jakémukoliv popisu, může být nejlépe opsán následujícími slovy Ramakrišny: „Brahman, ono absolutní a nepodmíněné, může být realizováno jedině v samádhi. Potom je vše tichem: všechno mluvení o realitě a neskutečném, o duši a o světě, o poznání a nevědomosti – to všechno utichne. Zůstává už jen úplné projevené bytí, nic jiného. Protože když se loutka ze soli rozpustí v nekonečném oceánu, už vám potom opravdu nic nepoví.“

Nevyjádřitelná a nepoznatelná přirozenost Absolutna inspirovala neznámého mystického básníka k napsání těchto tajemných veršů:

*„Řeč slov je nedílná součást iluzorní
ne–existující mysli ega,
jak by tedy vůbec mohlo toto ne–existující
vyjádřit stav Jediného a samo o sobě existujícího?
Jedinou řečí Nejvyššího je Ticho,
proto se říká: Ticho je Nejvyšší.“*

FILOZOF A MYSTIK

Dva přátelé šli jednou džunglí a po cestě narazili na veliký mangovník s celými trsy zralého manga. První muž začal nahlas uvažovat: „Kde se vzal takový pěkný mangovník tady uprostřed džungle? Je to snad nějaký omyl přírody, nebo že by vyrostl z odhozeného manga, které tu jedl nějaký poutník? Co je to za druh? Kolik jich na tom stromě asi je? Jsou tady blízko ještě nějaké takové stromy?“ Druhý muž se nenamáhal mluvením a potichu si s radostí pochutnával na dobrých plodech, a zatímco jeho kamarád se zabýval svými úvahami a teoriemi, jedl jeden za druhým, až už se do něj víc nevešlo.

Ti dva muži symbolizují filozofa a mystika. Filozof, muž – intelektuál, chce vědět proč, kdy a jak o všem z Božské oblasti, zatímco moudrý muž, mystik, se věnuje pouze jezení mangových plodů Božského klidu a blaženosti. Rámakrišna jednou vysvětloval filozoficky zaměřenému muži, který k němu přišel, že z duchovního pohledu je filozofie skutečně bezcenná: „V Božím království nejsou rozum, intelekt a vědomosti nic platné. Zde němí mluví, slepí vidí a hluchí slyší.“

Jiný velký mudrc, Ramana Mahářiši, také otevřeně varoval ty, kteří byli příliš závislí na filozofii – zcela jasně mluvil o jejím nebezpečí takto: „Spletitý labyrint různých filozofických škol prohlašuje, že věci vyjasní a odhalí Pravdu. Ale ve skutečnosti vytvářejí zmatky tam, kde by žádný zmatek být neměl. Aby mohlo být vůbec cokoli pochopeno, musí tu nejdřív být někdo, kdo chápe, tedy vlastní Já. Proč si dělat starosti s ostatními věcmi? Proč nezůstat sám sebou a být v klidu? Šťastný je jen takový člověk, který sám sebe nezaplétá do bludiště filozofie a jde přímo ke zdroji, k *Átman*, z něhož všechno povstalo.“

BEZHLAVÝ SKOK DO PLAMENE

To, že jsou všechny můry instinktivně přitahovány k jakémukoli světelnému zdroji a že mu zkrátka nemůžou odolat, je všeobecně známý fakt. Jednou uviděla skupina mūr světlo ne-daleké svíčky. Jedna z nich se rozletěla blíž, aby se podívala na plamen. Když se pohledu na plamen svíčky nabažila, vrátila se ke skupině a popsala ostatním, co pozorovala. Druhá mūra, statečnější než ta první, potom doletěla až do samé blízkosti plamene, ale protože cítila teplo, které z něj sálalo, otočila se a vrátila se zpátky k ostatním mūrám. Tato mūra popsala ostatním plamen lépe a s většími podrobnostmi, protože mu byla velice blízko. Třetí mūra, protože nebyla spokojená s tímto neúplným popisem, který byl ještě k tomu z druhé ruky, se vydala k plameni.

Když přiletěla ke svíčce, uviděla jasný zlatý plamen, který jí sváděl svou září. Byla zíráním na krásu plamene tak hluboce zaujata, že úplně zapomněla sama na sebe a nebyla si ani vědoma žhnoucího tepla. Puzena neodolatelnou touhou, vřítela se do plamene jako blesk a kupodivu se vynořila na druhé straně zcela bez zranění. Ale potom už nebyla tou samou mūrrou jako předtím. Její původní nevábny šedý zevnějšek byl úplně změněný – nyní zářila stejným zlatavým třpytem jako onen plamen. Letěla zpátky ke skupině mūr, a když k nim přiletěla blíž, byly mūry oslněny světlem, které vyzařovala. Bylo tak silné, že mūry byly stěží schopné určit, zda vidí mūru či plamen. Když se zlatá mūra usadila uprostřed ostatních, mūry cítily, že je přitahuje stejně jako plamen, a dychtivě se k ní nahnuly, aby si poslechly něco o její vlastní zkušenosti s plamenem. Potom se všechny shodly na tom, že to, jak zlatá mūra popsala plamen, je ta nej přesnější a nejautentičtější verze, jakou kdy slyšely.

Následující alegorie podrobně zpracovává oblíbený súfistický symbol mūry a plamene. V jazyce súfistů mūra symbolizuje duši, plamen milované božství. Bláznivá láska mūry k plameni, za kterou mūra zaplatí životem, je ideál, kterého si

súfisti velice cení a kterého se každý opravdový súfista snaží dosáhnout. Jeden súfijský básník o tom napsal:

*„Zeptejte se můry na radost, s jakou letí do plamene,
při prvním pohledu na tu zář obětuje svůj život.
Jako když se zamilovaný položí k nohám milovaného,
ve kterém si šíp lásky udělal svůj domov.
Jestli jste opravdově zamilovaný, potom hrajte onu mûru
a přijměte plamen celým svým srdcem.“*

O cestě lásky, po které jdou súfisté, aby se dostali k božskému cíli, říká jeden ze zpěvů Gujarati:

*„Cesta lásky je zkouška ohněm,
váhaví se od ní odvrátí.
Ti, kteří se střemhlav vrhnou do ohně,
získají věčnou blaženost,
zatímco ti, kteří stojí opodál a jenom se dívají,
jsou sežehnuti v plamenech;
Láska je penězi k nezaplacení, dá se vyhrát
jen za cenu života.“*

Zde je potřeba poznamenat, že téma umírání je věčným tématem v celé mystické literatuře, a umírání znamená v mystické terminologii smrt ega a nikoli smrt těla. Pouze po zničení takzvané individuality nabyde mystik schopnosti zažívat božskou přítomnost. Život člověka, který je sobecký a ego-centrický, je jako mrak zakrývající slunce – odstranění mraku ega dá vnitřnímu božství člověka možnost bez překážek vyzařovat. Ramana Mahářiši na to správně poukázal: „Člověk si nemůže ponechat individualitu, a přitom zřít Boha.“

První dvě mûry v našem příběhu, které se nevrhly do samotného plamene, a přesto se ho snažily popsat, symbolizují lidi různých náboženství a filozofy, kteří jsou připoutáni k egu, a přitom produkují o skutečnosti své vlastní verze, aniž by s onou skutečností měli vlastní nejhlubší zkušenost. Poslední mûra, která se ponořila do plamene a vynořila se přeměněná, představuje opravdového mystika, jehož ego je spáleno na popel ohněm seberealizace; jehož iluzorně omezená individualizovaná existence byla odstraněna a nahrazena existencí pravou, nekonečnou a absolutní. Ramana Mahářiši o této přeměně řekl: „Vidět Boha znamená být Bohem.“ Tato

záhadná slova vyjadřují, že při nepřítomnosti ega tu nemůže být jakákoliv dualita vidícího a viděného, zažívajícího a zažívaného; jednoduše zde nemůže být nikdo, kdo by viděl a zažíval, když ego, které je tím, kdo vidí a zažívá, již neexistuje. Tak tedy: v tomto svrchovaně transcendentním ne-duálním stavu, kde existuje pouze Bůh neboli Já, kdo tu má koho vidět? Je jasné, že v tomto stavu nemůže být žádné vidění, ale pouze bytí Bohem neboli Já, tou jednou jedinou skutečností.

CÍL

Jednoho dne přinesly noviny na celém světě zprávu o objevení nového naleziště zlata na jakémsi místě naší planety. Mnoho lidí si vysnilo, že se z nich stanou milionáři, a okamžitě se začali chystat, že se tam vypraví. Nakoupili si mapy, najali průvodce a vydali se zkusit své štěstí. Cestovali nejrůznějšími způsoby. Někdo jel autem, někdo autobusem, někteří se plavili lodí, jiní jeli vlakem, další letěli letadlem a někteří dokonce kombinovali různé způsoby dopravy. Každý to měl také jinak daleko. Ti, kteří bydleli blíž k nalezišti, měli cestu kratší, zatímco ti, kteří jeli z větší dálky, museli cestovat dál. Cesty, které k nalezišti vedly, bylo také mnoho a každý si vybral tu, která mu nejvíce vyhovovala. Někteří zlatokopové přijeli brzy, jiní později, ale neohledně na čas byli všichni při hledání zlata úspěšní.

Tento příběh je alegorie cesty duše k božskému cíli, jejímu věčnému domovu. Božství je ten jediný směr, ke kterému každý v tomto světě cestuje, ať už vědomě či nevědomě. Malá skupina duchovně hledajících jde po rychlejších, přímějších cestách lásky, oddanosti, vědění, jógy, nesobecké služby nebo kombinací těchto duchovních cest s pomocí duchovního vůdce, zatímco velká většina lidí putuje pomalu po malých klikatých cestičkách a uličkách světských potěšení. Ale ať si zvolí jakoukoliv cestu, ať musí ujít jakoukoliv vzdálenost a ať jim cesta k cíli zabere kolik chce času, jedna věc je absolutně jistá. Tak jako musí kámen vyhozený do vzduchu jednou spadnout zpátky na zem, tak se také musí všechny duše navrátit ke svému zdroji, věčnému a nekonečnému.

Musíme zde však poznamenat, že ze skutečně absolutního hlediska je pouze Jediné Bytí, takže zde není žádná entita, která by byla oddělená od zdroje a která by se musela k tomuto zdroji vracet. Ramana Mahářiši zdůrazňoval: „Zde není žádný cíl, který by se musel dosahovat. Není zde nic, co by se dalo získat. Jste opravdu nekonečně čisté bytí, Absolutno. Vždy jste.“ Ve stejné promluvě ukázal na pravdu přímo – těmito slovy: „Co je zde k dosahování? Něco zůstává k dosahování, pokud toho ještě nebylo dosaženo. Ale zde každé bytí je tím.“

POSUZOVÁNÍ PODLE VZHLEDU

Jeden mudrc ležel u cesty, hluboce ponořen do samádhi. Šel kolem nějaký tramp, uviděl mudrce a domníval se, že je to taky tramp, který nemá co dělat, a tak odpočívá na kraji cesty. Potom šel kolem nějaký zloděj. Ten si pomyslel: „Tento muž musí být zloděj. Musel v noci někoho okrást a teď si tu ve dne spí.“ Dál šel tudy opilec. Byl trochu namazaný, a tak na mudrce zavolał: „Ahoj! Proč jsi tolik pil? Hele, já mám lepší stabilitu než ty, já nepadnu na zem jako ty.“ Nakonec přišel mudrc a ten si okamžitě všiml, že muž ležící u cesty je veliký mudrc ponořený v samádhi. Usedl na kraj silnice a jemně mu začal masírovat nohy.

Tato kratičká povídka objasňuje, že mudrce pozná zase jediné mudrc. Vnitřní podstata se nedá poznat podle zevnějšku. Swámi Ramdas o tom říkal: „Nevědomá duše nemůže rozpoznat božskost v člověku, ze kterého vyzařuje univerzální duch.“ Rámakrišna to potvrdil těmito slovy: „*Siddhové* se někdy potulují jako naivní děti, někdy jako podivíni a jindy jako blázni. Toulají se v různých převlecích.“

PROSTĚ JEN BUĎTE SAMI SEBOU

Jeden vesnický chlapec, který se jmenoval Atma, měl moc rád divadelní hry. Viděl jich nepřeberné množství. Jednou se mu naskytla příležitost hrát ve vesnickém dramatu známého starověkého krále, kterého zabil úkladný vrah. Dal do té role celou svou duši a zahrál krále tak strhujícím způsobem, že diváci měli pocit, jako by sám velký císař ožil a stál tu před nimi. A když byl Atma v dramatu probodnut, divákům se zdálo, jako by jim sám velký vládce zemřel před očima. Po skončení hry se stala zvláštní věc. Atma se natolik ztotožnil s rolí krále, kterého zosobňoval na jevišti, že úplně zapomněl, že je Atma, a domníval se, že je onen král, kterého představoval ve hře. Jeho dřívější chlapecké chování se vytratilo a on se choval a jednal tak, jako by byl tím velkým historickým monarchou. Po několika dnech se schoval ve svém vlastním domě a odmítl vycházet ven. Když se ho zeptali, proč nechce opustit dům, odpověděl, že proti němu bylo zorganizováno spiknutí a že kdyby vyšel ven, byl by zavražděn. Když to uslyšel jeho otec, hned ho odvedl k vesnickému knězi, který byl známý svou moudrostí. Kněz řekl otcí, aby ho nechal s Atmou o samotě. Když se Atmovi nějakou dobu trpělivě a s velkým porozuměním věnoval, podařilo se mu nakonec Atmu přimět k tomu, aby si uvědomil, že je Atma a ne monarcha. Když byl Atma opět normální, byl to zase ten samý veselý a bezstarostný školák jako dříve a utkvělá představa, že je zavražděným králem, úplně zmizela.

Jako chlapec v tomto příběhu, který zapomněl sám na sebe, ztotožnil se s někým jiným, a tak na chvíli ztratil svou šťastnou bezstarostnou přirozenost, tak také člověk, místo toho, aby byl tím, čím ve skutečnosti je, zapomíná sám na sebe a upadá do potíží a trápení tím, že se ztotožňuje s ostatními iluzorními vnějšími prvky jako je tělo, mysl, ego a tak dále. Vesnický kněz přiměl Atmana, aby znovu nabyl své původní přirozenosti tím, že učinil přítrž jeho chybné identifikaci s králem a přiměl ho k porozumění, že je Atma, čímž vesnický školák a také jakýkoliv člověk, který pozná svou vlastní při-

rozenost jako čistého ducha, nemá na vybranou a musí se přestat mylně ztotožňovat s výše uvedenými iluzorními prvky, aby si uvědomil to, čím ve skutečnosti je. Ramana Mahářiši to objasňoval takto: „Vy jste tou podstatou; vy už jí jste. Je pravda, že o svém blaženém stavu nevíte. Pokusy směřují jen k odstranění tohoto závoje nevědomosti, který je pouhou špatnou znalostí. Špatná znalost je chybné ztotožňování pravého Já s tělem, myslí atd. Tato špatná identifikace musí zmizet a zbyde samotné Já ... Prostě jen buďte sami sebou. Toť vše.“

ŽIVOT JAKO NA FILMOVÉM PLÁTNĚ

Tento příběh je ještě z dob, kdy bylo kino něčím, co znali jenom lidé z města. Jeden vesničan měl jednou něco na práci ve městě, a tak odjel ke svému bratrancovi, který žil ve městě, a ubytoval se u něj. Když si vesničan vyřídil, co potřeboval, vzal ho bratranec do kina na film. Byl to snímek z války se spoustou bojů, zabíjení, bombardování a ničení. Prostého vesničana, který nikdy nic takového neviděl, polekaly bratrančovy vtipné poznámky a z kina utekl. Bratranec vyběhl za ním, chytil ho a uprostřed záchvatů smíchu mu řekl: „Neboj se. To není něco skutečného. Je to jenom filmové představení.“ Přesvědčil ho, aby se šel znovu posadit na své místo, a když film skončil, ukázal na bílé plátno a řekl: „Tak, kde je teď ta válka, které ses tolik bál? Byly tu jenom obrázky, které se míhaly po plátně. Podívej, je tu jenom to plátno! Nic jiného tu není.“

Analogie s filmovým plátnem poukazuje na to, že člověk dnes žije v podobné situaci, v jaké byl nevědomý vesničan, který považoval filmové představení za skutečnost. Člověk považuje ve své nevědomosti představení života ve světě za něco reálného, i když tomu tak ve skutečnosti není. Ramana Maháriši k tomu řekl: „Současný stav je pouhou iluzí. Cílem je jen její zničení, nic jiného.“ Pro případ, že by si někdo myslel, že iluze je také něco reálného, dodával: „Iluze sama je iluzorní.“

Veliká pravda je taková, že duch ve své nejčistší neprojevené podobě je tou jedinou neměnnou skutečností, zatímco to, co je takzvaně projevené – jako například svět, lidé a živí tvorové – je pomíjivé a neskutečné. Rámakrišna to vyjadřoval takto: „Je zde jen jedna vnější substance – a tou je Átman.“ Švámi Ramdas to výstižně vyjadřuje těmito slovy: „Moudrý člověk nás nabádá – neplačte kvůli pomíjivému; nenaříkejte nad mrtvými. Buďte pevně zakotveni v uvědomování si své nesmrtelné existence a dívejte se jako svědek, kterého nic ne-

vyvede z klidu, na neustálou proměnlivost života, jako když se díváte, jak plují mraky po obloze. Sledujme božskou hru na jevišti světa. Lidé se v ní objevují a zase mizí. Svět je plynoucí představení. My jsme sluncem pravdy a svět je panoramatem jako mňhající se mraky. Cokoli, co má jméno a formu, se musí měnit a zaniknout. Jen nesmrtelná Pravda, Duch boží, ona bezejmenná, beztvará, nezrozená a nesmrtelná Skutečnost – s níž jsme zajedno – ta se nikdy nemění a existuje neustále.“

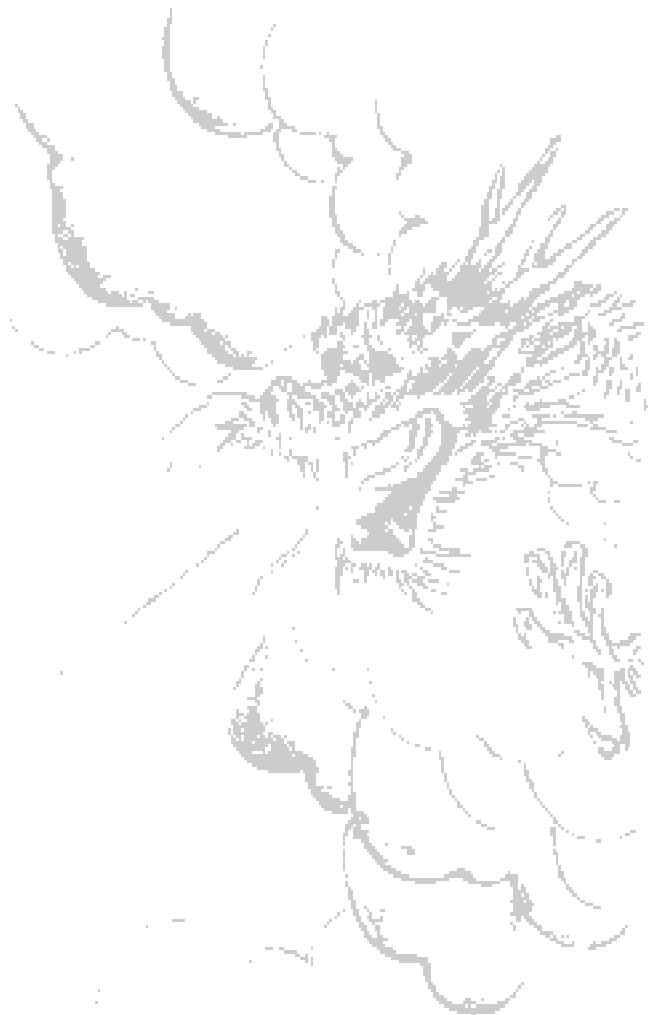
SNĚNÍ DUŠE

Jeden muž si šel do ložnice lehnout. Za chvíli měl sen. Zdálo se mu, že jel na cestu kolem světa. Cestoval ve snu po horách a údolích, lesích a vesnicích, pouštích a mořích, přes různé kontinenty. Po mnoha letech únavného a namáhavého cestování se vrátil do rodné země, přijel do svého města a nakonec vstoupil do ložnice ve svém vlastním domě. Právě v tomhle okamžiku se probudil a zjistil, že se nepohl ani o píd, ale spal tam, kde se ke spánku uložil. Nevrátil se po daleké cestě do své ložnice, ale po celou tu dobu spal.

Stejně jako tento snící člověk, který se toulal po celém světě, utahaný se vrátil domů a potom se probudil a zjistil, že po celou tu dobu byl doma a spal – tak i lidská iluzorní duše, která prožívá sen o životě vtěleném na zemi, putuje řadou životů, dokud nedojde do svého věčného domova. Tam se člověk probudí a zjistí, že to vše byl jen sen a že on nikdy neopustil svůj domov. Toto podobenství ukazuje, že svoboda je vlastní přirozeností člověka, ale zdá se, že tato svoboda je spoutaná omezujícím vlivem iluzorně snící duše. Když se mystik probudí k duchovnímu vědomí, sen světského života končí a on pozná, že tato svoboda není nic, co by nově získal. Byl svobodný po celou tu dobu. Mahářiši to pádně vyjádřil takto: „Podnikáme řadu nejrůznějších vyčerpávajících pokusů, abychom se osvobodili, ale po celou tu dobu jsme svobodní. Pochopíme to teprve tehdy, až tohoto stavu dosáhneme.“ Ke spoutání duše, jež je pouhým snem, řekl: „Takzvaná duše je sama poutem i spoutaným, obojím naráz. Jinak zde nejsou žádná pouta.“

Při výkladu tohoto příběhu Mahářiši vysvětloval: „Ten, kdo zapomněl na pravé Já, mylně za něj pokládá své fyzické tělo a prochází nesčetnými zrody, je jako ten, kdo putuje ve snu celým světem. Uvědomění si pravého Já bude jen jako probuzení z toulek ve snu.“ Probuzení neboli seberealizace má automaticky za následek ukončení snu o smrtelné pozemské existenci. Ramana Mahářiši tak jasně vyložil, že život člověka, vtěleného do tohoto světa, není absolutní objektivní

realitou – je to jen subjektivní zkušenost. Tak jako sen existuje pouze v mysli toho, kdo sní, tak také sen o pozemském životě existuje pouze v představivosti duše. A tak jako sen nemůže existovat sám o sobě bez toho, kdo jej sní, tak také sen o životě nemůže přetrvávat po zmizení iluzorní duše.

PAPOUŠKOVO POROZUMĚNÍ

Jeden majitel drogerie měl moc rád zvířata. Proto měl v obchodě jako domácího mazlíčka papouška. Protože byl docela ochočený, nebyl zavřený v kleci a mohl se volně pohybovat po celém obchodě. Každou chvíli poletoval, něco povídal a pískal. Jednou se stalo, že když letěl, převrhl velkou lahev se vzácným hřebíčkovým olejem, která stála na skříni. Lahev spadla na zem, rozbila se na kousky a olej se rozlil po zemi. Když to uviděl majitel, moc se na papouška rozzlobil a klackem ho pořádně praštil po hlavě. Po nějaké době papouškovi z toho úderu vypadala všechna pírka, co měl na hlavě, a zůstal holohlavý. Jednou do toho obchodu přišel holohlavý zákazník. Jakmile ho papoušek uviděl, hned se ho zeptal: „Také jste rozlil olej a dostal jste za to po hlavě?“ Majitel obchodu se musel smát, když to slyšel, a vyprávěl zákazníkovi, co se přihodilo, proč je papoušek holohlavý a co přimělo papouška domnívat se, že muž je holohlavý ze stejných důvodů.

Toto podobenství poukazuje na to, že běžní světší lidé nemohou nikdy zcela rozumět osvíceným a jejich chování; porozumění světsky žijících lidí je jako porozumění papouška v předchozí povídce. Ramana Mahářiši se jednou takto vyjádřil o nevyzpytatelnosti chování a přirozenosti osvíceného člověka: „Dokud nedojdete sebe-poznání, nemůžete mudrce pochopit. Někdo se zeptal, proč šel Šiva nahý do lesa v Daruce a zneuctil manželky rišiho. *Purány*, které se o této příhodě zmiňují, vyprávějí také o tom, že Šiva původně zachránil dévy a vesmír tím, že snědl jed halahala, když vířil oceánem mléka. On, který dovedl zachránit svět od smrtelného jedu a vedl mudrce k osvobození, se také pohyboval mezi jejich ženami nahý. Chování mudrců je pro běžně uvažující lidi nepochopitelné. Člověk musí být mudrcem, aby porozuměl mudrci.“

Když se průměrný člověk snaží analyzovat přirozenost a chování dokonalých světců, může si udělat pouze chybný závěr jako papoušek v naší povídce, protože běžný člověk si může věci logicky odůvodňovat pouze z lidského hlediska. Jeho

mysl a jeho světsky zaměřené mentální chápání nemůže nikdy dosáhnout takové duchovní roviny bytí, ve které přebývá světec. Stav světce je za myslí, takže z toho přirozeně vyplývá, že tento stav nemůže být myslí nikdy pochopen. Běžný člověk je v zajetí relativních, myslí vytvořených koncepcí a představ o životě a smrti, dobru a zlu, dobrém a zlém, žádoucím a nežádoucím a dalších protikladech, zatímco mudrc žije, k ničemu nepřipoután, v oblasti ducha, kde mysl a jí vytvářené koncepty a předsudky zcela chybí. Jako to říká Rúmiho dvojverší:

*„Mudrc je mimo ateismus a náboženství,
pro mudrce je dobro a zlo jedno a to samé.“*

Rámakrišna vysvětluje transcendentní stav dokonalého člověka následovně: „Jestliže Bůh udržuje v člověku ego, potom v něm také udržuje smysl pro ctnost a hřích. Ale v několika málo případech úplně vymaže ego a takoví lidé jsou potom mimo ctnost a hřích, dobro a zlo. Člověk se ve stepi dívá na nízkou travičku a mohutnou borovici a říká: Jak velký je ten strom a jak nízká je ta tráva! Když ale vyleze na vrcholek hory a podívá se odtud dolů, tráva i stromy mu splynou v jedinou stejnorodou masu. Tak tedy, z pohledu světských lidí existují rozdíly v hodnosti a postavení – jeden je král a druhý je příštípkář, jeden je otec, druhý je syn a tak dále. Ale když se otevře božský pohled, vše se jeví jako stejné. Nezůstává žádné dělení na dobré a zlé, vysoké a nízké.“ Mudrc žijící na úrovni transcendentního ducha si uvědomuje pouze jednotu a překračuje rozmanitost. Přebývá Sám v Sobě a ne v mnohosti. Jako když se člověk dívá nahoru na oblohu – nemůže zároveň vidět zemi, tak také mudrc, který si uvědomil Boha nebo-li právě Já, samotnou skutečnost, která je základem všech relativních jevů, si neuvědomuje iluzorní rozdíly, které jsou vytvářeny myslí, ani mnohosti, kterou zažívá zbytek lidstva.

MILOST JE VÍC NEŽ OSUD

Žáka jednoho svatého vzal kdysi kamarád k vyhlášenému astrologovi, který také četl z ruky. Když si prostudoval jeho horoskop i dlaň, řekl štěstí sdělující pandita žáku svatého o mnoha událostech z jeho dosavadního života. Žák byl překvapen přesností panditových slov. Potom mu pandita sdělil řadu předpovědí budoucích událostí, které se mu v životě přihodí. Poslední předpovědí byla smrt koncem příštího roku.

Muž odešel domů a panditovy předpovědi se začaly postupně jedna za druhou vyplňovat. Nakonec nadešel čas, kdy se měla vyplnit předpověď poslední. Žák se smrti nebál, ale chtěl zemřít raději v přítomnosti svého mistra než doma. Sbalil si tedy své věci a vydal se do ášramu za svatým. Hned po příjezdu šel pokleknout k nohám svatého a vyprávěl mu celý příběh. Svatý, který byl láska a laskavost sama, vlídně uklidnil žáka těmito slovy: „Ano, můžeš zde zůstat. Neboj se. Všechno bude vpořádku.“ Žák trávil své dny v blaženosti u mistrových nohou a úplně zapomněl na hrozící smrt. Tak přišel konec roku a začal nový rok, aniž by se panditova poslední předpověď vyplnila. Asi po měsíčním pobytu žák vroucně poděkoval svému mistru se slzami v očích a odešel od něj.

Po návratu do svého města se jednou náhodou potkal na ulici s oním panditou. Pandita zůstal stát jako solný sloup, jenom na něj nevěřícně zíral neschopen slova, jako by viděl nějakého ducha. Byl ohromen zjištěním, že muž je navzdory jeho předpovědím stále ještě naživu. Žáka svatého panditova reakce velice pobavila a s úsměvem mu vyprávěl všechno, co se stalo. Hned když své vyprávění skončil, řekl mu pandita, že by se chtěl s jeho mistrem setkat. Žák s tím souhlasil a po nějaké době oba dorazili do ášramu. Když žák představil panditu svatému, začal se pandita vyptávat, jak je to možné a co je to za záhadu, že byl v případě tohoto žáka změněn chod osudu a předurčená smrt nenastala. Svatý se na panditu usmál a přívětivě mu řekl: „Boží milost je mnohem mocnější než osud. Osud je jen mechanická síla, která pracuje na zá-

kladě ega, a ti, kteří se odevzdají a plně se spoléhají na Boha nebo na gurua, vymaní se z dosahu osudu a jsou pod jeho přímým vedením a pod jeho ochranou, takže osud je bezmocný a nemůže jim nijak uškodit.“ Na panditu mistrova moudrost velice zapůsobila, dotkl se jeho nohou a požádal ho o požehnaní.

Vysvětlení svatého v našem příběhu je velice podobné tomu, co jednou řekl Ramana Maháriši Maharanimu, který se na něj přišel podívat: „No, co je to tedy osud? Není žádný osud. Odevzdej se a všechno bude vpořádku. Především všechnu zodpovědnost Bohu a sám se tím břemenem neobtěžkávej. Co ti potom může osud udělat?“

PŘIROZENOST SVATÝCH

Jeden svatý se poklidně usadil na břehu jezera. Zanedlouho uviděl škorpiona, který spadl do vody nedaleko od místa, kde seděl. Škorpion ve vodě bojoval o život. Svatý hned strčil ruku do vody, vylovil potápějícího se škorpiona a položil ho na suchou zem. Jakmile to ale udělal, škorpion ho kousl. Svatý nebyl připoután k tělu, a tak ho to nijak nevyvedlo z klidu. Po nějaké době ten samý škorpion na stejném místě zase spadl do vody. Svatý ho bez zaváhání opět zachránil a škorpion ho znovu kousnul do ruky a svatý zůstal stejně nepohnutý jako předtím. Svatý nevěděl o tom, že za ním stojí člověk, který zpovzdálí tomuto dramatu se zájmem přihlíží. Překvapený pozorovatel potom přistoupil ke svatému a takto k němu promluvil: „Proč pořád zachraňujete tohle stvoření, když vás pokaždé kousne?“ Svatý se smál a odpověděl: „No, víte, my jsme oba hodně tvrdohlaví. Já se nevzdám své přirozenosti a on se té své také nevzdá.“ Svatý překypoval láskou a soucitem, a proto si nemohl pomoci a automaticky škorpionovi pomohl. A škorpion, který byl zvyklý kousat, se také nemohl udržet, aby nekousal.

Tento příběh má ukázat, že dokonalý svatý je tak úplně odpoutaný od ega, mysli a těla, že na něj relativní dualita radosti a bolesti nemá žádný vliv. Proto se mohl také Ježíš klidně modlit za odpuštění pro ty, kteří ho mučí, zatímco jeho tělo bylo přibito na kříži. Jako to řekl Ramakrišna: „Člověk si je vědom radosti a bolesti, zrození a smrti, dokud se ztotožňuje s tělem. To všechno náleží pouze tělu, nikoliv duchu. Po poznání sebe sama se člověk dívá na radost a bolest i na zrození a smrt jako na sen.“

Božské vědomí onoho svatého způsobuje, že se chová naprosto jinak než běžní lidé. Dost často se světskému člověku zdají jeho Bohem inspirované spontánní chování, skutky a slova velmi podivná a nepochopitelná. Abu Said, známý arabský súfista, o tom řekl: „Milovníci Boha jsou z jiného těsta; jsou to ptáci patřící do jiné zahrady. Nesnažte se zkoumat jejich chování. Svými lidskýma očima a intelektem je nesuďte.“ Svatého může plně pochopit zase jenom svatý.

PRAVDA O GURUOVI

Žáci jednoho svatého všichni najednou pocítili potřebu mít fotografii svého milovaného guru. Šli tedy k němu a požádali ho, aby si směli dát udělat jeho fotografii. Svatý se jim to snažil vymluvit, ale jeho žáci byli neústupní a trvali si na svém. Zavolali tedy nějakého profesionálního fotografa a řekli mu, ať udělá pár fotografií svatého. Fotograf si udělal svou práci a šel pryč. Po několika dnech si žáci přišli do obchodu fotografa pro své fotky. Když si o ně řekli, fotograf jim s lítostí v hlase řekl: „Je mi to moc líto, ale nemám žádné fotografie, které bych vám mohl dát. Když jsem vyvolal film, ukázalo se, že je úplně prázdný. Za celý svůj život jsem nic podobného neviděl. Zítřka to zkusím znova.“ Příštího dne to fotograf vyzkoušel znovu, ale výsledek byl úplně stejný. Vůbec si to neuměl vysvětlit. Žáci potom požádali jiné fotografy, aby jim udělali fotky, ale všichni dopadli stejně. Rozzlobení žáci přišli ke svému guruovi, řekli mu, co všechno se stalo, a prosili ho, aby jim to tajemství objasnil. Guru se v duchu smál a dobrácky jim řekl: „No, strašně moc jste chtěli mít mé fotky, ale když jste je dostali, nebyli jste s nimi spokojeni – řekli jste, že na nich nic nebylo. Co jiného jste očekávali? Je snad právě Já nebo Duch, který je mimo smysly, něco hmotného, co se dá vyfotografovat? Jak byste mě vůbec mohli vidět na fotce? Fotoaparát může zachytit pouze fyzické tělo, které vidíte svými očima.“ Tak žáci pochopili, že je ten zázrak měl naučit porozumět skutečné přirozenosti guru.

Ramana Mahářiši říkával: „Guru není fyzická forma. Je to pravá Podstata.“

VE STÍNU

Jakýsi muž, který seděl v příjemně chladivém stínu stromu, se najednou zvedl a vyšel na slunce. Poměrně dlouho se procházel sem a tam na horkém sluníčku. Nakonec už velké teplo nemohl snést, a tak se vydal po svých stopách zpět. Po zdoluhavém úsilí se mu podařilo vrátit se zpět do stínu. Potom se radoval a říkal: „Jak je stín příjemný! Nakonec jsem přece jenom našel stín.“

V tomto podobenství chladivý stín symbolizuje pravou božskou či duchovní přirozenost člověka, zatímco horké slunce značí chybný dojem člověka, který si myslí, že je tělo, mysl nebo osobnost (ego). Pod falešnou představou, že je ego, mysl a tělo, zapomíná člověk na to, že je právě Já neboli duch. Ve své nevědomosti si představuje, že je něco jiného než pravá skutečnost, putuje koloběhem zrození a smrti znovu a znovu, zbytečně trpí, dokud si neuvědomí svou nádhernou vnitřní božskost a nepochopí, že dělal chybu, když se ztotožňoval s tělem a myslí. Jeho seberealizace ho přivede zpět do blaženého stínu jeho vlastního Já a jeho putování skončí jednou provždy.

Ramana Maháriši k muži z předchozí povídky poznamenal: „My děláme přesně to samé. Nejsme nic jiného než skutečnost. Jen si představujeme, že jsme jiní, vytváříme si pocit různosti a potom podstupujeme velké *sádhany*, abychom se zbavili pocitu různosti a uvědomili si Jednotu.“

SEN PROBUZENÉHO

Byl jeden hodně duchovní pasáček krav, který každý den vyháněl své krávy na pastvu. Jednou, když se krávy pásly, si zdříml a měl sen. Za chvíli šel kolem poutník, viděl, že pasáček tvrdě spí a krávy se mu toulají, a tak pasáčka probudil. Pasáček měl špatnou náladu, protože byl probuzen, a tak rozlobeně vykřikl: „Kdo ti říkal, abys mě budil? Byl jsem králem obrovské říše, měl jsem překrásnou oddanou ženu a sedm dětí, seděl jsem na trůně a moje nejmladší dítě mi sedělo na kolenou a hráli jsme si spolu. Kdo ti dal právo sem přijít a překazit mi radost?“ Když to poutník uslyšel, začal se smát a zvolal: „Ale to byl jenom sen!“ Na to mu pasáček odpověděl: „Jé, ty nechápeš, že tohle je taky sen. To, že jsem byl ve snu králem, bylo asi tak reálné jako to, že jsem teď pasáčkem.“

Předechozí povídka poukazuje na jednu málo známou védantickou pravdu, že totiž stav, když jsme bdělí, je z hlediska čisté ryzí pravdy stejně reálný jako stav, kdy sníme. Z absolutního hlediska jsou bdění i sen neskutečné. Ale tato čistá pravda je nesrozumitelná pro ty, kteří jsou stále v relativní rovině existence. Když člověk sní, přirozeně neví, že je to sen. Sen je pro něj stejně skutečný jako zážitky v bdělém stavu. Když vidí ve snu například tygra přímo proti sobě, má úplně stejný strach a bude se snažit utéct tak, jako by to udělal, kdyby opravdu potkal skutečného tygra, když bdí. Ale nechte ho probudit se ze snu a on se tomu samozřejmě zasměje a řekne: „Ach, vždyť to byl jenom sen.“ Jako snící, který prožívá svůj sen, tak také velká většina lidí prožívajících tento sen o pozemském životě si vůbec není vědoma toho, že sní, a je zcela přesvědčena o skutečnosti svého probíhajícího života. Teprve když se probudí v osvícení, zjistí, že bdělý stav není o nic víc skutečný než ten snový. Ramana Mahářiši prohlásoval ze vznešených výšin dokonalosti: „Všechno, co vidíme, je sen – ať už to vidíme v bdělém stavu či ve snu. Není žádný rozdíl mezi snem a bdělým stavem, jenom ten, že sen je krátký a bdění dlouhé. Obojí je výsledkem mysli.“

PODVODNÍK

Tento příběh pochází ještě z těch dávných dob, kdy byly svatby velice komplikovanou a nákladnou záležitostí s několika denními oslavami, které předcházely vlastnímu svatebnímu obřadu. Jeden princ si měl brát princeznu a oslavy začaly již čtrnáct dnů před svatbou v obou jejich palácích. Jednomu statečnému dobrodruhu se zdálo, že je to pro něj ideální příležitost. Naparádil se jako šlechtic a drze vstoupil do paláce obou – jak prince, tak i princezny. S velkým sebevědomím se zúčastnil všech předsvatebních obřadů, udílel rozkazy a všechny kolem dirigoval. Také se dobře poměl – užil si dosylosti všeho oslavování a veselí. Jeho vměšování se a velitelské způsoby mu zazlívaly obě rodiny, ale všichni mu to nějak tolerovali, protože se domnívali, že je významným členem rodiny toho druhého. Ani jedna strana nechtěla zranit city té druhé, a tak byli všichni zticha.

Tak to šlo den za dnem, až byla jednoho dne trpělivost obou rodin u konce a obě strany se začaly diskrétně dotazovat, co je to za muže, který jim způsobuje tolik trápení. Jakmile se to podvodník dozvěděl, rychle zmizel zadním vchodem.

Podvodník v této povídce není nic jiného než ego, které se drze staví do pozice lidského já a nutí člověka tancovat, jak ono píská. Je to parazit, který cizopasí na lidském klidu a štěstí a saje člověku krev, dokud se člověk nezačne pít po podstatě tohoto nesmyslu. Při blízkém ohledání ego zmizí a člověk objeví, že zde ve skutečnosti žádné ego–podvodník ani nebylo.

Swámi Ramdas, když zdůrazňoval tuto hlubokou, avšak málo známou pravdu o tom, že ego vlastně ve skutečnosti neexistuje, říkal: „Ego je pouze iluze zapříčiněná nevědomostí.“ Buddha tento fakt také potvrdil, jak je to názorně vidět z odpovědi, kterou dal muži, který se ho ptal na posmrtný život: „Duše, na jejíž život po smrti jste tak zvědavý, neexistuje dokonce ani teď, je neskutečná.“ A Ramana Mahářiši to řekl

v kostce takto: „Duše, mysl nebo ego jsou jen pouhá slova. Žádné takové skutečné entity tu nejsou. Vědomí je jediná pravda.“ Zde by bylo dobré se zmínit o tom, že Ramana Mahářiši byl známý vykládáním *vičary*, techniky sebedotazování vedoucí k seberealizaci, která pomůže člověku prakticky zažít pravdu o ne-skutečnosti ega. Říkal tomu Prímá metoda, aby ji tak odlišil od ostatních duchovních *sádhán*, které jsou založeny na předpokládané existenci ega.

JEDEN JEDINÝ

Dva ptáci seděli na stejném stromě. Pták usazený na nejvyšší větvi stromu, vyzdobený nádherně zářícím zlatým peřím, byl tichý, vyrovnaný a klidný, celý šťastně ponořený do absolutního bytí a nebyl si vědom ničeho jiného. Ten druhý pták, který byl na nižší větvi stromu, oblečený do nevýrazného peří, nepokojně poskakoval z jedné větve na druhou, jedl plody stromu, některé sladké, některé kyselé. Každou chvíli se závistivě podíval nahoru na ptáka, který majestátně seděl na vrcholku stromu, a poskočil výš, o něco málo blíž k němu. To se stávalo mnohokrát, až jednoho dne spodní pták přišel až k místu nahoře sedícího ptáka. V tu chvíli spodní pták zmizel a nahoře sedící pták zůstal sám, v osamocené nádheře, jako vždy.

Toto podobenství z *Upanišád* má sloužit k objasnění velké pravdy, že Já je jediná skutečnost, není tu žádná druhá, takzvaná individuální duše nebo ego, která zažívá sen o životě v tomto světě, nemá žádnou vlastní existenci, kromě skutečnosti samé. Toto je nejvyšší pravda *Advaity* neboli ne-duality, o které tak vynikajícím způsobem vyprávějí ti, kdo znají *Upanišady* ve *Védantě*.

Horní pták v příběhu symbolizuje pravé Já člověka, zatímco spodní pták má zobrazovat jeho ego. Spodní pták, který neustále poskakoval z větve na větev a ochutnával plody stromu, které byly někdy sladké, jindy trpké, má ilustrovat pozemské bytí člověka s jeho životními zážitky, jež jsou někdy příjemné a jindy nepříjemné. Člověk uprostřed takových zážitků často cítí nespokojenost a prázdnotu, která ho přinutí pozvednout svůj zrak do duchovní oblasti. Když se duše probudí, začne jeho duchovní cesta a on se stále více přibližuje božskému cíli, až jednoho dne jeho egocentrické bytí přestane existovat. Pravé Já, jediné skutečné, jako jediné zůstává a není ani stopy po takzvaném ego, duši či myslí.

Se zmizením iluzorního ega, tedy toho, kdo prožívá život, se zároveň rozplyne i iluze o relativní vtělené existenci v jevo-

vém světě a přinutí zmizet všechny části světského života. Ramana Maháriši vyjádřil tuto pravdu několika stručnými slovy: „Když je ego, je i vše ostatní; když není ego, nic jiného také není.“ Takže nyní, v nepřítomnosti ega, zůstává pouze jediná, nezrozená, věčná a sama o sobě existující neměnná skutečnost, které se říká Já, protože je to nejvlastnější právě Já člověka.

V rovině absolutní skutečnosti bez ega je pouze jediné Já. Potom se konečná pravda z absolutního hlediska vyjadřuje takto: „Není zde ani žádná mysl, ani tělo, ani svět, ani nikdo, komu se říká duše; existuje pouze jediná ryzí skutečnost (není tu žádná druhá), která je nezrozená a neměnicí se, spočívající v nejvyšším klidu. Není tu ani stvoření ani zkáza; není tu nikdo, kdo by byl připoutaný, ani nikdo usilující o osvobození, ani žádný osvobozený; taková je pravda realizovaná světcí.“ Předchozí řádky jsou převzaté z knihy Guru Ramana Vachana Mala od Muruganara, ve které je zaznamenána podstata učení Ramana Mahárišiho ve verších.

ČÁST DRUHÁ

JEŠTĚ VĚTŠÍ ASKETA

Ibrahim Ib–n–Adham byl významný arabský král, který se, podobně jako Buddha, zřekl světa a později se z něho stal svatý. Jednoho dne jiný král chválil tohoto světce, bývalého krále, a řekl mu, jak moc ho obdivuje za to, že se zcela vzdal moci i svého dřívějšího královského života plného přepychu, radovánek a hojnosti a vyměnil to vše za prostý život světce. Ibrahim mu pokojně odpověděl: „Ty jsi ještě větší asketa než já, protože já jsem se vzdal jen neskutečného a prchavého a vyměnil jsem to za skutečné a věčné, ale ty jsi se zřekl skutečného a věčného kvůli neskutečnému a pomíjivému.“

ZBYTEČNOST FILOZOFIE

Buddha byl často obtěžován teoretickými otázkami intelektuálů, kterým ve skutečnosti nešlo o duchovní dokonalost. Dávali mu zapeklité filozofické dotazy, které se nijak netýkaly duchovní cesty. Buddha, aby ukázal zbytečnost takových dotazů, začal jednomu tazateli vyprávět následující příběh:

Jeden muž jel po cestě a najednou byl napaden nepřítelem. Když se o tom doslechli jeho příbuzní, hned se na to místo rozjeli a našli ho těžce zraněného a krvácejícího. Když přišli blíž, aby ho ošetřili, zarazil je a řekl jim: „Nejdříve zjistěte, kdo byl ten nepřítel – zda je z našeho města nebo odjinud, zeptejte se místních lidí, jestli útočníka viděli, a pokud ano, poznamenejte si jeho popis, запиšte si, jaký typ šípů použil, pozorně si prohlédněte otisky jeho bot a porozhlédněte se, zda po sobě nezanechal nějaké stopy.“ A protože se příbuzní přesně drželi jeho rad, zůstal zraněný neošetřen, vykrvácel a zemřel.

OPILÝ PORADCE

Jeden súfijský učitel kdysi pobavil i poučil své žáky následujícím podobenstvím:

Jistý muž byl tak závislý na alkoholu a pil tak mnoho, že ho často viděli, jak se po nocích válí u cesty zpitý do němoty. Jednou šel po té cestě jeho přítel a našel ho v takovémto stavu. Popadl tedy opilce za kabát, přehodil si ho přes rameno a vydal se s ním k domovu. Cestou potkal jiného opilého, jak si to šněruje přes cestu, podpíráný svým druhem. V tu chvíli se opilec na jeho rameni probral, uviděl druhého opilce, jak se tam se svým společníkem potácí, a zavolal na něj: „Hej, příteli, příště si přihni trochu míň, abys mohl jít domů po svých sám a tak svobodně, jako jdu teď já.“

Tímto podobenstvím chtěl súfijský mistr svým žákům říci, že filozofové se svou moudrostí vyčtenou z knih, metafyzikové, pandité a kněží, kteří radí nevědomé většině v duchovních věcech, jsou způsobilí mluvit o skutečnosti asi tak, jako opilec tažený za kabát, který, ač byl sám opilý, nebyl si svého stavu vědom a udílel rady dalšímu opilému. Jenom ti, kteří zažili pravou skutečnost, a realizovali Transcendentno, mohou provázet své bližní, zatímco ti, kteří nemají s touto skutečností žádné zkušenosti, a přesto se pokoušejí učit ostatní, jsou jako onen opilec v kabátu, neboli, slovy Ježíše „slepý vede slepého.“

OBRÁCEN KURTIZÁNOU

Toto je příběh obrácení Vilwamangala, velikého indického světce a básníka žijícího asi ve třináctém století. Vilwamangal byl v mládí velký prostopášník; miloval radovánky a vyhledával různá smyslová potěšení. Byl milencem kurtizány Čintamani, kterou navštěvoval jistojistě každý večer. Byl tak okouzlen jejím půvabem, že dokonce ani v posvátných dnech, kdy zachovával půst na památku svých zesnulých rodičů, nebyl schopen odolat touze setkat se s ní. Jednoho takového dne se doma chvíli zdržel kvůli obřadům, a tak se k ní dostal až velice pozdě. Tu noc byla veliká tma a bouřka, a když řekl převozníkovi, aby ho převezl přes řeku k domu Čintamani, byl rázně odmítnut, protože převozník nechtěl vyplouvat s loďkou za bouřlivého počasí. To však Vilwamangala neodradilo. Všiml si v té tmě, jak opodál při břehu pluje kláda. Odvážně se jí chytil a plaval na ní ve zpěněné vodě na druhý břeh. Když slézal s klády, vykoukl zpoza mraků na chvíli měsíc a on uviděl v měsíčním světle, že to, co považoval za kus dřeva, byla ve skutečnosti něčí mrtvola. Když se dostal do domu své milenky, byla už skoro půlnoc. Dveře v přízemí byly zavřeny na závoru, a tak se nemohl dostat do Čintamaniných vrchních pokojů. Jak tak přemítal, jak by se dostal ke své milované, všiml si, že z jejího balkónu visí něco jako provaz. Chopil se ho oběma rukama a vyšplhal až na balkón. Když se postavil a pustil provaz z rukou, zjistil, že to je ve skutečnosti veliký had. Rámus, s jakým skočil na balkón, probudil Čintamani, která se velice divila, že k ní její miláček přišel dveřmi otevřenými na balkón takto uprostřed noci. Obrovský zápal a oddanost jejího miláčka vůči ní v ní probudily obdiv a ona v náhlém návalu božského vnuknutí ukázala na obraz Krišny-dítěte, který visel na stěně, a řekla mu: „Kdybys tou samou láskou a oddaností z celého srdce zahrnul Jeho namísto toho, abys ji vyplýtlval na mě, už bys teď lehce překročil oceán zrození a smrti a přišel bys k Němu.“

V obrácení bývá nějaký rozhodující okamžik. A tento pozhnaný moment v případě Vilwamangaly právě nastal. Jed-

noduchá poznámka jeho milované ho zasáhla jako blesk a on se v ten okamžik hned na místě všeho vzdal a odebral se do Vrindavanu, Krišnova rodiště, aby vyhledal svého nového milovaného, Krišnu. Po svém osvícení složil jednu překrásnou báseň pro Čintamani, kterou nazval svým prvním guruem.

CHTĚJTE POUZE JEHO

Sai Baba ze Širdi byl často obtěžován davou lidí, protože měl pověst, že lidem plní jejich přání. Nával lidí často vadil jeho žákům. Světec to viděl, a proto si je jednoho dne k sobě zavolal a řekl jim: „Dávám jim, co chtějí oni; tak si mohou jednoho dne přijít pro to, co jim chci dát.“ Lidé většinou chodí ke svatým, aby jim splnili jejich světská přání, ale dříve či později jemný, sotva postřehnutelný vliv společnosti svatého probudí jejich duchovní touhy, jež je svatý vždy připraven vyplnit.

RADOST A BOLEST POUZE V MYSLI

Následující příběh vyprávěl Ramana Mahářiši proto, aby ukázal, že radosti i trápení existují pouze v mysli člověka, to znamená, že jsou závislé na konceptech, nápadech a myšlenkách mysli nevědomého.

Dva mladí vesničané se jednou spolu vydali na dlouhou pouť. Když došli tam, kam měli namířeno, jeden z nich náhle zemřel. Druhý si v tom místě našel práci a začal tam žít. Jednoho dne náhodou potkal člověka z rodné vesnice, který se tam také vydal na pouť, a tak po něm poslal svým blízkým o sobě i svém zesnulém druhovi vzkaz. Když se poutník vrátil do rodné vesnice, vyprávěl, koho tam potkal, ale nějak si popletl jméno zesnulého se jménem jeho živého přítele. Tak se stalo, že příbuzní zesnulého se radovali, jak se jejich blízkému dobře vede, zatímco příbuzní toho živého začali naříkat nad zprávou o jeho údajné smrti.

PRO NĚJ NENÍ NIC NEMOŽNÉ

Zde je anekdota, která se zachovala tak, jak ji vyprávěl Ramakrišna, když chtěl jasně ukázat, že pro Nejvyššího Ducha není nic, co by bylo nemožné.

Jednou, uprostřed rozpravy o Bohu, Mathur Babu poznal: „Bůh se také musí řídit svými vlastními zákony. Nemá žádnou moc je překročit.“ „Jaký absurdní předpoklad!“, zvolal jsem. „Ten, kdo udělal zákon, ho může zrušit, kdy se mu zachce, nebo místo něj může stanovit zákon jiný.“ „Jak je to možné?“, řekl Mathur. „Rostlina, na které rostou jen červené květy, nemůže zrodit květy žádných jiných barev, například bílé, protože takový je zákon. Chtěl bych vidět, jak Bůh udělá, že na rostlině s červenými květy vyrostou i květy bílé.“ „To On může také udělat,“ řekl jsem, „protože všechno závisí na Jeho vůli.“ Mathura to však nepřesvědčilo. Příštího dne jsem při procházce chrámovou zahradou přišel k čínské růži, která měla na jediném stonku dva květy: jeden rudý a druhý bílý jako sníh. Utrhl jsem je, abych je ukázal Mathurovi. Ten byl velice překvapený, když je uviděl, a zvolal: „Otče, již nikdy se s tebou nebudu o ničem hádat!“

JEN ON USPOKOJUJE

Opravdového milovníka Boha nikdy nepřitahuje pomíjivý lesk všeho světského a je spokojen pouze s Ním samotným. Je zapsáno, že když Ráma porazil Rávanu a dobyl Lanku, požádal Vibhišanu, aby Lance vládnul. Vibhišana mu odpověděl jednoduše: „Ach Rámo! Dostal jsem tebe, tak co bych dělal s královstvím?“ Stejně city vyjádřil Attar, když napsal: „Známkou připoutanosti k Milovanému je odpoutanost od všeho ostatního.“

NEVIDITELNÁ POMOC

Světští lidé často říkají, že svatí a mudrci prakticky nijak nepomáhají světu jako takovému. Na jednu takovou poznámku Ramana Maháriši, velký mudrc, odpověděl: „Seberealizace je největší pomoc, která může být lidstvu poskytnuta. Proto se říká, že svatí pomáhají, i když prodlévají v lesích.“

OPRAVDOVÝ ŽIVOT

Bayazid byl jedním z nejvýznamnějších perských súfistů – extatiků. Zde je příběh, který o něm mluví. Jednou se Bayazida zeptali, kolik je mu let. Odpověděl, že čtyři roky. Když se tazatel zeptal, jak je to možné, odpověděl: „Na sedmdesát let mě svět zahalil a oddělil mě tak od Boha, ale během posledních čtyř let jsem Ho viděl. Doba, kdy je člověk zahalen, nepatří k jeho životu.“

TEN, KTERÝ SE OPRAVDU VZDAL

Případ krále Džanaky je jedinečný, s ničím neporovnatelný a v celých duchovních dějinách Indie nikým nepřekonaný. Když Džanaka dosáhl nejvyšší moudrosti, nadále vládl své říši a žil královským životem, ale v duchu absolutní nepřipoutanosti ke vší moci a bohatství, jež kralování doprovázejí. O něm je vskutku možno říci, že byl „ve světě, ale ne z tohoto světa“. Zde je příběh z jeho života.

Po zasvěcení svým guruem Aštávakrou se král Džanaka připravoval na návrat domů. Když se chystal vsednout na koně a už měl jednu nohu ve třmeni, řekl si mu Aštávakra o *guru-dakšínu*. Džanaka mu na to odpověděl: „Odevzdávám ti všechno – sebe, své království a všechno, co mi patří. Všechno si to můžeš vzít.“ Po několika minutách si Aštávakra všiml, že Džanaka stále ještě stojí s jednou nohou ve třmeni a druhou na zemi. Když ho viděl v tak neobvyklém postoji, zeptal se ho: „Proč setrváváš v tomto podivném postoji? Proč se neposadíš na svého koně a nevrátíš se domů?“ Džanaka mu na to odpověděl: „Jak bych to mohl udělat? Všechno své jsem ti odevzdal; teď už tu není nic, co bych mohl nazvat svým. Nemůžu tedy mít žádnou vlastní vůli ani přání; mohu dělat jen to, co mi řekneš.“ Aštávakra, když viděl Džanakovo hluboké a úplné odevzdání a vzdání se všeho, byl tím hluboce dojat a řekl mu: „Všechno ti vracím. Teď se vrať do svého paláce a vládni svému království místo mě.“

Ramana Mahářiši k tomuto příběhu poznamenal: „Aštávakrův příběh má učit, že jediné, co je potřeba k získání Brahma *džňány*, je zcela odevzdat sebe guruovi, vzdát se pocitů já a mé. Když je tohle odevzdáno, to, co zůstává, je Skutečnost.“

LÁSKA - CESTA K DOKONALOSTI

Již od dob rané mystiky byla láska vychvalována a oslavována jako nejlepší prostředek k dosažení realizace Boha; jako nejsnadnější, nejprostší a nejpřirozenější cesta k božskému. Perští súfisté byli nejproslulejšími, vynikajícími následovníky cesty lásky a jejich nádherná a zároveň i hluboká mystická poezie je zářným důkazem toho, že měli veliký smysl pro duchovno a hořeli opravdovou Láskou k Němu. Súfisté ve své poezii také používali termíny z oblasti romantické lásky – mluvili o Bohu jako o „Milovaném“ a sebe nazývali „milujícími“. Plně se soustředili na lásku a nikdy se nestarali o nějaké konvenční obřady nebo modlitby či uctívání. Sachal Sarmast, nadšený súfista, napsal v jedné ze svých básní:

*„Pohledte na ten zázrak Lásky!
Osvobozuje nás ode všech náboženství.
Náboženství zmátla lidi světské,
ani intelektuálové se lásce nepřiblížili.
Když budete opíjí láskou,
nikdy nebudete přemýšlet o modlitbách.“*

Jedinečnou duchovní sílu lásky, která vede lidi směrem k božskému cíli, vynikajícím způsobem objasnila súfistická autorka Šerifa těmito slovy: „Když je láska opravdová, odstraní sobectví, protože to je jediné řešení, jak vymazat ego. Anglické slovní spojení „upadnout do lásky“, (to fall in love) vyjadřuje skutečnou přirozenost lásky. Je to skutečně pád, pád z povýšenosti ega na zem nicoty, ale zároveň tento pád vede ke vzestupu, a jak hluboko milující spadne, tak vysoko se nakonec povznese. Největším nepřitelem člověka ve světě je jeho ego. To je to semínko, ze kterého klíčí v člověku veškeré zlo. Všechna náboženství a filozofie učí člověka, aby ho rozdrtil, a ničím jiným se nerozdrtí lépe než láskou. Růst lásky je zánikem ega. Láska ve své dokonalosti zcela osvobozuje milujícího od veškerého sobectví, protože láska může být jinými slovy nazvána úplným zničením.“ Jatindra Mohan Čatterji,

jeden ze súfijských autorů, se v následujících řádcích vyjadřuje podobným způsobem: „Láska přinutí člověka, aby zapomněl na své vlastní ego, myslel pouze na Milovaného a žil jen pro Něj. Pro milujícího existuje pouze Milovaný. O nic jiného se nestará. Proto je to nejlepší způsob výuky ne–duality. Tak to říkal Ramanuja, že Samarasja (extáze z Lásky), nikoliv meditace, je cestou ke sjednocení s Bohem.“

Intenzivní láska, která pohne duší, a láska Vrindavanských, kteří zbožňují svého Milovaného, Krišnu, je stejná jako přístup súfistů. Ti, kdo se vzdali konvenční cti a majetku, umírněnosti a morálky ve svém bláznovství pro Božského pastýře, jsou těmi nejlepšími příklady zamilovaných, opilých láskou k Bohu. Zde následují dva příběhy spojené s proslulou Rádhou, nejznámější *gópi*.

MILOVAT ZNAMENÁ MÍT ZÁJEM JEN O MILOVANÉHO

Jednou Krišna předstíral, že je nemocný s vysokou horečkou. Odmítl si vzít jakýkoliv lék a řekl, že ho vyléčí, jenom když mu dají na hlavu prach z nohou někoho, kdo ho miluje. Když to Krišnovy společnice uslyšely, měly velké dilema. Byly zděšené a zdrcené, protože nevěděly, co mají dělat. Nemohly se dívat na to, jak jejich miláček trpí, ale zároveň mu nemohly dát prach ze svých nohou, protože kdyby daly prach ze svých nohou na hlavu Krišnovi, božské inkarnaci, byly by rovnou poslány do pekla. Až se ta zpráva donesla Rádze, která byla Krišnovou nejmilejší společnicí. Ta ihned bez nejmenšího zaváhání řekla ostatním: „Vezměte si prach z mých nohou a doneste mu ho. Já ani neusiluji o to, abych se dostala do nebe, ani se nebojím pekla. Jediné, na čem mi záleží, je On.“ Tento kratičký příběh ukazuje, že ti, kteří ho milují opravdově, se nikdy nestarají o své vlastní životy a jsou vždy připraveni obětovat sami sebe ve prospěch svého milovaného.

BUĎ OSLAVEN!

Při jiné příležitosti byla Rádha opět přinucena podstoupit zkoušku své poctivosti. Při této zkoušce musela přinést vodu v úplně proděravěném vědru, ale nesměla přitom ani ukápnout. Když zkoušku úspěšně složila, lidé ji chválili, že taková poctivá žena nikdy nežila. Rádha však řekla: „Buď oslaven Krišna! Já jsem jen prachem z jeho nohou.“ Věděla, že to vše udělal On, a proto zcela přirozeně chválila toho, komu chvála náležela. Skutečný milující je ten, kdo ví, že Milovaný je vším ve všem, a že veškerá sláva patří jen jemu.

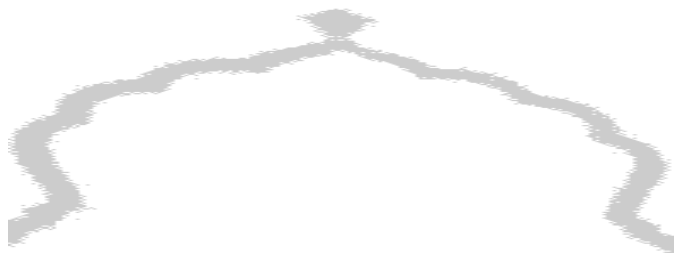

BLÁZNOVSTVÍ LÁSKY

Je jeden zvláštní úkaz, který stojí za to, abychom se o něm zmínili: Když láska mystika k Bohu dostoupí svého vrcholu, připomíná mystik svým vzhledem i chováním blázna nebo opilého. Extáze vyvolaná božskou láskou je tak mocná, že mystik nemá sílu na to, aby se choval takzvaně normálně, tedy způsobem ve společnosti vyžadovaným, a proto nevědomá většina zatratila spoustu mystiků. Shibli, arabský mystik, byl jedním z nejznámějších, Bohem opilých súfistů. Jednou, když byl na trhu, kdosi řekl: „Je to blázen.“ A on hned odpověděl: „Ty si myslíš, že já jsem bláznivý, a přitom jsi sám pomatenec; nechť Bůh zvětší mé šílenství a tvé pomatení. Mé bláznovství je způsobeno silou Jeho lásky; tvé pomatení pramení z toho, že nemáš tušení, co je to Láska.“

NESMRTELNOST MILOVANÉHO

Shibli jednou potkal na kraji cesty naříkajícího muže. Když se ho Shibli zeptal, proč pláče, muž odpověděl, že mu právě zemřela jeho milovaná. Na to mu Shibli řekl: „Připoutanost ke smrtelníkům může vést jedině k trápení. Vyber si Jediného Milovaného, který nikdy nezemře.“

PRVNÍ PŘICHÁZÍ JEHO LÁSKA

Kdosi se zeptal súfistického světce: „Když se já obrátím k Němu, obrátí se také On ke mně?“ Svatý odpověděl: „To ne! Pouze když se obrátí On k tobě, obrátíš se ty k Němu!“ Svatý měl na mysli, že Jeho milost může duši probudit a vést ji k Němu. Maghribi, súfistický básník, vyjádřil tuto skutečnost těmito verši:

*„Svou vlastní silou nemůže nikdo nalézt cestu,
která vede k Němu,
kdokoli kráčí směrem k němu, jde na Jeho nohách.
Dokud nezazáří paprsek Jeho Lásky, aby duši vedl,
nevzdá se duše hledat sídlo Milovaného.“*

Lidé hledají Boha jenom proto, že Bůh hledá lidi. Kalabadi, jeden málo známý súfista, říká: „Hledající je ve skutečnosti hledaný a hledaný je hledajícím; protože člověk, který hledá Boha, ho hledá jenom proto, že Bůh ho hledal první.“ Rúmi to potvrzuje také v jedné ze svých písní:

*„Nikdy, opravdu nikdy milující nehledá,
aniž by byl hledán svým Milovaným;
když blesk lásky zasáhl toto srdce,
věz, že je láska v božském Srdci.“*

MILUJÍCÍ A MILOVANÝ - JEDEN JEDINÝ

Když jde mystik po cestě lásky a dosáhne samotného vrcholu mystického života, tedy vymazání ega, jeho iluzorní individualita je zničena. V této fázi zdánlivá dualita milujícího a Milovaného mizí a je zde jasné pochopení toho, že je to jen On Jediný, kdo se objevoval jak v roli milujícího, tak i v roli Milovaného. Sarmad, vynikající indický sufistický Mistr, to vykládá v jedné ze svých básní takto:

*„Já a On, On a já, co to znamená?
Zdají se oddělené tak jako oko a vidění,
ale může být ve skutečnosti oko a vidění oddělené?
Přijďte do šťastného údolí jednoty,
kde existuje jen jedna barva;
vstup do říše sjednocení a dívej se,
jak jednota proniká vším okolo,
a teď rozpozněj trn od růže a milujícího
od Milovaného, pokud to dokážeš.“*

LÁSKA LIDSKÁ A LÁSKA BOŽSKÁ

Fudayl – bandita, ze kterého se stal světec, byl jednou z nejstarších postav v dějinách sufismu. Jednoho dne, když dal svému malému dítěti pusku, se ho dítě zeptalo: „Tati, máš mě rád?“ „Ano, mám“, řekl Fudayl. „Máš rád Boha?“ „Ano.“ „Kolik máš srdcí?“ „Jedno.“ „Jak ale můžeš mít rád dva jedním srdcem?“ Říká se, že po této příhodě přestal Fudayl dbát na náklonnost k lidem a odevzdal celé své srdce Bohu.

Zdá se, že tento příběh ukazuje, že lidská náklonnost a láska je s božskou láskou neslučitelná. Na první pohled to vypadá, že mezi lidskou láskou a láskou Božskou je rozpor, ale ve skutečnosti je to tak, že když se změní úhel pohledu, zdánlivý rozpor zmizí. Je to tehdy, když člověk dává lásku a nevnímá pouze jiného člověka, ale je si za jeho lidskou podobou vědom Jediného Boha. Když vidí ve všech formách Jeho Jediného, který existuje, potom jeho lidská láska automaticky překročí lidskou úroveň a dosáhne úrovně božské. Jeden sufistický básník tuto pravdu vyjádřil následujícími verši:

*„Čí je každé jméno? Kdo je v každé formě?
Je tady a tam něco jiného než On?
Jedině On je zde pod každým jménem a formou!
Ať jsi kdekoli, zaplav své srdce láskou,
protože ve skutečnosti miluješ pouze
Jednoho Milovaného.“*

V souvislosti s tím vyprávěl Rámakrišna příběh o staré ženě, která chtěla poklidně strávit poslední dny svého života v Brindavanu. Řekla své přání Rámakrišnovi, ale on s ním nesouhlasil, protože věděl, že žena chová velkou náklonnost a lásku ke dcerce svého syna. Proto jí řekl: „Máš velmi ráda své vnuče. Myšlenky na to dítě se ti budou vnučovat a nenechají tě na pokoji, ať půjdeš kamkoli. Můžeš žít v Brindavanu, jestli chceš, ale tvá mysl bude vždy zaměstnána myšlenkami na domov. Ale můžeš raději dál rozvíjet svou náklonnost k vnučce a mít na mysli, že je to sama Šrí Radhika, a získáš

tím tolik, jako bys žila v Brindavanu. Mazli se s ní tak, jak jsi zvyklá. Krm ji a oblékej jak je ti libo, ale vždy měj na paměti, že tím uctíváš bohyni Brindavanu.“ Tak bylo v tomto případě pomocí Mistrova vedení přeměněno sklíčko běžného světského života v drahokam Božské lásky.

JE TO POUZE JEDINÝ JSOUČÍ

Tento příběh je ještě z dob, kdy Sai Baba, známý a populární světec, žil v tehdy celkem málo známé vesnici Širdí. Jeho nejlepší žák, Upasáni Maharadž (*pozn. ed. Sai Baba ze Širdí a Upasáni Maharadž byli učitelé Meher Baby*), byl poctivý bráhman, který žil kus cesty od místa, kde žil Sai Baba. Každý den odpoledne připravoval jídlo a nosil ho Babovi. Dával se do jídla teprve tehdy, když jeho Mistr dojedl. Jednoho dne mu Sai Baba vlídně řekl: „Někdy tě navštívím.“ Za pár dnů potom vzal Upasáni Maharadž odpolední jídlo a vydal se na cestu k Babovi. Cestou ho zastavil černý vyhladovělý pes. Upasáni by mu rád dal najíst, ale říkal si, že by měl nejprve dát svému mistru a teprve potom nakrmit psa. Takto zamýšlen došel až na práh mistrova domu. Sai Baba mu hned řekl: „Proč jsi se obtěžoval až sem, když jsem tě potkal už po cestě?“ Když to Upasáni Maharadž uslyšel, okamžitě si vzpomněl na černého psa, kterého potkal cestou a zalitoval, že mu nedal najíst.

Dalšího dne, když se Upasáni Maharadž vydal na svou obvyklou cestu s miskou jídla, uviděl před svým příbytkem vydědence, který vypadal velice hladově a dožadoval se jídla. Ale Upasáni Maharadž tolik toužil nakrmit svého mistra, že se na hladového chudáka ani nepodíval. Když došel ke svému mistru, Sai Baba svému žáku opět řekl: „Také dnes jsi šel úplně zbytečně až sem. Já jsem stál hned za tvými dveřmi a žádal jsem tě o jídlo, ale ty ses na mě ani nepodíval.“ Potom svého žáka osvítil tím, že řekl: „Já sám jsem se před tebou objevil jako pes či jako onen chudák, abych otevřel tvé oči pravdě. Je to jediné bytí, které se objevuje ve všech stvořeních i věcech v tomto světě jevů.“

POHLEĎ NA JEDNOHO JEDINÉHO

Jednomu súfistovi, který se zřekl světa, nabídla jakási stará žena zlatou minci. Súfista ji odmítl přijmout a řekl jí: „Já mohu přijímat věci pouze od Něho.“ A stará žena mu pohotově odpověděla: „Kde jsi se naučil vidět dvojí?“ Měla tím na mysli, že zlatou minci nabídl On sám a nikdo jiný, protože je to pouze On, Jediný, kdo existuje. Jako to říkával Kabír: „Spatřujte všude jen Jednoho; ten druhý je ten, kdo vás vede na scesti.“

A KDE NENÍ ON?

Říká se, že guru Nanak jel jednou na pouť do Mekky. Když tam nocoval, kdosi ho najednou vzbudil a káral ho za nedbalost, protože Nanak spal s nohama směřujícíma ke kábě, svatému kameni. Nanak mu však odpověděl: „Ukaž mi směr, kde Bůh není, abych si tam mohl položit nohy.“

NIKDO JINÝ NEŽ ON

Jednou kdosi zaklepal na dům Bayazida a zavolal: „Je Bayazid doma?“ Bayazid se zevnitř ozval: „Je tu někdo jiný než Bůh?“ Tato anekdota odhaluje, že svatí a mudrci jasně zažívají pravdu, že On jediný existuje a oni osobně neexistují.

KAT JE TAKÉ ON

Muslimští ortodoxní duchovní nebyli schopni ocenit Sarmadovu velikost, čehož nebyli ostatně schopni ani u jiných súfistických svatých. Byli naopak ostře proti němu, protože údajně nedodržel a překračoval muslimské zákony. Když zjistili, že ho lidé den ode dne stále více obdivují, něco si na něj navymýšleli a předstoupili s tím před vládce Aurangzeba. Vládce byl stejný fanatik jako oni, souhlasil s nimi a odsoudil ho k smrti. Ve stanovený čas a na stanoveném místě přistoupil kat k Sarmadovi, aby vykonal rozsudek. Sarmad mu vyběhl naproti, objal ho a řekl: „Ó Bože, dnes jsi sem přišel v této podobě!“

SVĚT – DŮM VOSKOVÝCH FIGURÍN

Jeden mudrc kdysi řekl svým žákům: „Nenechte se obalamutit rozličnými jevy světa. Když se podíváte lidským okem, uvidíte nejrozmanitější škálu bytostí a věcí, ale okem božským uzříte pouze jediného ducha. Tento svůdný svět je jako domeček pro panenky udělaný z vosku. Zdá se být velice přitažlivý a atraktivní, ale strčte do něj ruku a stane se z něj kus beztvářého vosku. Potom zjistíte, že je to jen vosk a nic jiného než vosk. Je to jen jedna jediná božská substance, která se jeví jako svět. Nic jiného tu není. Rozpoznejte vnitřní skutečnost světa, abyste ho mohli vidět správně a nenechali se ošálit jeho nesčetnými podobami.“

SVĚT NENÍ MIMO BOHA

Jednou, když byl Ráma přemožen přáním zřít se světa, poslal Dasaratha mudrce Vasištu za Rámou, aby ho poučil. Mudrc řekl prostě: „Rámo, proč by ses měl zříkat světa? Cožpak je svět mimo Boha?“

Ráma pochopil, že nic neexistuje odděleně od Boha, a tak spočíval v tichosti.

ŽIVOT V NEDIFERENCOVANÉ JEDNOTĚ

Rámakrišna vypravoval příhodu osvětlující stav, v němž se nachází siddha – tedy dokonalý člověk, který překročil iluzorní dualitu a rozmanitou relativitu a který si uvědomuje pouze nediferencovanou jednotu neboli jedinou podstatu. Ta příhoda zněla takto:

Jednou se přijel siddha ubytovat do chrámu, ve kterém žil Rámakrišna. Jednoho dne mu nedali žádné jídlo, ale on přesto nikoho o jídlo nepožádal. Viděl psa, jak jí vyhozené zbytky jídla, a řekl mu: „Bratře, jakpak to přijde, že sám jíš a se mnou se nepodělíš?“ A začal jíst spolu se psem. Když se najedl v této podivné společnosti, šel se modlit do chrámu. Když odcházel, řekl Rámakrišna svému bratranci Hridajovi, aby šel s ním. Když ušli kousek cesty, Hridaja požádal siddhu o nějaké duchovní rady. Siddha mu odpověděl jednoduše: „Když bude voda z této špinavé misky a voda z posvátné Gangy v tvých očích jedno a to samé, až nebude tvé ucho dělat rozdíl mezi zvukem flétny a hlukem davu, potom dosáhneš stavu skutečného vědění.“

PŘIROZENOST JE JAKO DÍTĚ

To, že malé nevinné děti jsou blíž božskému stavu, je v duchovní oblasti dost známá věc. U dítěte totiž není ještě zcela vyvinuté ego. Rámakrišna vyprávěl několik anekdot o svém synovci. Poukazoval jimi na chlapcovu blízkost k prvotní nevinnosti a jednoduchosti. Jednoho dne se synovec snažil chytit u rybníka nějaké luční kobylky. Listy ševelily ve větru a malý chlapec se bál, aby mu to kobylky nevyplašilo. Proto řekl listům: „Pšt! Tíše! Chci chytit kobylku.“ Jindy byl zase chlapec doma s Rámakrišnou, venku zuřila bouřka, oblohu křížovaly blesky a duněl hrom. Synovec se každou chvíli podíval ven, a když uviděl klikatou čáru, vykřikl: „Tamhle, strejdo! Zase se zablýsklo!“ Kvůli těmto příhodám říkal Rámakrišna, že Paramahansa je jako pětileté dítě. Ve všem vidí vědomí.

Díky svému nevyvinutému ego si děti vždy našly protekční místo ve společnosti osvícených. V evangeliích je příběh o dětech, které se setkaly s Ježíšem. Když se je jeden z Ježíšových učedníků snažil odehnat, Ježíš ho zarazil slovy: „Nechte děti přicházet ke mně, nebraňte jim, neboť takovým patří království Boží. Kdo nepřijme království Boží jako dítě, jistě do něho nevejde.“ Člověk přirozeně jednoduchý a nevinný, který je jako dítě, skutečně žije v božím království. Také Rámakrišna v této souvislosti říkal: „Dokud člověk nebude jako dítě, nemůže získat božské osvícení. Zapomeňte všechny světské znalosti, které jste získali, a buďte tak nevědomí jako dítě; potom poznáte pravdu.“

Ze studia života mystiků je zřetelně vidět, že když mystik dosáhne dokonalosti, jeho změněná přirozenost velice připomíná přirozenost dítěte. Když je ego, které je jako panenka ze soli, rozpuštěno v božském oceánu, zanikne vnímatel rozdílností, tedy ego, a s ním i iluzorní vidění mnohého a vše je viděno jako jednota. Už tu potom nejsou ani mentální představy o tom či onom, dobrém a zlém, správném a nesprávném, čistém a nečistém, vysokém a nízkém nebo muži či ženě – všech-

no rozlišování končí. Rámakrišna vyprávěl pro vysvětlení tohoto dokonalého stavu příběh o králi Džanakovi a sanjásiní. Jednou přišla sanjásiní na dvůr krále Džanaky. Král se jí poklonil, aniž by se podíval na její tvář. Když to sanjásiní viděla, poznamenala: „Jak je to zvláštní, Džanako, že se stále tolik obáváš žen!“ Když člověk plně dosáhne džňány, jeho přirozenost je jako přirozenost dítěte – nevidí žádný rozdíl mezi mužem a ženou. Swámi Ramdas popisuje s hlubokým porozuměním, jak došlo ke ztrátě prvotní nevinnosti člověka a jak může být nevinnost opět získána. Říká: „Když jsme byli dětmi, byli jsme nevinní. Ale bylo v nás semínko nevědomosti, které rostlo spolu s námi, až nás přemohlo, vystrnadilo naši nevinnou přirozenost a zavedlo nás na scestí. Potom nás chytily tužby a nejrůznější činnosti a my jsme se točili v začarovaném kruhu pomíjivých radostí a strastí. Je nezbytné, abychom se odevzdali Božskému a Jeho milostí spálili semínko, které je příčinou všeho našeho trápení a připoutanosti, a abychom opět získali své ztracené dětství. Když ho jednou získáme zpět, už nám ho nikdo a nic nemůže vzít. Spálené semínko nevyklíčí. Zůstaneme prostými dětmi po zbytek svého života.“

VNÍMÁNÍ BOŽSKÉHO NA RELATIVNÍ ÚROVNI

Nyní jsme se dostali k předposlednímu stadiu duchovní cesty – stadiu, kdy se realizovaný, po vystoupení do výšin absolutna a zažití transcendentního ducha, vrací na místo relativity, tedy do oblasti života vtěleného ve světě. Nyní, když je pevně zakotvený v Božském Vědomí, je jeho původní nedokonalé lidské vnímání nahrazeno dokonalým a nekonečným duchovním vnímáním a on je potom jako ryba v moři, která všude kolem sebe nemůže vidět nic jiného než vodu. On si také může všude uvědomovat jen jedinou skutečnost. V celých duchovních dějinách najdeme několik příkladů realizovaných, kteří dosáhli této úrovně duchovního života, kteří zažili transcendentní skutečnost za veškerou relativitou, a potom se vrátili zpět na relativní úroveň božské imanence, kde vidí všechno zářit Božskou Přítomností. Tito siddhové jasně vnímali, že absolutní i relativní jsou dva aspekty jedné a téže skutečnosti. Ve svém absolutním aspektu je skutečnost čistá, jednoduchá, neměnná, sama sebou existující, nekonečná, neprojevená, věčná a prostá všech jmen a forem, jevů a omezení, duality a mnohosti. Zatímco ve svém relativním aspektu je ta samá Skutečnost vnímaná lidmi ve své ohromující rozmanitosti a v nejrůznějších projevech od mikrobů až po člověka, od mravence po anděla, od deštníku k vesmíru.

Mnozí realizovaní zpravidla nechtějí po blažené zkušenosti s absolutnem vstoupit do říše relativního. Na toto téma máme objasňující rozhovor mezi Rámakrišnou a jeho žákem, Swámí Vivekanandou:

Swámí Vivekananda – „Byl jsem v absolutním vědomém stavu šťastný. Ve své nekonečné radosti jsem zapomněl na svět. Opravdu moc tě prosím, umožni mi zůstat v tom stavu.“ „Styď se!“, zařval mistr. „Jak můžeš prosit o něco takového? Myslel jsem si, že jsi široká nádoba života, a ty si tu přeješ zůstat ve své osobní radosti jako běžný člověk! Tato realizace se ti stane z milosti Matky tak přirozenou, že si ve svém normál-

ním stavu budeš uvědomovat jediné božství ve všech bytos-
tech, budeš dělat ve světě velké věci a probudíš v lidech jejich
duchovní vědomí.“

Rámakrišna mistrovsky objasnil duchovní proces dosažení
absolutna a následné vnímání absolutního ve všem relativním.
Zde je to vyjádřeno jeho vlastními slovy:

*„Nejprve musíte následovat proces „neti, neti“ – („ne toto,
ne tamto“). Transcendentno není pět elementů. Transcen-
dentno nejsou smysly, ani mysl, ani inteligence, ani ego.
Transcendentno je za všemi kategoriemi. Abyste vystoupili až
na střechu, musíte za sebou zanechat všechny schůdky, jeden
po druhém. Schůdky samozřejmě nejsou střecha. Ale když
dojdete až na střechu, zjistíte, že je udělaná ze stejných cihel,
vápna, malty a písku jako schody. Tak se nejvyšší Brahman
(Transcendentno) projevuje jako duše a vesmír.“*

OTEVŘENÍ DUCHOVNÍHO ZRAKU

Následující příhoda souvisí s Vivekanandovým vnímáním jediné božskosti na relativní úrovni, jež měl z milosti svého mistra. Rámakrišna často vštěpoval svým žákům velikou pravdu – že totiž nejvyšší duch je jediný existující a je to ta samá skutečnost, která je vnímána jako samsára nebo jako jevový svět máji na relativním stupni bytí. Jednou se Vivekananda při rozhovoru na toto téma smál a řekl: „Jak je to možné? Tenhle džbán je Bůh, tenhle hrnek je Bůh, cokoli vidíme, je Bůh, a my sami jsme také Bůh! Nic nemůže být větší nesmysl!“ Když to Rámakrišna uslyšel, vyšel ven ze svého pokoje. „Ahoj! O čem si povídáte?“, řekl s úsměvem, dotkl se Vivekanandy a ponořil ho do samádhi. Později popsal Vivekananda ten nádherný důsledek mistrova doteku takto: „Ten magický dotek mistra okamžitě změnil mou mysl. Zcela omámený jsem zjistil, že ve vesmíru opravdu není nic jiného než Bůh. Vrátil jsem se domů, ale všechno, co jsem tam viděl, se ukázalo být Brahman. Sedl jsem si k jídlu a zjistil, že všechno – jídlo, talíř, osoba, která nosila na stůl, a dokonce i já – všechno bylo Transcendentno. Při procházce po ulici jsem viděl auta, ale nepocítoval jsem, že bych se jim měl odklidit z cesty, protože jsem cítil, že jsme jedno a to samé. Když se tento stav trochu změnil, svět se mi začal zdát jako sen. Šel jsem po Cornwallském náměstí a chtěl jsem hlavou vrazit do železného zábradlí, abych viděl, jestli je skutečné nebo je to jen sen.“

VŠE JE ČISTÝ DUCH

Rámakrišna měl sám mnoho zážitků tohoto druhu a některé se dochovaly v jeho vlastním vyprávění:

„Uctíval jsem v chrámu bohyni Kálí. Jednoho dne se mi náhle zjevilo, že všechno je čistý duch. Nádoby pro uctívání, oltář, rám dveří – vše je čistý duch. Lidé, zvířata, ptáci a ostatní bytosti – to vše je čistý duch. Potom jsem jako blázen začal všude kolem sebe rozhazovat květiny. Uctíval jsem vše, co jsem viděl. Jednou, když jsem uctíval Šivu, chystal jsem se položit na jeho sošku květy, když tu mi bylo zjeveno, že celý tento vesmír je Šiva. Jindy jsem zase trhal květiny, když se mi zjevilo, že kvetoucí rostliny jsou jako kytice zdobící univerzální podobu Boha. Vnímám lidi úplně stejným způsobem. Když vidím člověka, vidím, že je to Bůh sám, který kráčí po zemi.“

KRIŠNA JE VŠUDE

Aurobindo, indický věstec a vlastenec, nám také zanechal strhující popis svého zážitku spojeného s otevřením duchovního vnímání. Bylo to v době, kdy ho britská vláda ještě před osamostatněním Indie uvěznila za údajnou protistátní činnost. Zde jsou některé úryvky:

„Podíval jsem se na vězení, které mě izolovalo od lidí, ale to, co mě věznilo, nebyly vysoké stěny. Byl to pro mě Vasudéva, který mě obklopoval. Procházel jsem se pod větvemi stromů před svou celou, ale nebyly to pro mě stromy, věděl jsem, že je to Vasudéva v podobě Šrí Krišny, kterého jsem tam viděl stát a který mi poskytoval svůj stín. Podíval jsem se na mříže své cely, na mříž, která sloužila jako dveře, a opět jsem uviděl Vasudévu jako Narájána, kdo u mě stál na stráží a držel hlídku. Nebo si tak ležím na hrubých houních, které mi dali místo lůžka, a cítím kolem sebe paže Šrí Krišny, ruce mého Milovaného přítele. Podíval jsem se na vězně ve věznici – na zloděje, vrahy, podvodníky, a jak jsem se tak na ně díval, viděl jsem Vasudévu jako Narájána, kterého jsem našel v těchto zatemnělých duších a špatně užívaných tělech. Když se můj případ dostal před soud a my se dostali před smírčího soudce, tento pohled mě neopouštěl. Díval jsem se, a nebyl to soudce, koho jsem viděl, byl to Vasudéva v podobě Narájána, kdo tam seděl na lavici. Podíval jsem se na žalobce a neviděl jsem žalobce, ale Šrí Krišnu, jak tam sedí, byl to můj Milovaný přítel, který tam seděl a usmíval se.“

BEZPOHLAVNÍ PODSTATA

Aby vysvětlil siddhovu nepropojenost s osobností, myslí, tělem a jejich činností, vyprávěl Ramana Maháriši příběh ze života Krišny. Je to příběh o Parikšitovi. Bylo to dítě, které když se narodilo, bylo bez hnutí a ani nezaplakalo. Ženy nařikaly a prosily Krišnu, aby dítě zachránil. Mudrci, kteří byli u toho, byli zvědaví, jak Krišna dítě zachrání. Krišna řekl: „Když se dítěte dotkne ten, kdo je ve věčném celibátu, dítě ožije.“ Bylo tam u toho mnoho mudrců, ale žádný se neodvážil dítěte dotknout. Když se mezi renomovanými mudrci nenašel žádný odvážlivec, přistoupil Krišna k dítěti sám, dotkl se ho a řekl: „Jestliže jsem ve věčném celibátu, ať to dítě ožije.“ A dítě začalo dýchat a vyrostl z něj Parikšit. Přihlížející tam stáli jako solný sloup, protože si říkali: „Jak může být Krišna *brahmačárin*, když je obklopen tisíci družkami (*gópís*)?“ Necháпали, že skutečný Krišna je ryzí Podstata, která je za fyzickou úrovní a je tedy nedotknutá pohlavní rozdílností muže a ženy.

NEJVYŠŠÍ STAV

Všechny předcházející zkušenosti, které jsou zde zaznamenané, ať se zdají být jakkoli nádherné, nepatří ještě ke konečnému stavu, protože dualita stále přetrvává. Stále je tu vnímatel–pozorovatel a věc vnímaná–pozorovaná, ale ve sféře skutečnosti nemůže být žádná dualita. Absolutno je říše ne–duality, kde je jen jedno jediné. V konečném transcendentním stavu je ego realizovaného zcela vymazáno. Jeho osobnost je naprosto zahlazena a umožňuje tak zažít ne–dvojnou, čistou, prostou, neprojevenou a nedílnou skutečnost, tedy *nirvikalpa samádhi*. V tomto stavu bez ega není ani tělo, ani mysl, ani osobnost, ani duše – prostě nic světského, ve skutečnosti existuje jen jediné božské bytí. Avšak po této zkušenosti se ego znovu objeví a s ním se znovu objeví i vesmír veškeré relativity. Ale ego osvíceného již není to ego jako dříve. Mudrci říkají, že je to ego obětované v ohni seberealizace a nemůže už osvíceného znovu připoutat. Je jako zuhelnatělý provaz, který sice vypadá jako provaz, ale už s ním nelze nic uvázat. Toto zdánlivé ego zůstává z božské vůle, aby bůh–člověk mohl zůstat na úrovni relativního projevení, aby mohl žít ve světě pro dobro lidí. Tento stav boho–člověka je znám jako *sahádža samádhi*, zcela přirozený stav.

V tomto stavu si bůh–člověk uvědomuje sebe pouze jako Já nebo Ducha a už se nevědomě neztotožňuje s osobností, myslí a tělem nebo jejich projevy, existuje na transcendentní úrovni jednoho Já, zatímco jeho osobnost, mysl a tělo fungují automaticky podle božské vůle, aniž by si jich byl vědom nebo aniž by si uvědomoval jejich činnost. Běžným světským lidem se zdá, že jí, pije, spí, chodí, mluví a vykonává všechny činnosti jako každý normální člověk. Ale tyto činnosti jsou jen z pohledu vnějšího pozorovatele, a nikoli pro mudrce samotného. Protože běžný člověk ztotožňuje sám sebe s egem, myslí a tělem, uplatňuje svou vlastní nevědomost i na mudrce: myslí si, že mudrc také myslí, cítí, jedná a podobně, když mudrc ve skutečnosti spočívá v nejvyšším tichu, nad iluzorními neustálými změnami jevového bytí.

Abychom si tento stav mohli lépe představit, vezměme si za příklad náměšičného člověka, který chodí ve spaní. Jde v noci spát, potom po nějaké době vstane, udělá několik věcí a jde zase do postele. Ráno, když se probudí, příbuzní mu říkají, že byl v noci vzhůru a říkal něco nebo něco dělal, ale on si trvá na tom, že o tom nic neví, je to jen jejich představivost. Ravana Maháriši vysvětluje stav *Dživanmukty* (osvobozeného za živa) pomocí jednoduchého přirovnání. Tak, jako si cestující, který usnul ve voze taženém býky, není vědom pohybu býků, jejich poklidného postávání nebo jejich vypřáhnutí, tak si také *Dživanmukta*, který je pro relativní svět spící, neboť se probudil v Já, není vědom stavu bdění, snu a spánku zažívajícího iluzorním egem. Je tedy zřejmé, že si *siddha* vůbec neuvědomuje jakékoliv vnější činnosti svého těla či osobnosti a není s nimi nijak propojen. Není to nikdo jiný než čistá ne-duální podstata bez jakékoliv spojitosti s osobností, myslí a tělem. Proto nemůže být vnitřní transcendentní duchovní stav boha-člověka nikdy hodnocen podle vnějšího zdání či chování. Proto se říká, že pouze mudrce může rozpoznat jiného mudrce.

NESMRTELNÝ MUDRC

Protože *siddha* je ryzí Podstata sama, je zcela přirozené, že pro *siddhu* nemůže existovat nic takového, jako je smrt. Protože žije neoddělen od své Podstaty, na úrovni nesmrtnosti, smrt těla se ho nemůže nijak dotknout. On je stále stejný, ať tu tělo je či není. On vždy přebývá v bezčasovém a bezrozměrném „zde a nyní“, v nekonečnosti a věčnosti, která je za relativní úrovní zrození a smrti. V posledních dnech existence těla Ramana Mahářišiho, když všichni kolem nařikali a prosili ho, aby je neopouštěl, on jen jednoduše řekl: „Říkají, že odcházím. Ale kam bych mohl jít? Jsem vždy tady.“

JEDINÉ BYTÍ

Protože mudrc není nic jiného než čistá ne-duální Podstata, není si také vědom žádné druhé existence jakékoli věci či bytosti, než je on sám. Pro mudrce tu nejsou žádní „druzí“. Na úrovni jediné transcendentní Podstaty existuje sám, v jedinečné slávě. Na této rovině není nic jiného než jeho vlastní Podstata, proto nemůže nic jiného zažívat. Mudrc si může být vědom pouze sám sebe, jediné Skutečnosti a žádná druhá zde není. Proto Ramana Mahářiši jednou řekl: „Všechny ty rozdíly, které se dělají mezi guruem a žákem, já a ty, jsou jen znamením nevědomosti. Já (nejvyšší Podstata) je jediné bytí.“

DŽIVANMUKTOVO OSVOBOZENÍ OD OSOBNÍCH VZTAHŮ

Protože Dživanmukta nežije na lidské úrovni, která je založená na egu, není poután jakýmikoliv osobními vazbami. K nikomu a k ničemu nemá žádný zvláštní vztah. Pro něj je zvíře a pták, člověk a anděl to samé, protože on se nedívá na vnější jméno a formu, je si jednoduše vědom pouze sám sebe neboli jediné Podstaty, Skutečnosti, která je za každým a za vším. Když už vůbec používá termíny jako matka a bratr, používá je pro všechny ženy a všechny muže a ne pouze na matku a bratra, kteří jsou s ním v příbuzenském vztahu. Evangelia se zmiňují o tom, že když Ježíš odešel z domova a oprostil se od svých příbuzenských svazků, aby mohl jít do světa naplnit svůj božský úkol, kdosi k němu přišel a řekl mu, že ho jeho matka a bratr žádají, aby se vrátil domů. Ježíš mu na to řekl: „Kdo je má matka a moji bratři? Kdo činí vůli Boží, to je můj bratr, má sestra i matka.“ Také Buddha se podobně vzdal své ženy, syna a příbuzných i svého království a Rámakrišna také nemluvil o žádných lidech jako o svých příbuzných. Ramana Maháriši, když opustil svůj domov a rodinu, žil zpočátku na hoře zvané Arunáčala. Jeho matka tam za ním přišla. Ale on jí nevěnoval žádnou zvláštní pozornost, i přesto, že to byla jeho matka. Když viděla, že se k ní chová jako ke všem ostatním ženám, přirozeně se jí to nelíbilo. Z jejího pohledu byl Maháriši její vlastní syn, a proto měl být jeho vztah k ní, k jeho vlastní matce, mnohem bližší a jiný, než jaký vztah měl k ostatním ženám. S takovouto myslí mu jednou vyčetla: „Ale já jsem tvá matka!“ Ramana Maháriši tehdy ukázal na všechny ty ženy, které před ním seděly a řekl, že každá žena, která tam je, je také jeho matkou.

VŠICHNI MUDRCI JSOU JEDNÍM

Když je pochopeno, že mudrc je čistý duch a nemá nic společného s fyzickou formou, potom bude zcela zřejmé, že všichni mudrci jsou jedno a to samé. Lidé mluví o „tom“ či „onom“ mudrci jenom proto, že se ve své nevědomosti dívají na vnější podobu, protože jsou zvyklí se dívat na jméno a formu a nikoliv na vnitřní podstatu. Jedna žena, která opustila Buddha Gáju a přijela k Ramanu Mahárišimu, napsala o své osobní zkušenosti, která jí umožnila pochopit pravdu. Nějakou dobu po příjezdu do Ramanášramu ještě váhala, zda se má cele odevzdat Ramanu Mahárišimu, protože pociťovala, že Buddha byl jejím prvním Guruem a že by mu měla být věrná. Ale její váhání se brzy vyřešilo. Jedné noci měla sen, ve kterém se ocitla sama v hale ášramu tváří v tvář Ramana Mahárišimu, který seděl na své pohovce jako obvykle. Najednou se z jednoho polštáře vyhoupla překrásná hvězda vyzařující jemné nebeské světlo. Světlo zmizelo a místo něj se na místě, kde předtím seděl Ramana Maháriši, objevil Buddha. Za pár vteřin opět zmizel a na tom místě se znovu objevil Ramana Maháriši. Tímto způsobem žena zcela jasně pochopila, že mezi jedním a druhým mudrcem není žádný rozdíl.

Podobnou zkušenost umožnil svou milostí jednomu íránskému obchodníku Sai Baba. Obchodník byl zapřísáhlý ortodoxní stoupenec Zarathuštry. Jednou mu jeho přítel, oddaný žák Sai Baby, řekl, aby ho doprovodil na cestě do Širdí, kde bydlel Sai Baba. Avšak íránský džentlmen ho rázně odmítl, že prý věří jen v proroka Zarathuštru a že se nikdy nepokloní nikomu jinému. Avšak jeho přítel ho přesvědčivě žádal, aby ho alespoň doprovodil, že může zůstat stát venku před místem, kde Sai Baba bydlí, zatímco on půjde dovnitř na daršan. Nakonec se dohodli a za pár dnů se vydali na cestu do Širdí.

Íránec zůstal stát venku, jak bylo domluveno, trochu dál od místa, kde seděl Baba se svými oddanými, a jeho přítel vešel dovnitř. Hned když vstoupil, Sai Baba mu řekl: „Velmi

dobře. Běž mu říct, ať přijde dovnitř a posadí se. Nemusí se klanět ani dělat nic, co by bylo proti jeho přesvědčení.“ Muž, když to uslyšel, šel Sai Babova slova říct svému příteli. Jeho íránský přítel chvíli váhal, ale pak šli spolu dovnitř. Jakmile uviděl postavu, která seděla na Sai Babově místě, začal se klanět až k zemi. Vypadal, že je přemožen velmi silnými emocemi.

Když odešli od Sai Baby, svěřil se Íránec svému příteli se zázrakem, který změnil jeho názor. Když vstoupil do místnosti, jeho pohled přirozeně hned padl na místo, kde seděl Sai Baba. Když uviděl Babovu postavu, ohromeně zíral na Zarathuštru a Sai Babu nikde neviděl. Když se několikrát poklonil a podíval se na něj znova, uviděl, že postava Zarathuštry zmizela a namísto toho se na něj díval Sai Baba. Není třeba říkat, že po této příhodě byl přesvědčen o tom, že jeho prorok a Sai Baba jsou jeden a týž.

BŮH V LIDSKÉ PODOBĚ

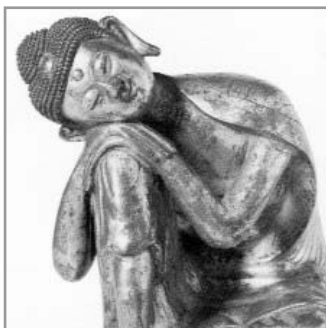
Závěrečný příběh nejsilněji zobrazuje málo známou pravdu, že *siddha* nebo mudrc je nejdokonalejší a nejplnější projev božského na relativní pozemské úrovni bytí. Několik duchovně hledajících tuto pravdu zažilo – viděli Boha–člověka nikoli jako člověka, ale jako Boha samotného. Nejpádňější potvrzení výše uvedeného prohlášení je v dochovaném záznamu zážitku jednoho nepálského univerzitního rektora, který přišel z Nepálu až do Indie, aby uviděl velkého mudrce Ramanu Mahárišiho. Když přišel do Tiruvannamalai, šel rovnou do Ramanášramu a splnil si své velké přání – vidět Mahárišiho. Ale ani tehdy si plně neuvědomil dokonalé božství projevené ve formě mudrce. Měl ho prostě jen za dalšího jogína, jaké viděl cestou v odlehlých Himálajích. Po nějaké době opustil ášram a šel se podívat na obrovský chrám Boha Arunáčaly, jež vzbuzoval posvátnou úctu. Stojí na úpatí hory také zvané Arunáčala. Navštívil už několik menších chrámů zasvěcených jiným božstvům a nyní tedy stanul před branami hlavního chrámu Boha Hory. Šel dál až na práh vnitřní svatyně. To, co tam uviděl, je nejlépe popsát jeho vlastními slovy: „V Arunáčale plápolal jen malý plamínek! Celá má pozornost byla zaměřena na jediný cíl – uvidět obraz či *lingam* (který symbolizuje Nejvyššího Boha, věčného a neprojeveného) ve velesvatyni. Ale, ač je to podivné, namísto *lingamu* jsem uviděl obraz Bhagavana Šrí Ramana Mahárišiho, jeho usměvavou tvář se zářivýma očima, které se dívaly na mě. A co je ještě podivnější, vidím ty samé třpytivé oči, ať se v té vnitřní svatyni podívám na cokoli. Jsem u vytržení a mám v sobě nevýslovnou radost.“ Tato zkušenost Nepálci objasnila, že Boha nemůže vidět v chrámovém obraze, protože Bůh je přítomný v lidské podobě jako Ramana Maháriši. Tato zkušenost je tedy konkrétním důkazem toho, že je pravdivé prohlášení Swámiho Ramdase: „Člověk, který realizoval Boha, je Bůh sám v lidské podobě.“

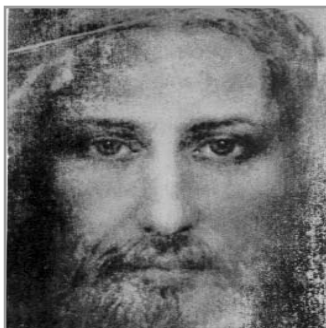
Král Džanaka

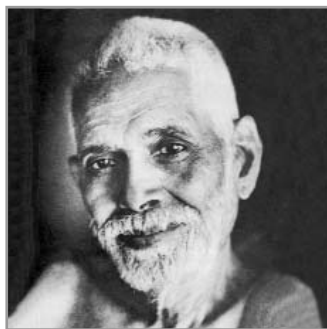
Gautama Buddha

Tkadlec Kabír

Ježíš Kristus

Ramana Mahářiši

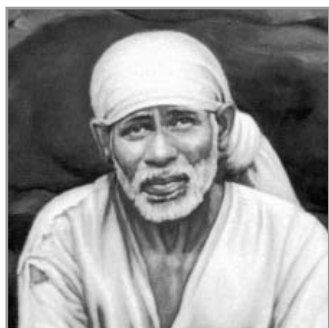
Milovaný Krišna

Guru Nanak

Rámakrišna Paramahansa

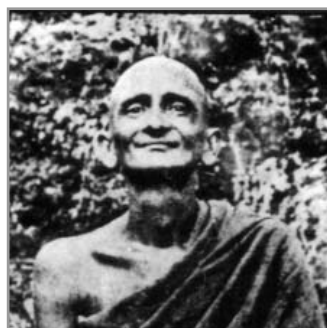
Sai Baba ze Širdí

Upasáni Maharadž

Jalaludin Rumi

Swámi Ramdas

SLOVNÍK

Advaita: doslova ne–dva, nedvojná filosofie o Jednotě

Átman: pravé Já, imanentní aspekt boží v nás, protiklad empirického já (osobnost)

Bhagavan: vznešený, svatý

Brahman: Nejvyšší skutečnost, Absolutno, Transcendentno

brahmačárin: život v celibátu, první vývojový stupeň žákovství v prostém životním stylu

Buddha: Siddhárta Gautama se stal probuzeným v pravdě a od té doby je Buddha

Dasaratha: král Ajódský, jeho žena Kausalja mu porodila prince Rámu (jedna z deseti inkarnací Višnu)

daršan: setkání a požehnání žáků a uctivatelů mudrcem

déva: doslova zářný, označení pro Boha

džňána: poznání sama sebe

Dživanmukti: ten, kdo se osvobodil za živa

Gíta: zpěv, píseň; známé zpěvy jsou BhagavadGíta, RámaGíta atd.

gópí: pastýřka krav; Krišnovi (další z inkarnací Višnu) bylo mnoho gópí oddaných

guru–dakšína: dar věnovaný duchovnímu učiteli

lingam: Šivův symbol; označení údu

Mahábhárata: doslova velký epos (boje), velký boj Bháratů

mája: vesmírná iluze projevu zahalující pravou Skutečnost, kde se chybně jeví projevený svět včetně těl a myslí jako jediná skutečnost

Nárájana: resp. Nara–Nárájana, tj. doslova člověk–Bůh, neboli lidská duše sjednocená s Bohem

nirvikalpa samádhi: dočasný stav čirého vnímání se zastavenou myslí; vjem nerozdělenosti

pandita: vzdělaný učenec

- Paramahansa*: důkladný asketa; nejvyšší duše
- Púrány*: starodávné spisy
- rišiové*: mudrci, poustevníci
- sádhana*: duchovní praxe
- sádhu*: ušlechtilý svatý muž
- samádhi*: prožitek a zkušenost našeho pravého Já
- samsára*: koloběh života a smrti; oblast projevu; svět utrpení
- sannjásin*: vzdávající se asketa; čtvrtý poslední vývojový stupeň života duchovního adepta podle hinduistické tradice
- sannjása*: zřeknutí se
- Sat-čít-ánanda*: Vědomí-bytí-blaženost; blažený prožitek v sjednocení
- siddha*: ten, kdo získal nejvyšší stav a dokonal vše; světec
- súfiové*: islámští mystici
- Sútry*: dosl. vlákna; starodávné texty
- Šiva*: označení pro jednoho z božské trojice dle hinduistické tradice (Brahma – stvořitel, Šiva – ničitel a Višnu – udržovatel)
- Šrí Rádha*: krásná a slavná společnice a uctivatelka Krišny
- Upanišády*: filosofická starodávná písma hinduistické tradice
- Vasištha*: doslova lepší; jméno autora advaitového písma Jóga-Vasištha
- Vasudéva*: otec Krišny; v Máhábharatě toto jméno označuje, že Krišna (božskost) spočívá ve všech bytostech
- Védanta*: doslova konec Véd; tj. označení pro nedvojnou filosofii Advaita Védanta, kde již ani Nejvyšší písma (Védy) nemohou pojmout Nejvyšší stav
- Védy*: dosl. poznání, svaté učení
- vičara*: rozlišování, dotazování; označení duchovní praxe vedoucí k osvobození
- Vrindavan nebo Brindavan*: svatý les situovaný dodnes u řeky Jámuny blízko Máthury, rodiště Krišny, kde trávil Krišna své dětství hrátkami s pastýřkami (gópí)
- Zoroastrian*: dosl. živá hvězda, jméno Zarathu-štry, zakladatele zarathuštrismu, perského náboženství

OBSAH

ÚVOD	3
------	---

ČÁST PRVNÍ

MNOHO JMEN	6
BEZBARVÝ VIDĚNÝ V NEJRŮZNĚJŠÍCH BARVÁCH	8
MÁJA, ZÁLIBA V NESKUTEČNÉM	9
ŠTĚSTÍ A ROZKOŠ	10
ZAPOMENUTÉ POSLÁNÍ	12
CESTA K MÍRU	14
ODEVZDÁNÍ	15
NEROZLUČNÁ DVOJČATA	16
PLNÁ MOC	17
ŠŤASTNÝ ČLOVĚK	18
TOUHA PO MATCE	20
OTEC A DVA SYNOVÉ	21
MODLITBA FORMÁLNÍ A MODLITBA SRDCE	22
MUŠLE A PERLY	23
ZAMILOVANÝ A MUSLIMSKÝ UČENEC	24
KLEPÁNÍ NA DVEŘE	26
ŽÍZNĚNÍ PO LÁSCE	28
SKUTEČNÉ OPOJENÍ	30
VE TVÉM SRDCI	32
ÚTĚK OD SKUTEČNOSTI	34
DVA PLODY	36
PROMĚNA	38
ODMĚNA PŘIJEDE JEN PO TVÉ „SMRTI“	39
ŽIVOT O SAMOTĚ	40
JEDNO A TO SAMÉ	41

MÍSTO POUZE PRO JEDNOHO	42
NEJDŘÍVE UVNITŘ A POTOM VENKU	44
OSVÍCENÍ KOZÍHO TYGRA	46
SMÍTKO NEVĚDOMOSTI	47
NEJSOU ZDE ŽÁDNÍ OSTATNÍ	48
DESÁTÝ MUŽ	50
OSUD UČENÉHO PANDITY	52
TICHO JE NEJVYŠŠÍ ANEB O NEVYJÁDŘITELNÉ PŘIROZENOSTI ABSOLUTNA	54
FILOZOF A MYSTIK	56
BEZHLAVÝ SKOK DO PLAMENE	57
CÍL	60
POSUZOVÁNÍ PODLE VZHLEDU	61
PROSTĚ JEN BUĎTE SAMI SEBOU	62
ŽIVOT JAKO NA FILMOVÉM PLÁTNĚ	64
SNĚNÍ DUŠE	66
PAPOUŠKOVO POROZUMĚNÍ	68
MILOST JE VÍC NEŽ OSUD	70
PŘIROZENOST SVATÝCH	72
PRAVDA O GURUOVI	73
VE STÍNU	74
SEN PROBUZENÉHO	75
PODVODNÍK	76
JEDEN JEDINÝ	78

ČÁST DRUHÁ

JEŠTĚ VĚTŠÍ ASKETA	82
ZBYTEČNOST FILOZOFIE	82
OPILÝ PORADCE	83
OBRÁCEN KURTIZÁNOU	84
CHTĚJTE POUZE JEHO	86
RADOST A BOLEST POUZE V MYSLI	86
PRO NĚJ NENÍ NIC NEMOŽNÉ	87
JEN ON USPOKOJUJE	88
NEVIDITELNÁ POMOC	88

OPRAVDOVÝ ŽIVOT	88
TEN, KTERÝ SE OPRAVDU VZDAL	89
LÁSKA – CESTA K DOKONALOSTI	90
MILOVAT ZNAMENÁ MÍT ZÁJEM JEN O MILOVANÉHO	92
BUĎ OSLAVEN!	92
BLÁZNOVSTVÍ LÁSKY	93
NESMRTELNOST MILOVANÉHO	93
PRVNÍ PŘICHÁZÍ JEHO LÁSKA	94
MILUJÍCÍ A MILOVANÝ – JEDEN JEDINÝ	95
LÁSKA LIDSKÁ A LÁSKA BOŽSKÁ	96
JE TO POUZE JEDINÝ JSOUCÍ	98
POHLEĎ NA JEDNOHO JEDINÉHO	99
A KDE NENÍ ON?	99
NIKDO JINÝ NEŽ ON	99
SVĚT – DŮM VOSKOVÝCH FIGURÍN	100
KAT JE TAKÉ ON	100
SVĚT NIKOLI MIMO BOHA	101
ŽIVOT V NEDIFERENCOVANÉ JEDNOTĚ	101
PŘIROZENOST JE JAKO DÍTĚ	102
VNÍMÁNÍ BOŽSKÉHO NA RELATIVNÍ ÚROVNI	104
OTEVŘENÍ DUCHOVNÍHO ZRAKU	106
VŠE JE ČISTÝ DUCH	107
KRIŠNA JE VŠUDE	108
BEZPOHLAVNÍ PODSTATA	109
NEJVYŠŠÍ STAV	110
NESMRTELNÝ MUDRC	112
JEDINÉ BYTÍ	112
DŽIVANMUKTOVO OSVOBOZENÍ OD OSOBNÍCH VZTAHŮ	113
VŠICHNI MUDRCI JSOU JEDNÍM	114
BŮH V LIDSKÉ PODOBĚ	116
VELCÍ MISTŘI DUCHOVNÍ TRADICE	118
SLOVNÍK	120
OBSAH	122

NIC A SLOVA

Vydalo nakladatelství ADA jako svoji 8. publikaci
se svolením Jaico Publishing House, Bombaj

1. vydání

Překlad: M. Matoušová

Odpovědní redaktoři: A. Adámek, P. Pavlíčková

Obálka a grafická úprava: A. Adámek, J. Šavřda

Sazba: J. Šavřda

Tisk: G-PRINT

ISBN 80-901653-7-0